

1402/80
1927
L.
M.
1859
MILIK PERPUKKAAN
KANTOR GUBERNUR KDH,
TK. I JAWA - TIMUR

DEPARTEMENT VAN LANDBOUW, NUTSVERHEID EN HANDEL
IN NEDERLANDSCH-INDIË

Gezondheid

JAARVERSLAG

VAN DEN

BURGERLIJKE VEEARTSENISKUNDIGE DIENST

OVER

1926

Prijs f 3.50

K.D.H.

LANDSDRUKKERIJ - WELTEVREDEN - 1927.

1200/80
1927

76
1926

1889
MILIK PERPUKKAAN
KANTOR GUBERNUR KDH,
TK. I JAWA - TIMUR

DEPARTEMENT VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL
IN NEDERLANDSCH-INDIË.

JAARVERSLAG

VAN DEN

BURGERLIJKEN VEEARTSENIJKUNDIGEN DIENST

OVER

1926

PERPUKKAAN KANTOR GUBERNUR K.D.H.	
TK. I JAWA - TIMUR	
Inventaris	11-1-76
No. Pendaftaran :	4439/76
Notasi :	636/Bur/1926

LANDSDRUKKERIJ - WELTEVREDEN - 1927.

V 1250/00
427

INHOUDSOPGAVE.

	Blz.
Personeel	1
Besmettelijke veeziekten	2
Onderzoek en behandeling	29
Andere veeziekten	42
Quarantaine	49
Hygiëne	57
Veeteelt	68
Handel	113
Bijlage	
I. Sterkte van den veestapel op Java en Madoera over het jaar 1925—1926	122
II. Idem in de Buitengewesten	124
III. Besmettelijke veeziekten gedurende 1926 op Java en Madoera	126
IV. Idem in de Buitengewesten	132
V. Opgave van het aantal in 1926 verrichte mallei- naties en het bedrag der uitbetaalde schadeloos- stelling	138
VI. Opgave van het aantal door de Gouvernementsvee- artsen verrichte tuberculinaties en het bedrag der uitbetaalde schadeloosstelling	140
VII. Voorschrift, op welke voorwaarden van tuberculose verdachte runderen kunnen worden opgeruimd	141
VIII. Invoer van vee in de voornaamste gewesten over het jaar 1926	142
IX. Uitvoer van vee uit de voornaamste gewesten over het jaar 1926	143
X. Aantal geslachte runderen, buffels, paarden, scha- pen, geiten en varkens (gewone slacht en nood- slacht) op Java en Madoera 1925—1926	144
XI. Idem van de Buitengewesten 1925—1926	145
XII. Uitvoer van huiden gedurende de jaren 1925 en 1926	146
XIII. Castratie van runderen, buffels en paarden op Java en Madoera van 1924 t/m 1926	150
XIV. Castratie van runderen, buffels en paarden in de Buitengewesten van 1924 t/m 1926	151

		Blz.
Bijlage	XV. Staat van het in de melkerijen aanwezige vee in 1926	152
"	XVI. Staat van het op de veepasars verhandelde vee in 1926	153
"	XVII. Staat van dekstieren en fokkoeien op Java en Madoera over het jaar 1926	154
"	XVIII. Prijzen van vee, huiden en vleesch op Java en Madoera in het jaar 1926	155
"	XIX. Idem in de Buitengewesten in het jaar 1926	161

BURGERLIJKE VEEARTSENIJKUNDIGE DIENST.

PERSONEEL.

Begin 1926 bestond het personeel uit:

- 1 Hoofd van den dienst,
- 5 Inspecteurs, waarvan 1 titulair,
- 45 Gouvernementsveeartsen, waarvan 19 1e klasse,
- 40 Adjunct-gouvernementsveeartsen, waarvan 7 1e klasse,
- 6 Opzichters,
- 198 Mantri's en
- 41 Schrijvers.

In de maand Maart overleed het Hoofd van den dienst, Dr. H. J. VAN DER SCHROEFF; tot diens opvolger werd aangewezen de Inspecteur J. L. VAN ECK. De Gouvernementsveearts 1e klasse Dr. C. KUNST werd benoemd tot Inspecteur en belast met de inspectie der 4e afdeling.

Een Gouvernementsveearts werd wegens beëindiging van zijn dienstverband eervol uit zijne betrekking ontslagen (Dr. Gr. J. PROPPE).

Drie Gouvernementsveeartsen gingen met buitenlandsch verlof, terwijl vijf terugkeerden.

Een uitgezonden veearts werd aangesteld.

De laatste student aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht, die op den voet van de Koninklijke besluiten van 21 Januari en 18 October 1919 Nos. 11 en 91 (Indisch Staatsblad 1919 No. 359 en 1920 No. 58) onder verbintenis voor den Indischen dienst eene studietoelage genoot, is medio 1925 afgestudeerd en in begin 1926 uitgezonden.

Aan het examen voor Nederlandsch-Indisch veearts werd door 4 kandidaten deelgenomen, welke allen slaagden.

Een Adjunct-gouvernementsveearts werd op verzoek eervol uit zijne betrekking ontslagen (MOEHAMAD TOHIR SOEMANAGARA), terwijl een in Augustus overleed (Soetan Diatas Singasoro). Een werd werkzaam gesteld bij het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek te Buitenzorg (RADEN DJAENORDIN).

De termijn van een jaar, waarvoor een opzichter ter beschikking werd gesteld van den Gouverneur van Amboina om te worden belast met het toezicht op het veebedrijf te Merauke, werd met een zelfde tijdvak verlengd.

Eind 1926 bestond het personeel van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst uit:

- 1 Hoofd van den dienst,
- 5 Inspecteurs, waarvan 1 titulair,
- 46 Gouvernementsveeartsen, waarvan 22 1e klasse,
- 41 Adjunct-gouvernementsveeartsen, waarvan 11 1e klasse,
- 6 Opzichters,
- 200 Mantri's en
- 41 Schrijvers.

BESMETTELIJKE VEEZIEKTEN.

(Staatsblad 1912 No. 435, 1913 No. 120, 1915 No. 302, 1917 No. 45 en 1924 No. 384). Zie bijlagen III en IV.

PESTIS BOVINA (VEEPEST)

bij herkauwende dieren en varkens.

Niet voorgekomen.

ANTHRAX (MILTUUUR)

bij alle vee.

Ook dit jaar werd miltvuur slechts in enkele ressorten waargenomen.

Koepang. Op het eiland Roti stierven 1 paard, 3 buffels en 7 geiten aan anthrax. De sterfgevallen zijn zoowel in den drogen als in den natten moesson voorgekomen. De bestrijding en voorkoming der ziekte bestond in het toepassen van serum in de miltvuurdistricten Landoe, Riggau en OEpaio en het district TalaE en van simultane entingen in het overige gebied.

Welk een succes de strijd tegen het miltvuur door middel van serum- en vaccinbehandeling op Roti heeft gehad moge uit de volgende cijfers blijken.

1922	5522	sterfgevallen
1923	300	"
1924	72	"
1925	16	"
1926	11	"

Raba. Evenals in 1925 kwam anthrax in verslagjaar in den regentijd voor en wel voornamelijk in het 1e kwartaal, toen 167 buffels wer-

den aangetast, waarvan er 157 stierven. Met het eindigen van den regentijd verdween ook de ziekte om bij het doorkomen van de eerste regens in December onmiddellijk haar hoofd weer op te steken. Over het geheele jaar zijn geconstateerd 180 gevallen, uitsluitend bij buffels, waarvan er 169 letaal zijn geëindigd. Door op uitgebreide schaal prophylactisch serum aan te wenden en daarnaast de voorgeschreven politiemaatregelen toe te passen, werd de ziekte met goed resultaat bestreden.

Soembawabesar. Slechts 1 geval bij een buffel.

Manado. De vermoedelijke gevallen in dezen ambtskring betroffen een enzoötie in de afdeeling Gorontalo, waarbij 14 paarden, 2 runderen, 3 buffels en 4 geiten gestorven zijn en 2 paarden herstelden. Het is de vraag of hier miltvuur in het spel is geweest.

Buitenzorg. In de residentie Buitenzorg 4 gevallen bij buffels, die alle succombeerden. In de residentie Krawang eischte anthrax het geheele jaar door slachtoffers. In totaal werden aangetast 8 runderen, 36 buffels en 1 paard. Door het toedienen van curatieve seruminjecties bij 2 runderen en 10 buffels herstelden 1 rund en 9 buffels. De overige patiënten stierven. De bestrijding bestond in curatieve en preventieve seruminjecties, gesteund door politiemaatregelen. De resultaten waren zeer bevredigend; na de preventieve inspuitingen kwamen geen nieuwe gevallen meer voor. De simultaanenting kon door het telkens weer opnieuw optreden der ziekte niet worden toegepast.

Serang. Anthrax werd 9 maal waargenomen nl. bij 8 karbouwen en 1 paard. De bestrijding bepaalde zich tot het nemen van politiemaatregelen.

Padang. Slechts 5 gevallen, waarvan 4 in de onderafdeeling Korintji. Als bestrijding werden alleen politiemaatregelen getroffen.

Fort de Kock. Een verdacht geval in de onderafdeeling Fort van der Capellen.

SEPTICHAEMIA EPIZOÏTICA (PLURIFORMIS)

bij herkauwende dieren en varkens.

In verschillende ambtskringen werden door deze ziekte belangrijke verliezen geleden.

Koepang. Zoowel op Timor als Roti werd septichaemie waargenomen. Op het eerstgenoemde eiland kwam zij voor in het landschap Amfoang en in de onderafdeeling Beloe. Op het eiland Roti werden

slechts 2 gevallen bij buffels gediagnostiseerd, welke door tijdige behandeling met serum genazen. In totaal zijn in den amtskring voorgekomen 8 gevallen bij runderen en 112 bij buffels met onderscheidenlijk 8 en 107 sterfgevallen. Afgaande op deze cijfers zou de toestand in vergelijking met verleden jaar, toen 1011 gevallen werden gerapporteerd, gunstig zijn geweest. De cijfers verdienen echter slechts gering vertrouwen, omdat het rapporteren van ziekte- en sterfgevallen in het algemeen nog steeds te wenschen overlaat. Door preventieve en curatieve serum-inspuitingen werd steeds getracht uitbreiding te voorkomen.

Roeteng. De ziekte werd microscopisch en ook bij sectie vastgesteld in de gemeente Kalimado, gelegen in de onderafdeeling Ngada. Hoeveel slachtoffers zij gemaakt heeft, is niet met juistheid aan te geven. Vast staat echter, dat zij niet geringe verliezen onder buffels en varkens heeft veroorzaakt. Als bestrijdingsmiddel werden propylactische serum-injecties toegepast bij ongeveer 80 buffels. De bevolking gaf blijk van deze inspuitingen niet gediend te zijn.

Waingapoe. Ook in verslagjaar kwam het lijden voornamelijk voor in de onderafdeeling West-Soemba, waar meer grasvlakten met drassigen bodem worden gevonden dan elders. Ook nu weer werden zoowel buffels, runderen als varkens aangetast. In totaal werden in den geheelen amtskring genoteerd 590 gevallen, waarvan 552 in West-Soemba (de overige in Midden-Oost-Soemba), alzoo belangrijk meer dan in 1925. De ziekte kwam meer voor bij buffels dan bij varkens en meer bij laatstgenoemde diersoort dan bij runderen. Opnieuw werd opgemerkt, dat septichaemie voornamelijk in den regentijd optreedt en wel bij voorkeur ten tijde van de sawahbewerking. Van de 590 aangetaste dieren stierven er 554 en werden er 6 geslacht, terwijl 30 patiënten al dan niet na toediening van serum herstelden. Behalve door het treffen van politiemaatregelen, voor zoover die voor Soemba doorvoerbaar zijn, werd getracht door preventieve en curatieve seruminspuitingen uitbreiding der ziekte te voorkomen.

Raba. Septichaemie (door de bevolking „Kagoro" genoemd) kwam het geheele jaar door over den geheelen amtskring verspreid voor en wel voornamelijk bij jonge buffels. De meeste gevallen werden waargenomen in de maanden Januari en Februari, toen ook het miltvuur zijn hoogtepunt bereikte. Toen deze laatste ziekte bij het doorkomen der regens in November en December opnieuw in frequentie toenam, begon septichaemie eveneens neiging tot uitbreiding te vertoonen langs de rivier Rabamboda, waar zij zich achtereenvolgens in verschillende kampongs vertoonde. Aangetast werden in totaal 135 buffels, waarvan er 20 stierven, 103 in de

agonie geslacht werden, terwijl er 12 herstelden. Bovendien stierf 1 rund aan septichaemie. Behalve politiemaatregelen werden seruminjecties bij de bestrijding toegepast.

Soembawabesar. In October kwamen 15 gevallen onder buffels voor, waarvan er 12 zijn gestorven en 3 geslacht. Nadien is de ziekte niet meer voorgekomen.

Makassar. Septichaemie kwam enzoëtisch voor onder buffels, voornamelijk in de regenmaanden. Doch ook in de droge maanden September en October was het aantal gevallen groot. Daarnaast werd het lijden bij runderen gediagnostiseerd en wel voornamelijk in de maand December. Gerapporteerd werden 393 gevallen bij buffels en 34 bij runderen. Gestorven zijn 371 buffels en 33 runderen, hersteld 22 buffels en 1 rund. Hoewel steeds wordt aangedrongen op goed en vooral tijdig rapporteeren, mag toch worden aangenomen, dat het aantal gevallen grooter is geweest dan gerapporteerd werd. De groote afstanden en de moeilijke verkeersgelegenheden in het binnenland zullen hierbij een rol gespeeld hebben. De bestrijding geschiedde door de contactdieren preventief met serum te behandelen.

Watampone. De ziekte werd het geheele jaar door waargenomen, doch voornamelijk in de natte maanden Januari en Februari. Verreweg de meeste gevallen worden gemeld uit de afdeeling Bone. Niet onmogelijk is het, dat dit verschijnsel verband houdt met de aanwezigheid van een Adjunct-veearts ter hoofdplaats Watampone. In totaal zijn 684 gevallen bij buffels gerapporteerd. Hiervan zijn 653 dieren gestorven, terwijl 31 patiënten na curatieve serumbehandeling herstelden. Ook in dezen ambtskring werd de ziekte door middel van serumbehandeling bestreden.

Soerakarta. Enkele sterfgevallen, waarbij de verschijnselen en secties het vermoeden wekten, dat septichaemie in het spel was. Onderzoek van ziektemateriaal aan het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek bracht echter geen bevestiging.

Madioen. Evenals vorige jaren slechts enkele verdachte gevallen.

Buitenzorg. Totaal 41 gevallen, waarvan 31 bij buffels en 10 bij varkens. Drie zieke buffels werden curatief met serum behandeld, waarvan er twee herstelden. De overige dieren werden of geslacht of stierven. De bestrijding, bestaande uit preventieve seruminspuitingen gesteund door politiemaatregelen, had steeds succes.

Weltevreden. Septiehaemie werd geconstateerd bij 5 varkens, afkomstig uit het Krawangsehe. Verder bij 12 buffels te Bekassi, welke alle succombeerden. Door opkralen van de buffels in den omtrek en preventieve seruminspuitingen werd hier uitbreiding der ziekte voorkomen.

Serang. Het aantal voorgekomen gevallen was dit jaar, in vergelijking met vorige jaren, zeer klein nml. 222 tegen 819 in 1925 en 686 in 1924. De ziekte kwam voornamelijk voor in de laag gelegen streken van Noord-Bantam. De bestrijding bestond in op groote schaal toegepaste preventieve seruminspuitingen.

Met een nieuw door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek vervaardigd septiehaemievaccin werd een groote praktijkproef bij ± 10.000 buffels begonnen; de resultaten hiervan kunnen eerst medio 1927 worden medegedeeld.

Baligé. Op het eiland Samosir 18 gevallen; 11 dieren stierven, 7 werden geslacht.

Pagaralam. Een sterfte onder varkens op de onderneming „Pagaralam” werd aan deze ziekte toegeschreven. Zekerheid hieromtrent werd echter niet verkregen.

Wat betreft het aantal verrichte serum- en vaccininspuitingen bij de bestrijding van anthrax en septiehaemia epizoötica moge worden verwezen naar het hoofdstuk „Onderzoek en behandeling”.

APHTHAE EPIZOÏTICA (MOND. EN KLAUWZEEER)

bij herkauwende dieren en varkens.

Op Java werd de ziekte in alle ambtskringen, met uitzondering van Pamekasan, Kocdoes, Cheribon en Serang, waargenomen. Het aantal gevallen was beduidend minder dan in 1925. De ziekte kreeg in tegenstelling met andere jaren pas hare uitbreiding in het laatst van verslagjaar, zoodat het suikerriettransport er weinig hinder door ondervonden heeft. Ook nu veroorzaakte de ziekte slechts geringe verliezen.

Op de Buitengewesten kwam het mond. en klauwzeer voor in de ressorten Kandangan, Teloekebetoeng, Benkoelen, Medan en Pagaralam. Behalve in Kandangan was het verloop der ziekte ook hier zeer goed-aardig.

Wat betreft het aantal in de verschillende ressorten voorgekomen gevallen moge worden verwezen naar bijlagen III en IV. Enkele bijzonderheden mogen hier nog volgen.

Mataram. Twee runderen in de onderafdeeling Oost-Lombok, die op ultimo 1925 ziek verbleven waren, herstelden in den loop van de maand Januari. Nieuwe gevallen werden niet meer waargenomen.

Kandangan. In verslagjaar kwam het mond- en klauwzeer in uitgebreide mate voor, zoowel onder melkrunderen ter hoofdplaats Bandjermasin als onder inheemsche runderen en onder buffels. Vermoedelijk is de ziekte met slachtvee van Java geïmporteerd, welk vee bovendien heeft bijgedragen haar naar het binnenland over te brengen. In sommige streken veroorzaakte apthae epizootica vrij belangrijke verliezen. Zoo stierven in Juli in het onderdistrict Negara 168 buffels, terwijl in Augustus 317 sterfgevallen, voornamelijk onder kalveren, uit Paninggir en Soengei Boeloch gerapporteerd werden. In November en December brak de ziekte in hevige mate uit onder buffels en runderen in de onderafdeelingen Martapoera en Pleihari. Ook hier was de ziekte door ingevoerde slachtrunderen en Ongolestieren, geïmporteerd voor trekdiensten, overgebracht. In genoemde onderafdeelingen is haast geen kampoeng vrijgebleven. De sterfgevallen worden niet enkel aan mond- en klauwzeer toegeschreven, maar moeten ook op rekening van slechte verpleging en onvoldoende voeding worden gesteld. In totaal werden gerapporteerd 404 gevallen bij runderen en 690 buffels. Gestorven zijn 24 runderen en 522 buffels, terwijl 114 runderen en 3 buffels werden geslacht.

Bandoeng. Bij de uit Midden-Java aangevoerde slachtrunderen werd op de stations Bandoeng en Tjimahi herhaalde malen mond- en klauwzeer geconstateerd. De zieke dieren werden rechtstreeks per vrachtauto naar het abattoir vervoerd.

Op **Sumatra** kreeg de ziekte alleen in de Zuidelijke ressorten groote uitbreiding; in Medan bepaalde zij zich tot sporadische gevallen.

In **Benkoelen** kwam mond- en klauwzeer het geheele jaar voor. In Juni had een ernstige uitbraak plaats in de onderafdeeling Redjang; later trad de ziekte heerschend op in Manna en Seloema.

In **Pagaralam** kwamen voornamelijk ziektegevallen voor in de onderafdeeling Pasemahlanden.

MALLEUS (KWADE DROES)

bij eenhoevige dieren.

(Eene opgave van het aantal door de Gouvernementsveeartsen verriichte malleinaties en het bedrag der uitbetaalde schadeloosstellingen zijn in bijlage V vermeld).

In de wijze van bestrijding der malleus kwam geene verandering. Goede resultaten werden echter, voornamelijk door de weinige medewerking der paarden-eigenaren, ook dit jaar niet bereikt. Het niet toenemen van het aantal gevallen in de laatste jaren wijst er wel op, dat door de getroffen bestrijdingsmaatregelen uitbreiding der ziekte wordt voorkomen.

Met het gebruik van reactors onder politietoezicht werd voortgegaan.

Van de Oostelijke ressorten bleven de amtskringen Koepang, Roeteng, Waingapoe en Singaradja wederom vrij van de ziekte. Op Java kwam zij in alle amtskringen voor, doch vooral in en bij de grootere bevolkingscentra. Het sterkst besmet zijn hier de ressorten Soerabaja, Pasoeroean, Bondowoso, Soerakarta, Pekalongan, Cheribon, Bandoeng en Buitenzorg. Op Sumatra werden dit jaar behalve in het gewest Sumatra's Westkust ook in den amtskring Medan gevallen waargenomen.

Raba. Malleus kwam sporadisch door den geheelen amtskring voor. Geconstateerd werden 16 gevallen, waarvan 6 op grond van positieve ophthalmoreactie, 4 na serologisch onderzoek en 6 op grond van klinische verschijnselen. Afgemaakt werden 13 patiënten, gestorven 2, terwijl 1 positieve reactor op ultimo verslagjaar nog in observatie was. Van de afgemaakte paarden was de seetie bij 12 positief, bij één negatief.

Soembawabesar. Een geval werd door middel van malleïnatie opgespoord. Het betrof een voor uitvoer bestemd paard, dat herhaaldelijk positief op de malleïne reageerde, doch daarbij steeds een negatief serum vertoonde. Het dier is afgemaakt. Verdere bij den uitvoer opgespoorde verdachte gevallen konden na voortgezette malleïnatie en serumonderzoek steeds worden vrijgegeven.

Mataram. Door middel van malleïne konden 3 gevallen van occulten malleus worden aangetoond. Zij kwamen voor in de desa Pantjor, waar in December 1925 2 klinische malleusgevallen waren vastgesteld. De dieren werden met toestemming van de eigenaren afgemaakt. Twee paarden, welke eenigszins twijfelachtig ($\pm$?) gereageerd hadden, werden na negatief serumonderzoek vrijgegeven.

Makassar. De ziekte werd geconstateerd bij 94 paarden, welke alle zijn afgemaakt. Slechts voor 30 dieren kon schadeloosstelling worden toegekend; de overige werden wegens niet tijdig rapporteeren zonder schadeloosstelling onteigend.

32 Reactors konden in den loop van verslagjaar worden vrijgegeven op grond van het niet-vertoonen van klinische verschijnselen, van 2 maal negatieve complementbindings- en conglutinatiereacties en het niet-vertoonen van een temperatuursreactie bij de verrichte malleïnaties.

De secties op de malleïne-reactors, die tenslotte klinische verschijnselen gingen vertoonen, verliepen steeds positief, uitgezonderd in één frappant geval. Te meer verwonderde de volkomen negatieve sectiebevinding bij dit dier, daar het 3 maal een zwak-positieve reactie op de complementbinding vertoond had, de oogindruppeling tweemaal sterk positief uitviel en het op den sectiedag klinische verschijnselen was gaan vertoonen. Hier was dus blijkbaar wel smetstof aanwezig, zonder dat deze in staat was geweest pathologisch-anatomische veranderingen te wekken.

Watampone. Geconstateerd werden in de afdeelingen Bone en Bonthain 72 gevallen d.i. 76 met de ziekte verbleven paarden van het vorige jaar. Hiervan zijn gestorven 2, afgemaakt 67, hersteld 2 en ziek verbleven op ultimo 1926, 5. Het aangeven der ziekte liet veel te wenschen over. De meeste gevallen zijn door de ambtenaren van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst opgespoord.

Manado. In dezen ambtskring deden zich 63 malleusgevallen voor. 60 Paarden zijn tegen schadeloosstelling afgemaakt, terwijl zich op ultimo 1926 nog 3 dieren in observatie bevonden. Onder de 63 geconstateerde gevallen waren er 39, die zonder hulpmiddel konden worden vastgesteld (dus klinische gevallen), wel een bewijs, dat ten aanzien van deze ziekte de toestand nog veel te wenschen overlaat. Ook dit jaar werd in sommige gevallen uit landschapsgelden boven de reglementaire schadeloosstelling een toeslag toegekend.

Kandangan. Twee klinische gevallen in twee kampongs van het onderdistriet Birajang; beide zieke dieren zijn afgemaakt.

Pamekasan. Slechts 1 geval.

Bondowoso. Totaal werden 70 malleuslijders opgespoord. Hiervan stierven er 11 en werden 59 afgemaakt. Voor 38 van de 59 onteigende dieren kon geen schadeloosstelling worden uitgekeerd; hieruit blijkt wel, dat het tijdig rapporteeren veel te wenschen heeft overgelaten.

Pasoeroean en Malang. Evenals vorig jaar verspreide gevallen over den geheelen ambtskring (respectievelijk 50, waarvan 6 gestorven en 44 afgemaakt en 51 gevallen, waarvan 23 gestorven en 28 afgemaakt). In Malang waren van de 51 gevallen 20 niet tijdig gerapporteerd.

Soerabaja. Afgemaakt en gestorven zijn 287 malleuslijders. Sedert toegestaan wordt, dat reactors, welke geen ziekteverschijnselen ver-

toonen, onder politietoezicht gebruikt mogen worden, is het rapporteeren veel beter geworden. Ook dit jaar moest evenals in 1925 een groot percentage van de onder politietoezicht gebruikte reactors na eenigen tijd worden afgemaakt, doordat clinische verschijnselen optraden.

Modjokerto. Totaal 43 gevallen, waarvan 22 gestorven en 21 afgemaakt. Slechts voor enkele dieren kon wegens tijdige aangifte schadeloosstelling worden uitbetaald.

Rembang. Slechts 1 geval; schadevergoeding kon wegens niet tijdig rapporteeren niet worden toegekend.

Kediri. Opgernimd werden 42 malleuslijders, waarvan 33 met toekenning van schadevergoeding. Het aantal onder politietoezicht gebruikte reactors bedroeg begin 1926 41 en eind verslagjaar 97. In den loop van het jaar moesten 13 reactors worden afgemaakt.

Madioen. 28 Gevallen, waarvan 2 gestorven en 26 afgemaakt. Voor 20 dieren kon schadeloosstelling gegeven worden.

Soerakarta. Totaal 74 gevallen (vorig jaar 110), waarvan 52 afgemaakt zijn met toekenning van schadeloosstelling (vorig jaar 41), 9 zonder vergoeding (vorig jaar 40) en 13 gestorven. Van de 124 op 1 Januari 1926 aanwezige, onder politietoezicht gebruikte reactors, waar in den loop van het jaar nog 109 bijkwamen, stierven of moesten worden afgemaakt 51 stuks. Eind 1926 waren er dus 182 reactors in gebruik.

Koedoes. 3 Gevallen, waarvan 1 gestorven en 2 afgemaakt onder toekenning van schadeloosstelling.

Semarang. Van de 8 opgespoorde gevallen kwamen er slechts 2 in de stad Semarang voor.

Jogjakarta. Op de hoofdplaats werden 25 malleuspatiënten opgeruimd en in de onmiddellijke omgeving ervan nog 5. In het overige gedeelte van het gewest werd de ziekte niet waargenomen.

Keboemen. 6 Gevallen tegen 16 in het vorige jaar.

Magelang. 3 Gevallen.

Poerwokerto. Bij 21 paarden werd malleus waargenomen, waarvan 15 werden afgemaakt en 6 stierven.

Pekalongan. 76 gevallen, waarvan bij 54 de diagnose op grond van klinische verschijnselen gesteld kon worden. Slechts voor 31 paarden kon wegens tijdige aangifte schadeloosstelling worden gegeven.

Tegal. Het aantal afgemaakte paarden bedroeg 28, waarvan 12 met toekenning van schadeloosstelling.

Cheribon. Deze ambtskring is in ernstige mate besmet. Opgespoord werden 125 gevallen. Hiervan stierven er 9, werden 97 met en 19 zonder schadeloosstelling afgemaakt.

Bandoeng, Soekaboemi, Buitenzorg en Batavia. In deze ressorten kwam malleus nog zeer frequent voor. Het rapporteeren liet zeer veel te wenschen over.

Benkoelen. De in het gewest nog aanwezige 3 reactors werden tegen vergoeding van de volle waarde onteigend en afgemaakt.

Sumatra's Westkust. In de ambtskringen Padang en Fort de Kock werden respectievelijk 42 en 38 gevallen waargenomen. Alle voor de slacht bestemde paarden worden thans gemalleineerd; verscheidene malen werden hieronder reactors aangetroffen. Clinisch wordt de ziekte het meest waargenomen onder pedatipaarden in de onderafdeeling Fort van der Capellen.

Medan. Nadat het ressort sedert einde 1922 vrij van malleus gebleven was, werd in April van verslagjaar weder een klinisch geval der ziekte ter hoofdplaats Medan aangetroffen. Kort daarop werd bij twee andere paarden eveneens klinische malleus waargenomen. De paardenstapel ter hoofdplaats is daarna onmiddellijk systematisch onderzocht met het resultaat, dat een vrij groot aantal dieren als verdacht van aan de ziekte te lijden moest worden aangemerkt. Hiervan werden in den loop van het jaar een 6-tal afgemaakt, waarvan de sectie bij 2 positief, bij de 4 andere negatief was. Zoo spoedig mogelijk zal voor een afdoende bestrijding weer een brigade naar Sumatra's Oostkust gezonden worden.

Pagaralam. Het in vorig jaarverslag vermelde verdachte paard werd na herhaald onderzoek vrij gegeven.

SACCHAROMYCOSE. *bij eenhoevige dieren.*

In de 1e inspectieafdeeling werd, evenals verleden jaar, dit lijden alleen geconstateerd op het eiland Celebes en wel in de ambtskringen Makassar en Watampone. Op Java waren het weer voornamelijk de

groote verhuurderijen op de kustplaatsen, waar de ziekte het meest werd waargenomen. Op Sumatra werd geen enkel geval opgemerkt.

Zooveel mogelijk werden de zieke dieren door het deskundig personeel van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst behandeld (zie hieromtrent onder het hoofdstuk: Onderzoek en behandeling).

Makassar. Ziek verbleven op ultimo 1925 3 paarden, bijgekomen 14. Hiervan herstelden er 11, stierf 1 en waren er ultimo verslagjaar nog 5 ziek. Een groot percentage der zieke dieren is dus genezen.

Watampone. Van de 36 gevallen, waarvan 6 uit 1925 waren overgebleven, genazen er 7. Twee lijdens stierven, terwijl er op het einde van het jaar nog 27 afgezonderd waren. De aangifte der ziektegevallen liet zeer veel te wenschen over; de meeste moesten zelf worden opgespoord.

Soerabaja. Met de 22 van vorig verslagjaar overgebleven zieke paarden, totaal 170 gevallen. Hiervan stierven er 7, werden 41 afgemaakt, herstelden 74 en verbleven 48 op ultimo 1926 nog ziek. In de tweede helft van verslagjaar werden vele patiënten met succes behandeld met intraveneuse injecties van dubbeljoodkwik.

Modjokerto. 17 Gevallen, waarvan 12 in de afdeeling Sidoardjo. Gestorven zijn 4 paarden, afgemaakt 1, hersteld 8 en ziek verbleven op ultimo 1926 4.

Koedoes. Twee gevallen.

Semarang. Waargenomen werden 185 gevallen. Gestorven zijn 9 paarden, geslacht 1, afgemaakt 23, hersteld 128 en ziek verbleven op ultimo 1926 24. Van de 161 beëindigde gevallen herstelden er dus 128, hetgeen een herstelpercentage van bijna 80% beteekent. In Juli werd de Gouvernementsveearts door de Vereeniging van Dierenbescherming in staat gesteld de zieke paarden van de verschillende verhuurderijen op een aan genoemde vereeniging behoorende afzonderingsstal te plaatsen, teneinde eene behoorlijke behandeling te kunnen instellen. De eigenaren betalen hiervoor niet meer, dan wat de paarden in hun eigen stal zouden kosten.

Djokjakarta. 4 Gevallen, waarvan 1 genezen, 1 gestorven en 2 op einde verslagjaar nog in behandeling.

Keboemen. Van de 32 zieke dieren herstelden 16, stierven er 3, werden 9 afgemaakt en verbleven 4 ultimo 1926 nog ziek.

Poerwokerto. 16 Gevallen, waarvan 10 na behandeling genazen.

Pekalongan. 52 Gevallen, waarvan er 31 na behandeling herstelden.

Tegal. De ziekte werd geconstateerd bij 8 paarden, waarvan 1 afgemaakt werd, 3 herstelden en 4 einde verslagjaar nog afgezonderd waren.

Cheribon. Van de 40 zieke dieren, waarvan 12 van 1925, herstelden er 11, verbleven er op ultimo 1926 10 ziek, terwijl er 19 stierven dan wel afgemaakt werden.

Weltevreden. In dezen amtskring stonden ultimo 1925 nog 25 zieke paarden afgezonderd. In verslagjaar werden 23 nieuwe gevallen waargenomen. Van deze 48 zieke dieren genazen er na behandeling 19, stierven of werden afgemaakt 18 en verbleven 11 op ultimo 1926 ziek.

SCABIËS (SCHURFT)

bij eenhoevige en herkauwende dieren.

Omtrent deze ziekte kan gevoeglijk verwezen worden naar hetgeen hieromtrent in het vorige jaarverslag werd medegedeeld. Gevallen van scabiës komen onder alle diersoorten voor; zij worden echter nagenoeg niet gerapporteerd. Enkele bijzonderheden mogen hier volgen.

Koepang. Scabiës werd op Timor en Roti, echter alleen klinisch, vastgesteld. Het ziektebeeld deed bij varkens sarcoptes- en bij paarden en buffels chorioptesschurft vermoeden.

Raba. Een geval van sarcoptesschurft bij een paard werd waargenomen. Waarschijnlijk komt het lijden meer voor; het wordt echter niet gerapporteerd.

Singaradja. 6 Gevallen van demodicosis bij het rund werden geconstateerd. Vijf patiënten genazen, terwijl 1 dier geslacht werd.

Bij het varken werd eveneens meerdere malen demodicosis gediagnosticeerd. Het gelukte echter pas in Juni de demodex phylloides microscopisch aan te toonen.

Bij buffels werd tweemaal sarcoptesschurft vastgesteld. Eén patiënt herstelde, de andere werd geslacht.

Mataram. Vijfmaal werd demodicosis bij runderen, welke op vee-pasars waren aangevoerd, aangetoond. De bevolking beschouwt dit lijden als onschuldig en niet besmettelijk, reden waarom zij het niet rapporteert. Ook hier werden de aangetaste dieren behandeld met een liniment, samengesteld uit gelijke deelen petroleum en klapperolie. Vier patiënten herstelden; een werd, daar genezing uitgesloten was, geslacht.

Makassar. 7 Gevallen van demodicosis bij Balirunderen kwamen voor; 5 zijn hersteld, terwijl 2 ziek verbleven.

Onder een koppel landschapsgoeden in de afdeeling Paré-Paré kwamen 35 schurftlijders voor. Aangetoond werd de sarcptesmijt. Van de patiënten zijn er 34 ondanks de ingestelde behandeling gestorven, terwijl er 1 ziek verbleef. Ook het laatstbedoelde dier zal vermoedelijk wel succombeeren.

Pamekasan. Bij de keuringen van voor den uitvoer bestemde runderen werden meerdere gevallen van acariasis waargenomen.

Poerwokerto. Bij 113 karbouwen en 52 paarden werd scabiës ge-diagnostiseerd. Van de karbouwen stierven er 22, voornamelijk kalveren, en werden 8 geslacht. De rest genas na behandeling.

Buitenzorg. Aangifte door de bevolking van ziektegevallen vond niet plaats. De in bijlage III vermelde gevallen werden bij de serum-entingen tegen anthrax en septichaemie opgespoord.

Serang. Gevallen van scabiës komen onder den buffelstapel zeer veel voor; zij worden echter nooit gerapporteerd.

Op Sumatra werd in alle ressorten, doch voornamelijk in de ambts-kringen Fort de Kock en Pagaram, sarcoptesschurft bij geiten veelvuldig waargenomen.

SURRA *bij alle vee.*

Ook dit jaar werd uit de meeste ressorten het voorkomen der ziekte gemeld. Behalve op Soembawa en in enkele gewesten van Sumatra kreeg zij echter nergens groote uitbreiding.

Geen gevallen werden geconstateerd in de ambtskringen Roeteng, Waingapoe, Singaradja, Mataram, Kandangan, Pamekasan, Rembang, Jogjakarta, Magelang, Soekaboemi en Pagaram.

Voor de bestrijding wordt meer en meer en met succes gebruik gemaakt van naganol als praeventivum. De resultaten der curatieve naganol-atoxyl inspuitingen waren niet onverdeeld gunstig te noemen (zie hoofdstuk: Onderzoek en behandeling).

Koepang. Op het eiland Timor werden 6 gevallen bij paarden en 2 bij honden onderkend, op Roti 1 bij een paard. Van de zieke paarden op Timor zijn er 2 gestorven en 4 tegen betaling van schadeloosstelling uit landschapsfondsen afgemaakt. De contactpaarden (49 stuks) zijn preventief met 1 gram naganol ingespoten. Politiemaatregelen konden in verband met de primitieve toestanden niet genomen worden.

Raba. Surra werd bij 159 paarden gediagnosticeerd. Hiervan zijn er 49 gestorven, 73 geslacht, 36 door naganol-atoxylbehandeling hersteld (?) en 1 ziek verbleven. Bij de bestrijding werd naganol ook als praeventivum bij de contactpaarden toegepast.

Bij buffels werden 47 gevallen waargenomen. Eén patiënt is gestorven, de overige 46 zijn geslacht. Bij deze diersoort is naganol in verband met den hoogen prijs van dit middel en de geringe waarde van den buffel in dit ressort niet toegepast.

Soembawabesar. Surra deed zich in Mei bij 3 Hissarrunderen voor, waarvan er 1 gestorven is en 2 na behandeling met naganol en atoxyl hersteld zijn.

Onder buffels werden 12 gevallen geconstateerd. Vier lijdens aan deze ziekte zijn gestorven, 8 geslacht.

117 Paarden werden aan surra lijdende bevonden. Hiervan zijn er 37 gestorven en 80 afgemaakt.

Bij de bestrijding werd, behalve de gewone politimaatregelen, naganol als prophylacticum aangewend.

Makassar. 28 Gevallen bij paarden werden vastgesteld, d.i. 36 met de op ultimo 1926 ziek verbleven dieren. Hiervan zijn er 26 gestorven, 5 hersteld, 3 ziek verbleven, terwijl er 2 gestorven zijn. Zoodra de ziekte was vastgesteld, werden de overige paarden van de besmette kampongs met naganol behandeld. Indien de waarde van het dier daarvoor geen beletsel was, werd ook bij zieke dieren naganol, gecombineerd met atoxyl, toegepast. In den regel is echter de waarde der paarden te gering, zoodat de eigenaar liever van de behandeling af-

ziet. Het zieke dier wordt dan in een donkeren stal afgezonderd, tot het sterft.

Surra onder buffels werd viermaal waargenomen. Hiervan zijn er 2 geslacht en 2 ziek verbleven.

Watampone. Alleen onder paarden werd surra vastgesteld en wel bij 78 dieren. Hiervan zijn er 76 gestorven en 2 afgemaakt. De bij 4 paarden ingestelde naganol-atoxyltherapie had geen resultaat. De meeste ziektegevallen zijn weer voorgekomen in de onderafdeeling Mälili. Het lijdt geen twijfel, dat zich daar veel meer gevallen dan de 40 geconstateerde hebben voorgedaan. Naast toepassing der wettelijke bestrijdingsmaatregelen werd naganol als voorbehoedmiddel aangewend.

Manado. Ook in dezen amtskring werd de ziekte alleen onder paarden waargenomen en wel bij 63 dieren. Hiervan zijn er 58 gestorven en 5 afgemaakt. Bij de bestrijding werd naast de gewone politie maatregelen van naganol als prophylacticum gebruik gemaakt.

Bondowoso. Acht gevallen bij paarden (alle gestorven) en een bij een rund (gestorven).

Pasoeroean. 1 Geval bij een paard en 14 bij runderen (alle gestorven). Behandeling werd niet toegepast.

Malang. Bij onderzoek van het contractvee van de suikerfabriek „Soemberredjo”, waar in korten tijd 8 runderen onder verschijnselen van surra gestorven waren, werden 34 parasietendragers aangetroffen. Al het vee werd op grond hiervan prophylactisch met naganol ingespoten, terwijl de 34 parasietendragers met een curatieve dosis van dit geneesmiddel werden behandeld. Van sterfte aan surra onder dit vee is later niets meer gebleken.

Soerabaja. 3 Gevallen bij paarden (alle gestorven); behandeling werd niet toegepast.

Modjokerto. 174 Gevallen bij runderen, waarvan 163 gestorven, 7 hersteld en 4 ziek verbleven; 69 bij paarden, waarvan 54 gestorven, 2 afgemaakt, 8 hersteld en 5 ziek verbleven en 13 bij buffels, waarvan 12 gestorven en 1 hersteld. Bij de bestrijding der ziekte werd naganol met succes toegepast.

Kediri. Enkele gevallen bij runderen en buffels. De bestrijding der ziekte bestond uit toepassing van politimaatregelen.

Koedoes.	19	Gevallen bij paarden,	15	gestorven	4	hersteld.
	4	"	"	runderen,	1	"
	19	"	"	buffels,	7	"
					12	"

Semarang. 25 Gevallen bij paarden, 5 gestorven of geslacht, 20 hersteld; 20 gevallen bij runderen, 12 gestorven of geslacht, 8 hersteld; 20 gevallen bij buffels, 9 gestorven of geslacht, 11 hersteld. Het cijfer voor de herstelde paarden moet met de noodige reserve worden aanvaard; het betreft dieren, die in verslagjaar behandeld werden met naganol-atoxyl, voorloopig met gunstig resultaat. Te verwachten is, dat een deel ervan nog wel aan de ziekte zal succombeeren.

De ervaringen van de preventieve naganolinjecties bij de contactdieren waren gunstig.

In de ressorten Keboemen, Poerwokerto, Pekalongan, Tegal, Cheribon, Bandoeng en Buitenzorg werden slechts enkele sporadische gevallen waargenomen.

Weltevreden. 71 Gevallen bij paarden, waarvan 4 van 1925 overgebleven. Hiervan stierven of werden afgemaakt 54, herstelden 6 na behandeling, terwijl er ultimo verslagjaar nog 11 ziek verbleven.

Serang. De ziekte werd geconstateerd bij 18 paarden en 13 karbouwen.

Teloekbetoeng. In het laatst van verslagjaar werd een abnormale sterfte gerapporteerd onder paarden in de onderafdeeling Oeloe Semong (gelegen in de nabijheid van de onderafdeeling Kroë). Bij het in begin 1927 ingestelde onderzoek bleek hier surra voor te komen. Omtrent het aantal sterfgevallen kunnen geen juiste gegevens verstrekt worden.

Benkoelen. Eind verslagjaar brak surra onder den buffel- en paardenstapel in de koffiestreken van Kroë uit. Het juiste aantal slachtoffers is niet bekend, omdat zooals gewoonlijk de eerste ziekte- en sterfgevallen niet gerapporteerd werden. Naast politimaatregelen werden preventieve en curatieve entingen met naganol en tartarus emeticus toegepast.

Padang. Waargenomen werden 23 gevallen onder runderen en 3 onder buffels en wel over den geheelen ambtskring verspreid. De zieke

dieren werden afgeslacht of stierven. Naast politiematregelen werden preventieve naganolinspuitingen verricht; alleen in de omgeving van Padang Pandjang had de bevolking hiertegen bezwaar.

Fort de Kock. In begin verslagjaar kwamen nog 25 ziektegevallen onder den buffelstapel in de Batangharidistricten voor; 8 dieren stierven zonder te zijn behandeld; terwijl 17 genazen na curatieve behandeling.

Surra heerschte daarna vrij ernstig in dezen amtskring, voornamelijk in de onderafdeeling Fort van der Capellen. Zoowel onder paarden, runderen als karbouwen hebben zich gevallen voorgedaan. De laatste dieren waren veelal parasietendragers zonder klinische verschijnselen. Geconstateerd werden 28 gevallen onder paarden, 69 onder runderen en 34 onder buffels. Aanvankelijk werden de voorgeschreven politiematregelen te Fort van der Capellen zeer slecht uitgevoerd; later kwam hierin verbetering en hiermede ging samen een (in het begin slechte) zeer goede opkomst van vee ter behandeling met naganol-atoxyl.

Sibolga. In dezen amtskring komt de ziekte ieder jaar op vrij groote schaal voor. In verslagjaar werden geconstateerd 121 gevallen onder paarden, 8 onder runderen en 15 onder buffels. Daarvan stierven 54 paarden, 1 rund en 1 buffel. Bovendien werden vele dieren vrijwillig afgemaakt of geslacht. Politiematregelen zijn in enkele zeer veerrijke streken (onderdistrict Padang Bolak) moeilijk toe te passen, omdat geen handen beschikbaar zijn om gras te snijden voor den reusachtigen vee-stapel. Behalve de officieel vermelde gevallen moet ook groote sterfte tengevolge van surra zijn voorgekomen onder buffels in Zuid-Padanglawas. Deze sterfte werd niet tijdig gerapporteerd, zoodat geen onderzoek heeft kunnen plaats vinden. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat deze sterfte veroorzaakt werd door miltvuur, welke ziekte thans (medio April 1927) in Padanglawas heerscht.

Ten einde aan het bezwaar van onvoldoende politiematregelen tegemoet te komen werd vooral bij paarden naganol-toediening op groote schaal toegepast. Zoo werden 2411 dieren preventief met dit middel ingespoten.

Balige. Onder buffels werden 43 nieuwe gevallen waargenomen; 8 dieren stierven, 6 werden geslacht en 29 herstelden. Onder runderen werden 9 gevallen geconstateerd (5 dieren gestorven, 4 geslacht), onder paarden 14 nieuwe gevallen, waarvan 3 dieren stierven, 2 werden geslacht en 7 herstelden, terwijl 2 op eind verslagjaar ziek verbleven. Bestrijding had plaats middels politiematregelen en preventieve en curatieve naganolinspuitingen.

Koetaradja. Ook dit jaar kwam surra in vrijwel den geheelen amtskring voor. Geconstateerd werden 68 nieuwe gevallen onder paarden in de afdeeling Gajoe- en Alaslanden, waardoor met de 24 van 1925 ziek verbleven paarden het totaal der zieken hier 92 heeft bedragen. Hiervan stierven er 32, werden 6 afgemaakt, herstelden 34 en bleven 20 einde verslagjaar in behandeling.

In de afdeeling Westkust van Atjeh kwamen 5 nieuwe gevallen onder buffels voor, waardoor het totaal der zieken 22 bedroeg. Hiervan stierven 2 dieren, werden 3 geslacht, herstelden 16 en verbleef 1 ziek.

In de afdeeling Noordkust van Atjeh kwamen 10 nieuwe gevallen onder paarden voor; 4 dieren stierven en 6 herstelden.

In de afdeeling Pidië werden 3 gevallen onder buffels en een onder paarden waargenomen. Ter Oostkust van Atjeh werden 6 paarden aangetast; 5 stierven, 1 herstelde. In Groot-Atjeh werd 1 paard ziek, welk dier stierf.

De bestrijding bestond uit het toepassen van politiemaatregelen en het geven van preventieve en curatieve naganolinjecties.

De politiemaatregelen werden, vooral in Gajoe- en Alaslanden, slecht nageleefd. Herhaaldelijk wees de Gouvernementsveearts hierop, evenwel zonder gevolg. Ook de toediening van naganol ondervond moeilijkheden.

Medan. 5 Gevallen bij paarden nabij Pematang Siantar. De dieren werden 's avonds geslacht. Onder runderen werden 5 gevallen waargenomen in het landschap Koetaboeloe en 3 te Tebingtinggi. Onder buffels werd een twintigtal gevallen geconstateerd in de afdeeling Simeleengoen en Karolanden. Na de contactdieren met naganol behandeld te hebben kwamen hier geen ziektegevallen meer voor.

DOURINE (KWAADAARDIGE DEKZIEKTE) bij eenhoevige dieren.

Raba. Het Hoofd van den amtskring Raba meent een verdacht geval van dourine te hebben waargenomen. Een nader onderzoek kon echter door het snel intreden van den dood bij het dier niet worden ingesteld.

PIROPLASMOSE bij herkauwende dieren.

Ook in verslagjaar werden slechts enkele gevallen van piroplasmosis en anaplasmosis gediagnostiseerd.

Semarang. Een geval van piroplasmosis bij een rund en bij 8 buffels. Bovendien enkele verdachte gevallen in een melkerij ter hoofdplaats.

Tegal, Bandoeng, Weltevreden en Serang. Enkele gevallen van piroplasmosis onder melkrunderen. Intraveneuze injecties van trypaanblauw gaven meestal goede resultaten. Te Tegal werd bij eenige Soemba-Ongole dekstieren anaplasmosis geconstateerd.

Benkoelen. Een peracut geval bij een trekos.

Koetaradja. Piroplasmosis werd waargenomen bij een kalf van de landbouwschool, bij een rund te Seulimeum en bij een hond te Koetaradja. Na de toediening van trypaanblauw genazen de dieren.

Medan. Dank zij de doelmatige tekenbestrijding is de ziekte op Sumatra's Oostkust van weinig beteekenis meer. Voor zoover bekend stierven in dit gewest in verslagjaar slechts 3 runderen aan piroplasmose.

Pagaralam. Twee melkrunderen ter hoofdplaats Palembang stierven aan piroplasmose. Behandeling met trypaanblauw had geen succes.

TUBERCULOSE

bij runderen en buffels.

Op Java en Madoera, waar, met uitzondering van de ressorten Pamekasan, Bondowoso en Serang, tuberculose onder het melkvee overal in uitgebreide mate voorkomt, werd de strijd tegen deze ziekte met kracht voortgezet. Waar met de tot nu toe gevolgde methode van bestrijding (afzonderen van verdachte dieren en opruimen alleen van klinisch zieke dieren) geen voldoende resultaat werd bereikt, integendeel de ziekte bleek zich meer en meer uit te breiden, werd in Juli van verslagjaar eene wijziging in de methode aangebracht, door de mogelijkheid open te stellen, om op bepaalde door de eigenaren op zich te nemen verplichtingen ook van de ziekte verdachte runderen op te ruimen (zie bijlage VII). Het laat zich aanzien, dat het gelukken zal op deze wijze meerdere bedrijven vrij te maken van tuberculose. Reeds is in alle ressorten, met uitzondering van Soerabaja en Modjo-kerto, door meerdere melkvee-eigenaren de in bijlage VII opgenomen verklaring afgegeven.

Totaal werden op Java 687 gevallen geconstateerd. Aan schade-loosstelling werd een bedrag van $\pm f$ 80.000.— uitgegeven; hiervan vloide weder een som van $\pm f$ 23.000.—, zijnde de opbrengst van verkochte deelen der onteigende runderen, in 's Lands kas terug.

Ambtskringsgewijze valt het volgende omtrent het voorkomen van tuberculose en de bestrijding mede te deelen.

Makassar. Het melkrund, dat verleden jaar ook positief op de subcutane tuberculinatie gereageerd had, werd door het Gouvernement voor f 600.— aangekocht en afgemaakt. Bij de sectie werden uitgebreide tuberculeuse processen vastgesteld.

Kandangan. Door den plaatselijken geneesheer te Poeroek Tjahoe werden in het sputum van een „de Wet stier, afkomstig uit eene melkerij te Bandjermasin, tuberkelbacillen aangetoond. Het dier is kort daarna gestorven; sectie is niet verricht.

Op ultimo 1926 bevonden zich in een melkerij te Bandjermasin nog 3 reactors.

Pamekasan. Onderzoek van het melkvee middels tuberculinatie werd nog niet verricht. Gevallen van tuberculose werden niet waargenomen.

Bondowoso. De toestand in de melkerijen is nog zeer gunstig te noemen. Geconstateerd werden slechts 3 gevallen.

Pasoeroean. 8 Runderen werden als lijdende aan tuberculose in beslag genomen. Eind verslagjaar waren geen positieve reactors meer in de bedrijven aanwezig, wel een 13-tal dubieuze.

Malang. 52 Gevallen, waarvan 32 bij in beslag genomen runderen en de overige bij gestorven of vrijwillig geslachte dieren. Ultimo 1926 was nog een groot aantal verdachte runderen (234) afgezonderd.

Soerabaja. 121 Gevallen, waarvan 90 bij in beslag of overgenomen runderen en 31 bij gestorven of vrijwillig geslachte dieren. Door toevoeging aan het Hoofd van den ambtskring van een Gouvernements veearts kon meer aandacht besteed worden aan het klinisch onderzoek van den melkveestapel op de hoofdplaats Soerabaja. Het gevolg is geweest, dat het aantal voor onteigening in aanmerking komende runderen belangrijk is gestegen.

Modjokerto. 33 Maal werd tuberculose geconstateerd, waarvan 14 gevallen bij in beslag genomen runderen en 29 bij de sectie van gestorven of vrijwillig afgemaakte reactors. Ultimo verslagjaar stonden nog 52 reactors in de bedrijven afgezonderd.

Rembang. 2 Gevallen van tuberculose, waargenomen bij de sectie van vrijwillig geslachte dieren. Eind 1926 waren in dezen ambtskring nog 27 verdachte dieren, bijna alle van één melkbedrijf, afgezonderd.

Kediri. 33 Gevallen van tuberculose, waarvan 20 bij in beslag- of overgenomen runderen en 13 bij vrijwillig geslachte reactors. Een groot aantal verdachte runderen staat nog afgezonderd.

Madioen. Geconstateerd werden 11 gevallen, waarvan 6 bij in beslag genomen runderen; de overige werden waargenomen bij de sectie van vrijwillig geslachte dieren.

Soerakarta. Opgeruimd werden 60 tuberculoselidjers. Op ultimo verslagjaar bleef nog maar een gering aantal reactors over.

Koedoes. 28 Gevallen van tuberculose, alle geconstateerd bij de sectie van vrijwillig geslachte verdachte runderen.

Semarang. Uit de in verslagjaar verrichte tuberculinaties is gebleken, dat de tuberculosebestrijding in de gemeente Semarang goede resultaten heeft gehad; de meeste bedrijven hadden geen reactors meer. In het geheele gewest werden in verslagjaar 66 gevallen waargenomen, waarvan 18 bij in beslag genomen of overgenomen dieren en 48 bij vrijwillig geslachte reactors.

Bij 314 tuberculinaties bij bevolkingsvee werden 2 positieve en 11 dubieuze reacties waargenomen. Bij de geleidelijke afslacht dezer reactors werden bij de sectie geen tuberculeuze veranderingen waargenomen.

Bij buffels werd een ziekte waargenomen, waarbij verharde knobbels in de huid optraden; door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek werd vastgesteld, dat met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de knobbels van tuberculeuzen aard waren (Zie N.-I. tijdschrift voor Diergeneeskunde deel 38, bladzijde 465).

Jogjakarta. Twaalf van tuberculose verdachte runderen werden tegen toekenning van schadeloosstelling opgeruimd. Eind 1926 was in dezen ambtskring geen enkel verdacht dier meer aanwezig.

Keboemen. In dezen ambtskring, waar van af 1922 geen gevallen van tuberculose waren waargenomen, reageerden dit jaar 5 melkrunderen, verdeeld over 3 melkerijen, positief op de tuberculine. Al deze dieren werden met toestemming van de eigenaren onder toekenning van schadeloosstelling opgeruimd.

Magelang. Geconstateerd werden 22 gevallen, waarvan 21 bij overgenomen en een bij een vrijwillig geslachten reactor. Ultimo verslagjaar stonden nog 20 verdachte dieren, verdeeld over 7 melkerijen, afgezonderd.

Poerwokerto. Bij 13 runderen (waarvan 10 overgenomen) werd tuberculose geconstateerd, waarvan 8 afkomstig van één melkerij te Tjilatjap. Einde 1926 stonden nog 15 verdachte runderen afgezonderd.

Pekalongan. In dezen ambtskring blijkt het melkvee, vooral op enkele stallen, ernstig besmet te zijn. In totaal werden waargenomen 23 gevallen, waarvan twee bij gestorven runderen, 16 bij vrijwillig geslachte en 5 bij overgenomen reactors. Ultimo 1926 waren nog 86 reactors, verdeeld over 11 melkerijen, aanwezig.

Tegal. 41 Aan tuberculose lijdende runderen werden opgeruimd. Hiervan waren er 36 afkomstig van de hoofdplaats Tegal. Een zwaar besmette stal werd nagenoeg geheel opgeruimd. Op het einde van verslagjaar waren nog 13 reactors aanwezig, waarvan 12 op één stal te Bandjaran.

Cheribon. Bij 7 runderen werd bij de slacht tuberculose waargenomen. Overgenomen werden 8 verdachte runderen, terwijl 4 reactors vrijwillig door de eigenaars werden geslacht. Begin 1927 stonden nog 33 verdachte dieren, verdeeld over 3 stallen — op een stal alleen 25 stuks — afgezonderd; deze zullen zoo spoedig mogelijk worden opgeruimd.

Bandoeng. Overgenomen werden 6 runderen. Het aantal reactors nam in verslagjaar weer iets toe, voornamelijk een gevolg van de onvoldoende afzondering der verdachte dieren.

Soekaboemi. Opgeruimd werden 39 reactors, waarvan voor 32 schadeloosstelling werd gegeven. Bij 28 hiervan was de seetie positief. Einde verslagjaar stonden nog slechts 3 verdachte dieren afgezonderd.

Buitenzorg. In dezen ambtskring, waar meerdere bedrijven vrij ernstig besmet zijn, begon het verslagjaar met 96 reactors. Hiervan werden 87 overgenomen en geslacht.

Op eind 1926 stonden nog 51 dieren als verdacht afgezonderd; dit vrij groote aantal vindt zijn oorzaak in de aanwezigheid van 35 stuks op een melkerij, waarvan ongeveer de helft zwak dubieus op de tuberculine reageerde; waarschijnlijk zullen hiervan bij nader onderzoek vele kunnen worden vrijgegeven.

Als bijzonderheid kan worden vermeld, dat bij een paard tuberculose geconstateerd werd.

Weltevreden. 37 Reactors werden afgeslacht, waarvan 24 overgenomen waren en 13 vrijwillig door de eigenaren werden opgeruimd. Bij 18 dieren was de sectie positief, bij 19 negatief. Dit getal negatieve secties is zoo groot door het overnemen en opruimen van meerdere zwak dubieus reagerende dieren. Einde verslagjaar stonden nog 25 reactors, verdeeld over 7 melkerijen, afgezonderd.

Op Sumatra werd in bijna alle ressorten door middel van tuberculine een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van tuberculose onder het melkvee.

Teloekbetoeng. In een melkerij met gekruist Bengaalsch vee werden 7 reactors aangetroffen. Geleidelijk aan zullen deze door den eigenaar, die het bedrijf wil staken, opgeruimd worden.

Benkoelen, Padang, Fort de Kock. De verrichte tuberculinaties verliepen alle negatief.

Pagaralam. Ter hoofdplaats Palembang werd een uitgebreid onderzoek naar het voorkomen van tuberculose ingesteld. Als gevolg hiervan werden drie runderen ernstig verdacht van aan tuberculose te lijden en onteigend. De sectie was bij alle drie positief. Thans is nog een rund als verdacht afgezonderd.

RABIËS (HONDSOLHEID)

bij alle vee (Staatsblad 1912 No. 435) en honden, katten en apen (Staatsblad 1915 No. 302).

Ook in verslagjaar bleven de Kleine-Soenda eilanden vrij van rabiës. Op Celebes en Borneo werden weer tal van gevallen bij honden waargenomen.

In de 2e inspectieafdeeling deed de ziekte zich uitsluitend voor in de ambtskringen Bondowoso (17 gevallen), Paseroean (13), Malang (1), en Kediri (2). Volgens de mededeelingen der Gouvernements-veeartsen werden de bestrijdingsmaatregelen, vooral wat betreft het opvangen en afmaken van loslopende honden, met kracht toegepast.

In de 3e inspectieafdeeling bleken de ressorten Bandoeng, Soekaboemi en Buitenzorg het sterkst besmet te zijn (respektievelijk 49, 11 en 16 gevallen). De ambtskringen Jogjakarta, Keboemen, Magelang, Pekalongan en Tegal zijn reeds geruimen tijd geheel vrij van deze ziekte. De uitvoering der voorgeschreven bestrijdingsmaatregelen liet, vooral in den ambtskring Bandoeng, over het algemeen zeer veel te wenschen over.

Op Sumatra kwam de ziekte alleen voor in de gewesten Sumatra's Westkust (11 gevallen) en Atjeh en Onderhoorigheden (3 positieve gevallen).

In de maand October kwam een nieuwe hondsollheidordonnantie gereed (Staatsblad 1926 No. 451), welke op 1 Januari 1927 in werking is getreden.

Makassar. 6 Gevallen bij honden.

Watampone. De toepassing der bestrijdingsmaatregelen liet over het algemeen veel te wenschen over. Hoewel in sommige onderafdeelingen premies werden uitgelooft voor het opvangen van loslopende honden, heeft deze maatregel niet geholpen.

Vastgesteld werden 4 gevallen van rabiës bij honden.

Manado. Over het algemeen werden de bestrijdingsvoorschriften goed uitgevoerd. Gediagnostiseerd werden 5 gevallen bij honden.

Kandangan. Hier kwamen 6 gevallen bij honden en 1 bij een geit voor. Het lijdt geen twijfel, dat veel meer rabiës is voorgekomen dan door de cijfers wordt uitgedrukt. De inheemsche bevolking rapporteert de ziekte niet; de geconstateerde gevallen betreffen dan ook alle honden van Europeanen.

In de 2e inspectieafdeeling was de toestand ten opzichte van de rabiësverspreiding dit jaar zeer gunstig te noemen. In het begin kwamen nog een paar gevallen in den ambtskring Kediri voor, echter medio verslagjaar waren uitsluitend nog besmet de afdeelingen vanaf Probolinggo naar het Oosten, welke toestand tot ultimo verslagjaar gehandhaafd bleef.

Bondowoso. De ziekte werd waargenomen bij 15 honden, 1 paard en 1 rund. Alle afdeelingen van het gewest Besoeki zijn gesloten geweest, echter in Mei werd de besmetverklaring van Panaroekan en in September die van Banjoewangi opgeheven, zoodat ultimo verslagjaar nog besmet bleven Bondowoso en Djember.

Pasoeroean. Uitsluitend werden gevallen waargenomen in de afdeelingen Probolinggo en Loemadjang en wel totaal 13 bij honden. Deze beide afdeelingen waren ultimo verslagjaar nog besmet.

Malang. In Januari 1 geval bij een hond in Zuid-Malang; in Mei konden de maatregelen worden ingetrokken.

Kediri. 2 Gevallen bij honden, 1 in Toeloengagoeng en 1 in Kediri. De besmetverklaringen konden in Mei worden ingetrokken. De amtskring bleef verder tot ultimo verslagjaar vrij.

Poerwokerto. 6 Gevallen bij honden.

Cheribon. 3 Gevallen bij honden.

Bandoeng. 49 Gevallen van rabiës, voornamelijk in en om Bandoeng en Tjimahi. In het regentschap Tasikmalaja kwam de ziekte ook voor. Bij de bestrijding werd op vrij groote schaal gebruik gemaakt van strychnine.

Soekaboemi. In het regentschap Soekaboemi werd 6 maal, in het regentschap Tjiandjoer 5 maal hondsdelheid geconstateerd. De hoofdplaats Soekaboemi is sinds Maart 1926 vrij van de ziekte gebleven.

Buitenzorg. In het regentschap Buitenzorg werd rabiës 6 maal en in de residentie Krawang 10 maal waargenomen.

Weltevreden. 4 Gevallen van rabiës. Het regentschap Meester-Cornelis werd 2 maal besmet verklaard. Ook in de hoofdplaats Batavia deed zich een geval voor; hier kon op het einde van verslagjaar, toen de politie over meer tijd te beschikken had, de bestrijding krachtig worden ter hand genomen.

Serang. 3 Gevallen.

Padang. 6 Gevallen en wel 3 in Padang en Ommelanden, 2 in Batipoeh en Pariaman en 1 in Solok. Afgemaakt werden 2912 honden.

Fort de Kock. Hier kwamen 5 gevallen voor en wel 1 te Fort van der Capellen, 2 te Pajakoemboeh, 1 te Sidjoendjoeng en 1 te Sawahloento. Afgemaakt werden 1030 honden.

Koetaradja. Vrij veel verdachte gevallen kwamen voor; veelal was het hersenmateriaal echter ongeschikt voor onderzoek tengevolge van verregaande ontbinding. Positieve gevallen werden geconstateerd te Lho Seekon, Padang Tidji en Koetaradja.

LYMPHANGITIS INFECTUOSA (FARCIN DU BOEUF)
bij runderen.

Deze ziekte werd alleen waargenomen op Sumatra en wel in de ambtskringen Benkoelen en Medan.

Benkoelen. Meldt slechts één geval.

Medan. Gevallen van lymphangitis infectuosa werden tamelijk veel waargenomen. Groote beteekenis heeft de ziekte echter niet, daar chirurgisch ingrijpen meestal tot genezing leidt.

PLEUROPNEUMONIA CONTAGIOSA (BESMETTELIJKE LONGZIEKTE)
bij runderen.

Is niet voorgekomen.

PESTIS SUUM (VARKENSPEST)
bij varkens.

Kandangan. In October werd de ziekte bij 3 biggen van het Militair slachtfonds te Kandangan waargenomen; de diagnose werd door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek bevestigd. De geheele varkensstapel van het fonds, welke behoorlijk geïsoleerd is, zal geleidelijk afgeslacht worden.

Op Sumatra werden enkele gevallen waargenomen in de ambtskringen Baligé en Medan. De besmette stapels werden gedeeltelijk onteigend en afgemaakt.

Balige. In de onderafdeeling Silindoeng kwamen 41 nieuwe gevallen voor. Hiervan stierven 23 dieren, 13 werden geslacht en 5 afgemaakt. Bovendien werden 10 verdachte dieren in beslag genomen, waar-

voor f 67.— aan schadeloosstelling werd gegeven. Politiemaatregelen werden streng toegepast.

Medan. Eind Augustus werd de ziekte geeconstateerd onder biggen in kampoeng Sipinggan (nabij Seriboe dolok). Politiemaatregelen werden afgekondigd en zeer goed uitgevoerd.

*SEPTICHAEMIA HAEMORRHAGICA SUUM (BESMETTELIJKE
BORSTZIEKTE)*
bij varkens.

Manado. In de desa Matoengkas stierven 20 varkens, waaronder 15 biggen van enkele maanden, aan deze ziekte.

Pagaralam. Sterfte, veroorzaakt door de bipolaire bacil, werd waargenomen op de onderneming Pagaralam (zie onder septichaemia haemorrhagica pluriformis).

GANGRAENA EMPHYSEMATOSA (BOUTVUUR)
bij herkauwende dieren.

Deze ziekte deed zich weder uitsluitend voor in Midden-Java (de ressorten Madioen, Soerakarta, Jogjakarta en Magelang). De bestrijding werd op de gewone wijze en met groot succes voortgezet.

Pamekasan. Geen ziektegevallen waargenomen. In de streek, waar in vorige jaren de ziekte is voorgekomen, werden met filtraat 1519 runderen geënt.

Madioen. 23 Gevallen bij runderen, alle met doodelijken afloop. Het gering aantal ziektegevallen wijst wel op het goede resultaat der enting. Voor 1 sterfgeval binnen 8 dagen na de filtraatenting werd een vergoeding toegekend van f 35.—.

Soerakarta. 140 Gevallen bij runderen, 5 bij buffels, alle met doodelijken afloop. Verschillende nieuwe streken, waar zich in 1925 gevallen van boutvuur hadden voorgedaan, werden in het entplan voor 1926 opgenomen. Dit had tot gevolg, dat het aantal verrichte entingen belangrijk gestegen is.

Jogjakarta. Slechts 6 gevallen (alle in één onderdistrict van de afdeeling Jogjakarta) werden waargenomen. Door seruminspuitingen gevolgd door filtraatentingen verkreeg de ziekte geen verdere uitbreiding.

Magelang. De ziekte werd waargenomen in het onderdistrict Pakis, alwaar zij 5 jaren geleden eveneens was voorgekomen en eischte 7 slachtoffers. Na behandeling met serum en filtraat van den geheelen veestapel in de buurt werden geen verdere gevallen meer gezien.

ONDERZOEK EN BEHANDELING.

In alle ambtskringen werden de in de praktijk mogelijke klinische, pathologische en bacteriologische onderzoekingen verricht. Van sera, entstoffen en diagnostica als malleïne en tuberculine werd een ruim gebruik gemaakt.

ANTHRAX.

Koepang. Op het eiland Roti werden 108 paarden, 15 runderen, 405 buffels, 2055 schapen en 142 geiten met miltvuurserum ingespoten. Daarnaast werden 65 paarden, 29 runderen, 2290 buffels, 476 schapen en 42 geiten gevaccineerd. De opkomst voor de behandeling was over het algemeen bevredigend, behalve in het district Baä, waar slechts 30% van den buffelstapel werd voorgebracht. Doordat de buffels in halfwilden staat worden gehouden, kostten de inspuitingen bij die dieren veel tijd en moeite. Afgaande op het aantal waargenomen ziektegevallen mag gezegd worden, dat de resultaten van seruminspuiting en vaccinatie gunstig zijn.

Raba. Miltvuurserum werd curatief bij 24 buffels, prophylactisch bij 2602 buffels ingespoten. Van de 24 curatief behandelde dieren zijn 16 hersteld en 8 gestorven. Van de 2602 buffels, waarbij het serum preventief werd toegepast, zijn er, voor zoover dit kon worden nagegaan, 6 gesuceombeerd. De verkregen resultaten mogen dus bevredigend genoemd worden.

Manado. Hier werd miltvuurserum op kleine schaal toegepast.

Buitenzorg. Zoowel curatief als preventief werden runderen en buffels tegen miltvuur behandeld. Curatief werden 2 runderen en 10 buffels met serum ingespoten, waarna 1 rund en 9 buffels herstelden. Meestal bereiken de ziekterapporten den vecarts te laat om nog een curatieve behandeling te kunnen instellen.

Preventief werden 602 runderen, 2708 buffels en 25 paarden met miltvuurserum ingespoten.

Simultaanenting werd dit jaar niet toegepast, daar plotselinge uitbraken van de ziekte dit telkens onmogelijk maakten.

Behandeld met miltvuurserum.

Ambtskring.	Preventief.			Gezond gebleven.			Curatief.			Hersteld.			Gestorven.		
	B.	R.	P.	B.	R.	P.	B.	R.	P.	B.	R.	P.	B.	R.	P.
Buizenzorg . . .	453	—	—	453	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krawang . . .	2 255	602	25	2 255	602	25	10	2	—	9	1	—	1	1	—
Totaal . . .	2 708	602	25	2 708	602	25	10	2	—	9	1	—	1	1	—

SEPTICHAEMIA EPIZOÏTICA.

Inspuiting met septichaemieserum vond op uitgebreide schaal plaats.

Koepang. Met septichaemieserum werden preventief ingespoten 219 buffels en 27 runderen, curatief 11 buffels. Van deze laatste zijn er 6 gestorven en 5 hersteld. De resultaten worden bevredigend genoemd.

Roeteng. ± 80 Buffels werden prophylactisch met serum behandeld.

Waingapoe. Preventief werden ingespoten 1643 buffels. Hiervan werden 13 dieren 5 dagen na de inspuiting ziek. Van deze 13 patiënten zijn er 6 hersteld, waaronder 1 na curatieve behandeling met serum. Voorts werd serum curatief toegepast bij 38 buffels en 6 varkens, waarvan er onderscheidenlijk 28 en 1 zijn hersteld. Het Hoofd van den ambtskring is van oordeel, dat het serum preventief gunstig werkt en dat ook zijn curatieve waarde groot is, mits in het beginstadium der ziekte aangewend. Ook aan de bevolking is het succesvolle resultaat van de serumbehandeling niet ontgaan, getuige het feit, dat de veehouders zich verdrongen om hun dieren toch maar gauw ingespoten te krijgen.

Raba. Met serum werden 1339 buffels prophylactisch en 12 buffels therapeutisch behandeld. Van deze laatste zijn er 10 hersteld en 2 gestorven. Ook hier waren de resultaten gunstig.

Makassar. Preventief werden ingespoten 4925 buffels en 169 runderen, curatief 56 buffels en 5 runderen. Van de curatief behandelde buffels zijn er 22 hersteld en 34 gestorven, van de runderen onderscheidenlijk 1 en 4.

Watampone. Serum werd prophylactisch toegepast bij 3930 buffels. Hieronder werden na de behandeling 3 sterfgevallen genoteerd. Of

deze op rekening van septichaemie moeten worden gesteld, kon niet worden nagegaan. Curatief werd serum aangewend bij 45 buffels, waarvan er 31 zijn hersteld en 14 gestorven. De ervaring is opgedaan, dat wanneer de zieke dieren het bekende snurkende geluid beginnen te laten hooren, de kans op genezing gering is.

Buitenzorg. In de residentie Buitenzorg werden 608 buffels en 75 varkens preventief met septichaemieserum ingespoten en in de residentie Krawang 267 runderen, 1673 buffels en 24 varkens.

Als curatief middel vond het serum slechts aanwending bij 3 buffels, waarvan er 2 herstelden.

Weltevreden. Bij een uitbraak van septichaemie op het particuliere land Babakan ten Noorden van Bekassi werden 150 buffels eerst met serum ingespoten en 8 dagen later simultaan geënt. De uitbraak was hiermede bezworen.

Serang. Ook hier vonden preventieve seruminspuitingen ruime toepassing. Zij werden verricht bij 1831 buffels en 1 rund. Curatief werden 7 buffels en 1 rund met serum behandeld. Alleen bij het rund had de behandeling succes; de buffels moesten alle uit nood geslacht worden.

In de maanden Juli t/m medio November werden in 105 desa's in het Noordelijk deel van het regentschap Serang 11365 karbouwen bij wijze van proef gevaccineerd met een nieuw door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek vervaardigd vaccin. Er werden 8404 buffels als controle dieren gemerkt. De resultaten van deze proef kunnen eerst medio 1927 worden medegedeeld.

Met septichaemieserum behandeld.

Ambtskring.	Preventief.			Gezond gebleven.			Curatief.			Hersteld.		
	B.	R.	V.	B.	R.	V.	B.	R.	V.	B.	R.	V.
Buitenzorg . . .	2 281	267	99	2 281	267	99	(¹) 3	—	—	2	—	—
Weltevreden . . .	150	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—
Serang	1 831	1	—	1 831	1	—	(²) 7	1	—	—	1	—
Totaal . . .	4 262	268	99	4 262	268	99	10	1	—	2	1	—

(¹) 1 gestorven.

(²) Alle geslacht.

APHTHAE EPIZOÛTICA.

In de rayons der suikerfabrieken werd vooral het zieke contractvee, echter soms ook wel desavee behandeld met door de fabrieken beschikbaar gestelde middelen, als pyoktannine, kopersulfaat enz. Overigens behandelt de bevolking de zieke dieren op haar wijze met de haar ter beschikking staande middelen.

MALLEUS.

Bijlage V geeft een overzicht van de door de Gouvernementsveeartsen verrichte malleïnaties en het bedrag der uitbetaalde schadeloosstellingen (§ 5 van Staatsblad 1912 No. 435 sub II F). Wederom werd een groot aantal sera (± 1500) ter onderzoek naar het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek te Buitenzorg opgezonden.

In verschillende amtskringen vond klinisch onderzoek van een groot deel van den paardenstapel plaats.

Omtrent het onderzoek op het voorkomen van malleus valt nog het volgende mede te deelen.

Bondowoso. Ook dit jaar werden bij de malleïnaties van over zee ingevoerde paarden te Banjoewangi (van Bali) enkele z.g. „zeereacties” waargenomen, welke zeer bedriegelijk een positieve reactie immiterden. In dergelijke gevallen werd serumonderzoek ingesteld, steeds met negatief resultaat.

Kediri. In verschillende streken werd de paardenstapel onderworpen aan klinische inspectie, waarop paarden met eenig verdacht verschijnsel werden gemalleïneerd. Een belangrijk deel der op deze wijze geselecteerde paarden bleek op de malleïne te reageeren.

Soerakarta. Alle paarden in de verhuurderijen werden in verslagjaar gemalleïneerd. Een vrij groot percentage reactors (dubieuze en positieve) werd aangetroffen, vooral in de meest besmette centra. Van al deze reactors werd serum ter onderzoek opgezonden, waarbij bleek, dat de resultaten van malleïne- en serumreactie vrij sterk uiteenliepen. Vele positieve reactors bleken een negatieve serumreactie te hebben. Daarentegen waren meerdere sera van paarden uit een sterk besmetten stal, welke een negatieve malleïne-reactie vertoond hadden, positief.

Semarang. Malleïnatie en serumonderzoek werden hier vooral toegepast, ten einde malleus bij wegens saccharomycose in behandeling te nemen paarden uit te kunnen sluiten.

Jogjakarta. Alle paarden van de verhuurderijen in en om Djokja werden wederom gemalleïneerd (801 dieren).

SACCHAROMYCOSE.

In de verschillende ressorten werden waar mogelijk de saccharomycosepatiënten door het personeel van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst behandeld.

In de ambtskringen Soerabaja en Semarang werden proeven genomen met intraveneuse injecties bij saccharomycoselijders van respectievelijk dubbeljoodkwikoplossing en naganol, dit laatste al of niet gecombineerd met atoxyl. De ervaring werd opgedaan, dat met het gebruik van deze middelen naast de oude behandelingswijze de duur der behandeling vaak kon worden bekort, terwijl het aantal gevallen van genezing toenam. Ook zelfs bij ernstige ziektegevallen werd op deze wijze meerdere keeren genezing verkregen.

In de ressorten Cheribon en Weltevreden bleek wederom de behandeling met novarsenobenzol geen betere resultaten te geven dan met de vroegere methoden bereikt werden.

SURRA.

Bij de bestrijding der surra onder runderen en paarden en buffels wordt meer en meer en met succes gebruik gemaakt van naganol als preventivum, waarbij dan dispensatie der politiemaatregelen (opsluiting van verdachte dieren) toegestaan wordt. Nadeelen van deze werkwijze zijn niet waargenomen. Gewoonlijk kwamen na de inspuitingen geen gevallen meer voor. Als curativum werden ook bij runderen en buffels met dit geneesmiddel goede resultaten bereikt.

Bij aan surra lijdende paarden waren de resultaten der curatieve naganol-atoxyl-inspuitingen over het algemeen minder goed; een groot percentage dezer dieren stierf ten slotte toch aan de ziekte als regel na aanvankelijk herstel.

Koepang. 104 Paarden werden prophylactisch met naganol ingespoten, waarvan 49 op het eiland Timor. Curatief werden 2 honden, 2 paarden en 1 buffelkalf (verdacht van aan surra te lijden) met genoemd medicament behandeld. De beide honden en het buffelkalf zijn gestorven, de beide paarden worden opgegeven als hersteld. Deze dieren zijn echter te kort onder contrôle gehouden om ze werkelijk als genezen te kunnen verklaren.

Raba. 573 Paarden werden prophylactisch met naganol, 57 paarden curatief met naganol en atoxyl ingespoten. Van laatstbedoelde dieren werden er 36 als genezen opgegeven, zijn er 18 gestorven en 3

geslacht. Ook in dezen amtskring zijn de patiënten veel te kort geobserveerd (± 3 maanden na de inspuiting) om een behoorlijke conclusie te kunnen trekken. Bij een paard is 5 maanden na de inspuiting opnieuw surra gediagnostiseerd.

Soembawabesar. Prophylactisch werden 10 runderen met naganol, curatief 2 runderen met naganol en atoxyl behandeld. Laatste bedoelde dieren zijn genezen. Voorts werd naganol bij ± 1000 paarden preventief aangewend.

Makassar. 254 Paarden werden preventief, 4 curatief behandeld. Van deze laatste is er 1 gestorven, terwijl er 3 nog in observatie zijn; deze schijnen te zullen genezen.

Watampone. Naganol vond preventief toepassing bij 1242 paarden, die voor zoover bekend, alle gezond zijn gebleven. De resultaten van deze bestrijdingswijze worden bevredigend genoemd. 4 Surrapaarden werden zonder succes met naganol — atoxyl behandeld.

Manado. 463 Paarden werden prophylactisch met naganol ingespoten.

Bondowoso. De bij enkele aan surra lijdende paarden ingestelde naganol-atoxylbehandeling had geen succes.

Malang. Naar aanleiding van het vinden van 34 parasietendragers onder het trekvee van de suikerfabriek Soemberredjo, alwaar kort te voren 8 runderen vrij plotseling onder verschijnselen, die aan surra deden denken, waren gestorven, werd op kosten van de fabriek al het trekvee prophylactisch (in totaal 783 dieren) en de 34 parasietendragers curatief met naganol behandeld. Van sterfte aan surra is later niets meer gebleken.

Modjokerto. Curatief met naganol of naganol-atoxyl werden behandeld 2 runderen, die herstelden en 11 paarden, waarvan 4 stierven, terwijl de overige op ultimo verslagjaar (in September waren zij behandeld) nog in leven waren. Prophylactisch werden 6 paarden en 268 runderen ingespoten, alle met gunstig resultaat.

Koedoes. Nadat in het onderdistrict Soekolilo in Augustus en September enkele paarden aan surra waren gestorven, werden alle aan besmetting bloot gestaan hebbende paarden (totaal 22 dieren) prophylac-

tisch met 1 gram naganol ingespoten, terwijl 2 zieke paarden met naganol-atoxyl behandeld werden. Nieuwe ziektegevallen traden daarna niet meer op; de twee surralijders waren einde verslagjaar nog in leven.

Verder werden nog enkele runderen en buffels curatief met naganol behandeld.

Semarang. Met naganol-atoxyl werden ingespoten 24 aan surra lijdende paarden; hiervan waren einde verslagjaar nog 20 in leven.

De ervaringen bij het optreden van surra onder runderen en buffels met naganol, ingespoten curatief bij al of niet zieke trypanosomendragers en prophylactisch bij contactdieren, waren zeer gunstig. Zoo hield bij een kleine surrauitbraak onder den buffelstapel in de omgeving van Toentang, waarbij 18 trypanosomendragers werden gevonden, de ziekte oogenblikkelijk op, nadat deze en de contactdieren ingespoten waren.

Totaal werden in dezen ambtskring 24 paarden curatief behandeld, 36 paarden prophylactisch en 33 buffels, meest curatief.

Poerwokerto. 43 Paarden van de veldpolitie te Bandjarnegara en 13 aan particulieren toebehoorende paarden werden met succes preventief met naganol behandeld. Curatief werd een paard ingespoten, dat echter reeds den volgende dag stierf.

Cheribon. Preventief werden 330 paarden ingespoten met naganol. Onder deze dieren zijn later geen surragevallen voorgekomen. Curatief werden 14 paarden behandeld. Hiervan zijn er 11 gestorven; de overige waren einde verslagjaar nog in leven.

Buitenzorg. Als preventief middel werd naganol aangewend bij 22 paarden. De dieren bleven vrij van surra. Curatief werden behandeld 1 buffel en 2 paarden. Hiervan herstelde de buffel; een paard was einde verslagjaar nog in leven.

Weltevreden. De preventief met naganol behandelde paarden bleven gezond. De ervaringen van het medicament als curativum bij paarden waren niet erg gunstig. Na een schijnbaar herstel trad bijna steeds recidieve op.

Serang. Bij een paard, curatief met naganol behandeld, recidiveerde het lijden na eenigen tijd.

Op Sumatra had de toepassing van naganol en atoxyl op groote schaal plaats. Slechts een enkele keer werd naganol gecombineerd met

tartarus emeticus gebruikt, omdat atoxyl tijdelijk niet voorradig was. De ervaring werd opgedaan, dat het medicament een waardevol hulpmiddel bij de surrabestrijding is. Prophylactisch toegepast beschermt het een zekeren tijd tegen infectie. Bij gezonde trypanosomendragers doet naganol maandenlang de parasieten uit het perifere bloed verdwijnen. Ook curatief toegepast kan aan naganol gunstige werking niet ontzegd worden. Bij paarden worden vrij veel dieren behouden en vele dieren zijn maandenlang in staat werk te verrichten. Vermagerde buffels ziet men dikwijls in voedingstoestand vooruitgaan.

Benkoelen. 19 Paarden werden curatief behandeld met naganol-tartarus emeticus. Hiervan stierven 5 dieren binnen 72 uur na de toediening. De Gouvernements veearts schrijft dit toe aan de te korte tijdruimte (24 uur) tusschen de naganol en tartarusmeticustoediening. Deze tijdruimte zou in ernstige gevallen langer genomen moeten worden. Prophylactisch werden 81 paarden behandeld en 15 buffels. De observatietijd is nog te kort, om een deugdelijk oordeel over het resultaat dezer injecties te kunnen vormen.

Padang. Een rund werd curatief met naganol behandeld; het dier bleef in leven. Ook prophylactisch werd naganol bij een aantal runderen toegediend.

Fort de Kock. In drie gevallen nam de Gouvernements veearts „shock” waar bij buffels, behandeld met naganol. De dieren herstelden echter zonder verdere behandeling. Preventief werden ingespoten 1413 paarden, 1760 runderen en 842 buffels. Van 22 curatief behandelde paarden stierven er 6 en waren einde verslagjaar nog 16 in leven.

Sibolga. Prophylactisch werden met naganol behandeld 2411 paarden, 17 runderen en 44 buffels. Curatief werden 77 paarden ingespoten; hiervan stierven er 23 en waren er, alhoewel ze dadelijk na de injectie aan den arbeid gingen, eind verslagjaar nog 54 in leven. De observatietijd is echter voor een deel der behandelde paarden nog te kort (nl. een drietal maanden) om ze definitief als genezen te verklaren. Wel is gebleken, dat vrij veel behandelde paarden door de inspuiting behouden bleven en maandenlang zwaar werk konden verrichten (zie N. I. bladen voor Diergeneeskundige deel 39 blz. 337).

De prophylactisch behandelde paarden vertoonden binnen een maand na de injectie geen surraverschijnselen. Het was niet mogelijk deze dieren langer na te gaan, zoodat over den tijdsduur van de beschuttende werking van naganol weinig zekers is mede te deelen.

Balige. Voor surrabehandeling werden 3374 gram naganol gebruikt, waarvan de opbrengst, zijnde f 2226.25 in 's Lands kas werd gestort. Hieruit blijkt, dat veelvuldig het middel werd toegediend tegen verminderd tarief.

Preventief werden behandeld in de onderafdeeling Toba 84, Samosir 1527 en in de overige afdeelingen 133 buffels. De Gouvernementsveearts schrijft omtrent deze insputingen: „Als eindoordeel „over de eenmalige prophylactische behandeling moet worden volstaan „met de mededeeling, dat deze behandeling, mits vroegtijdig toegepast „en met gebruikmaking van een economisch zoo hoog mogelijke dosering, als een waardevol hulpmiddel bij de surrabestrijding is te beschouwen. Het is van belang te achten, dat bij de contrôle, die eenige maanden na de behandeling plaats greep, geen trypanosomendragers onder de ingespoten dieren werden aangetroffen. Ter verdere „inlichting zij medegedeeld, dat de prophylactische dosis 1 en 2 gram „bedroeg”. Enkele complicaties deden zich bij de preventieve injecties voor. Een oude buffelkoe stierf onmiddellijk na toediening van 2 gram naganol. Een buffelkalf stierf een dag na toediening van 1 gram onder verschijnselen van een heftige haemorrhagische enteritis.

De in vorige jaren curatief behandelde karbouwen in de onderafdeeling Toba, die te voren niet prophylactisch waren ingespoten, werden in verslagjaar wederom gecontroleerd. Van de 56 behandelde dieren herstelden minstens 28; de andere dieren waren verkocht, geslacht of gestorven, zoodat hiervan het aantal genezen dieren niet kon worden nagegaan. De curatieve behandeling van klinisch zieke karbouwen, die reeds vroeger aan een prophylactische behandeling waren onderworpen, schijnt minder gunstige resultaten op te leveren; van 7 karbouwen, tot deze categorie behorende, bleven slechts 3 in leven.

Koetaradja. Ook hier werd naganol al of niet gecombineerd met atoxyl toegepast.

Medan. Preventief werd naganol o.a. toegediend bij 258 buffels. Deze laatste dieren gingen opvallend in voedingstoestand vooruit. Ook door particuliere dierenartsen werd het middel gebruikt.

Door den Zoöloog-parasitoloog van het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek werden de onderzoekingen naar de biologie van diverse steekvliegen voortgezet. Vele Gouvernementsveeartsen brachten hiervoor materiaal bijeen. Een tijdelijk mantri was een groot deel van verslagjaar in den amtskring Sibolga werkzaam voor verzameling van steekvliegen en larven en eieren daarvan.

PIROPLASMOSE.

Semarang. Behandeling met trypaanblauw gaf in verschillende gevallen genezing.

Tegal, Bandoeng, Weltevreden. In deze ressorten werden meerdere aan piroplasmose lijdende runderen met trypaanblauw behandeld. Alleen bij tijdige toediening werd succes verkregen. In Weltevreden stierven van de 17 behandelde dieren er 11.

Koetaradja. De ingestelde trypaanblauwbehandeling had in 3 gevallen succes.

TUBERCULOSE.

Door middel van tuberculine werd weer een groot aantal runderen onderzocht. In hoofdzaak werd de ophthalmo-tuberculinatie, welke over het algemeen goede resultaten gaf, toegepast; hiernaast werd ook veelvuldig de subcutane verricht (totaal bij 1667 dieren).

Het oordeel der Gouvernementsveeartsen over de bruikbaarheid der subcutane reactie was zeer uiteenlopend. Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt door het feit, dat in sommige stallen bij een groot aantal dieren te hooge voortemperaturen worden waargenomen en dat dergelijke stallen in den eenen ambtskring veel meer voorkomen dan in den anderen.

In verband met de vele gevallen, waar de oogreactie geen beslissing kon geven en met de vaak voorkomende noodzakelijkheid om voor bepaalde dieren eene beslissing ten aanzien van den gezondheidstoestand te nemen, is naast de oogreactie een tweede reactie, welke als aanvullingsreactie is te beschouwen en in hoofdzaak in verband met de oogreactie is te beoordeelen, veelal onontbeerlijk.

Het onderzoek der se- en excreta (voornamelijk sputa) gaf wederom slechts in weinig gevallen een positief resultaat.

Bijlage VI geeft een overzicht van het aantal door de Gouvernements- en Gemeentevaeartsen verrichte ophthalmo-tuberculinaties en het bedrag der uitbetaalde schadeloosstellingen.

Omtrent het onderzoek in de verschillende ambtskringen kan het volgende medegedeeld worden.

Pamekasan. Speciaal onderzoek op tuberculose vond niet plaats.

Bondowoso. De sectie op de 3 overgenomen reactors was in alle gevallen positief.

Paseroean. Bij de secties op de 8 overgenomen runderen vond de diagnose tuberculose bevestiging.

Malang. Clinisch werden onderzocht 886 runderen, waarbij in 1 geval de diagnose tuberculose gesteld kon worden. Bij 31 gaf het onderzoek aanleiding tot sterke verdenking; hierbij kon in de meeste gevallen in verband met de tuberculinatie tot in beslagname worden overgegaan. Sputum werd in 122 gevallen onderzocht; slechts eenmaal viel dit onderzoek positief uit.

De secties op 28 in beslag genomen runderen waren 24 maal positief, 2 maal dubieus en 2 maal negatief. Bij de sectie van 39 verdachte dieren werden slechts 21 maal tuberculeuze afwijkingen geconstateerd. Bij 11 niet verdachte dieren werd bij de sectie 3 maal tuberculose waargenomen.

Soerabaja. Eensdeels door de vele te hooge voortemperaturen, waardoor in 86 gevallen geen beslissing kon worden genomen, anderdeels door het vaak negatief verlopen der subcutane reactie in gevallen, waarbij een positieve oogreactie was verkregen, kent de Gouvernements veearts alhier aan de subcutane reactie slechts weinig waarde toe.

Een groot aantal runderen werd aan een klinisch onderzoek onderworpen. In vele gevallen kon aan de hand der resultaten van dit onderzoek en den uitslag der tuberculinatie het bestaan van tuberculose met zeer groote waarschijnlijkheid worden aangenomen en de dieren in beslag worden genomen.

Negatieve sectiebevindingen werden verkregen bij 9 positieve en 11 dubieuze reactors (oogreactie). Daarentegen was bij 6 negatieve reactors de sectie positief.

Bij de vele onderzochte sputumpreparaten werd slechts 3 maal een positief resultaat bereikt.

Modjokerto. In 8 van 82 onderzochte sputa konden tuberkelbaeillen worden aangetoond.

De op de in beslaggenomen of gestorven reactors en de gestorven melkrunderen verrichte secties, gaven het volgende resultaat. Bij alle positieve reactors (30) was de sectie positief, bij alle negatieve reactors (15) negatief, bij 3 dubieuze positief en bij 5 dubieuze negatief.

Rembang. De sectie op 2 positieve reactors was positief.

Kediri. Clinisch werden onderzocht 716 runderen; hiervan viel bij 9 het onderzoek positief uit, bij 51 dubieus en bij 656 negatief. Bij 3 runderen werden tuberkelbaeillen in het sputum gevonden.

Van 20 positieve reactors was de sectie bij 18 positief, bij 1 dubieus en bij 1 negatief. Bij 12 dubieuze reactors waren deze cijfers respectievelijk 10, 1 en 1.

Madioen. Sputumonderzoek werd 41 maal, steeds met negatief resultaat, verricht. Caviaenting had 3 maal plaats, waarvan in twee gevallen met positief resultaat.

Soerakarta. In dezen ambtskring bleek speciaal in een stal de waarde van de subcutane reactie. Meerdere dieren in dit bedrijf, welke een negatieve oogreactie hadden gegeven, konden met de subcutane tuberculinatie als verdacht wordenesignaleerd, terwijl voor vele dubieuze reactors met positieve subcutane reactie een beslissing kon worden getroffen.

Van 22 positieve oogreactors (niet subcutaan getuberculeerd) was de sectie bij 20 positief, bij 2 negatief. Van 5 dieren, waarbij beide reacties positief waren verlopen, was de sectie bij alle positief. Van 22 dubieuze oogreactors met positieve subcutane reactie was de sectie bij alle positief. Bij 8 negatieve oogreactors met positieve subcutane reactie was de sectie positief. Bij 2 runderen, die op beide reacties dubieus reageerden, gaf één een positief en één een negatief sectiebeeld. Bij een rund, waarbij beide reacties negatief waren, was de sectie positief.

Van 25 onderzochte sputa werd slechts in twee gevallen een positief resultaat verkregen.

Het onderzoek van 4 melkmonsters op het voorkomen van tuberkelbacillen viel negatief uit.

Semarang. Het onderzoek van sputa was in 3 gevallen positief. In een geval kon de diagnose worden gesteld door caviaenting.

Het resultaat der secties klopte in verslagjaar vrij slecht met dat der tuberculinaties.

In 8 gevallen van positieve oogreactie werd een negatieve sectie verkregen; in 2 gevallen van positieve subcutane reactie een negatieve.

In 8 gevallen van negatieve oogreactie werd een positieve sectie verkregen; in 9 gevallen van negatieve subcutane reactie een positieve.

In de 3e inspectieafdeeling werd in alle ressorten een groot deel van den melkveestapel (in sommige o.a. Jogjakarta, Keboemen, Magelang en Poerwokerto alle melkrunderen) getuberculeerd. Voorna-

melijk werd de ophthalmotuberculinatie toegepast; echter ook de subcutane werd in verschillende ressorten verricht.

Op Sumatra werd een groot deel van de aanwezige melkrunderen getuberculeerd. Waar mogelijk werd ook de subcutane tuberculimatie toegepast.

RABIES.

Vele malen werd hersenmateriaal van van rabiës verdachte honden naar het Instituut Pasteur of het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek (al naar gelang menschen gebeten waren of niet) opgezonden.

Bovendien werd een groot aantal honden wegens bijten of het vertoonen van verdachte verschijnselen in observatie genomen.

GANGRAENA EMPHYSEMATOSA.

De bestrijding dezer ziekte bestaat in hoofdzaak uit actieve immunisatie van den rundveestapel in de besmette streken en wel als regel met filtraatentstof alleen. Seruminspuiting gevolgd door filtraatenting wordt toegepast, indien in een streek groot gevaar bestaat voor boutvuurbesmetting d.i. wanneer aldaar ziektegevallen zijn waargenomen.

Eenting van buffels is niet noodig gebleken. Wel werden enkele verdachte gevallen bij deze diersoort gemeld, echter in geen dezer gevallen werd de diagnose door materiaalonderzoek aan het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek bevestigd.

Pamekasan. In de besmette streek werden 1519 runderen met filtraat geënt.

Madioen. Geënt werden met filtraat alleen 7212 runderen en met serum gevolgd door filtraat 350 runderen.

Voor een sterfgeval binnen 8 dagen na de filtraatenting werd een schadevergoeding van f 35.— toegekend.

Soerakarta. In 1925 voorgekomen boutvuurgevallen hebben aanleiding gegeven tot uitbreiding van het entplan, vooral in de afdeeling Bojolali. Met filtraat alleen werden geënt 27.654 runderen en met serum gevolgd door filtraat 4390. Binnen acht dagen na de filtraatenting stierven 6 runderen, waarvoor f 110.50 aan schadeloosstelling werd uitgekeerd.

Jogjakarta. Met filtraat al of niet voorafgaan door seruminspuitingen werden geënt 12.998 runderen in de afdeeling Goenoengkidoel, 2359 in de afdeeling Koelon-Progo en 1154 in de afdeeling Jogjakarta. Het resultaat der entingen was ook dit jaar zeer gunstig.

Magelang. Met serum, gevolgd door filtraat, werden 764 dieren ingespoten. Door deze inspuitingen werd een kleine uitbraak der ziekte in het onderdistrict Pakis geheel tot staan gebracht.

ANDERE VEEZIEKTEN.

Behalve de gewone ziekten, welke jaarlijks algemeen worden waargenomen als: tetanus, distomatosis, adenitis equorum infectiosa, helminthiasis, retentio secundinarum, kolieken enz., zijn nog de volgende bijzonderheden te vermelden:

Morbus maculosus equorum kwam weer op Roti en waarschijnlijk ook op Savoe voor. De ziekte, welke zich als een primair lijden voordoet, tast zoowel veulens als oudere paarden aan en komt alleen in den drogen moesson voor. Uit een differentiëel diagnostisch oogpunt werd bij de patiënten een onderzoek naar surra ingesteld, echter steeds met negatief resultaat. Ook onder schapen en geiten werd een soortgelijke ziekte waargenomen; verder werd één geval bij een buffel geconstateerd.

Oedeemziekte bij paarden op Soemba werd opnieuw waargenomen, vooral in streken, waar geen groen voer beschikbaar is. Aangetast worden veulens en jonge paarden, waarbij zich oedeemen, gepaard met anemie, voordoen. Volgens een veehouder zouden minstens 6 van de 10 veulens beneden den anderhalfjarigen leeftijd er aan succumbeeren.

Acné furunculosa kwam voor onder de paarden van den militairen trein en van den gemeentelijken reinigingsdienst te Semarang. Verder werden enkele gevallen te Soerabaja waargenomen.

Te Semarang werden proeven genomen met door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek vervaardigd autovaccin. De resultaten hiermede verkregen waren bevredigend.

Hyphomycosis destruens equi. Deze ziekte werd behalve in Sumatra's Westkust, waar zich in het ressort Padang 3 en Fort de Koek 5 gevallen voordeden, ook bij een paard in de ressorten Soembawabesar en Makassar waargenomen.

Conjunctivitis. In den ambtskring Manado trad bij het begin van den regentijd onder paarden enzoötisch conjunctivitis op. Het lijden begon met tranenvloed. Bij voortschrijding werd de uitvloeiing muco tot

mucopurulent. In sommige gevallen traden cicatrices op, waardoor de oogopening kleiner werd. De ziekte is aan het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek in studie genomen.

Cysticercosis. Op Bali werden bij slachtrunderen en varkens geregeld cysticereen gevonden.

Slachtplaats.	Aantal geslachte runderen.	Aantal met blaaswormen.	Percentage.
Denpasar	1 090	181	$\pm 16.5\%$ ($\pm 10\%$)
Karangasem	456	57	$\pm 12.5\%$ ($\pm 10\%$)
Boeleleng	1 992	130	$\pm 6.5\%$ ($\pm 6.5\%$)
Negara	528	78	$\pm 13\%$ ($\pm 5.5\%$)
Kloengkoeng (vanaf Oct. 1926).	125	20	—
Totaal	4 191	466	$\pm 11.1\%$ ($\pm 8\%$)

(De tusschen haakjes geplaatste cijfers geven het percentage in 1925 aan).

Het lage percentage te Boeleleng moet worden toegeschreven aan plichtsverzuim van den keurmeester, die dan ook ontslagen is.

Geslacht werden 21 stieren, 2689 koeien en 1481 ossen. Finnen werden aangetroffen bij 3 stieren, 282 koeien en 181 ossen, d.i. in procenten uitgedrukt bij:

14.3% der geslachte stieren,
10.5% „ „ koeien,
12.2% „ „ ossen.

Omtrent de vindplaatsen der cysticereen moge het volgende dienen:
gevonden alleen in de kaakspieren in 440 gevallen.
„ in de kaak- en lichaamsspieren „ 23 „
„ „ „ lichaamsspieren alleen „ 3 „

Totaal 466 gevallen.

Het aantal in de kaakspieren gevonden finnen was:

in 250 gevallen 1
„ 111 „ 2
„ 43 „ 3
„ 18 „ 4
„ 7 „ 5
„ 11 „ meer

Totaal 440 gevallen.

Onder 3396 aan de slachtplaatsen te Denpasar, Boeleng en Negara geslachte *varkens* werd bij 44 cysticereen aangetroffen, d.i. bij 1.3% (verleden jaar bedroeg dit percentage ± 0.66). De zeer belangrijke toename wordt toegeschreven aan de betere keuring te Boeleng. Aldaar werden in 1926 28 gevallen, in 1925 slechts 1 geval waargenomen. In tegenstelling met het rund komt cysticercosis bij het varken meer verspreid door het lichaam voor.

Op **Lombok** werden bij 91 runderen, welke aan het slachthuis te Mataram geslacht werden, cysticereen aangetroffen. Dit beteekent op eene totale slacht van 1632 stuks een percentage van 5.6%. Geslacht werden 502 koeien en 1130 ossen. Finnen werden aangetroffen bij 64 koeien en 27 ossen, d.i. in procenten uitgedrukt bij:

12.8% der geslachte koeien.

2.4% „ „ ossen.

In alle gevallen bleek het voorkomen van cysticerci tot den kop beperkt.

Na de ingebruikneming van het varkensabattoir te Ampenan op 11 November van verslagjaar kon een onderzoek worden ingesteld naar het voorkomen van den cysticereus *cellulosae*. Tot einde van verslagjaar werden echter geen finnen bij varkens gevonden.

Te **Makassar** werden bij 368 van Bali en Lombok afkomstige ossen in 12 gevallen de cysticereus *inermis* aangetroffen d.i. in 3.26%. Totaal werden gevonden 26 parasieten en wel 14 in de kaakspieren, 5 in de tong en 7 in de lichaamsspieren. Van de aangetroffen parasieten waren er 21 volkomen en 5 onvolkomen ontwikkeld. Omtrent het per aangetast rund waargenomen aantal finnen het volgende:

bij 6 runderen werd 1 fin gevonden.

„ 2 „ werden 2 finnen „

„ 2 „ „ 3 „ „

„ 2 „ „ 5 „ „

Bij 46 mannelijke en 179 vrouwelijke varkens werden geen cysticerci gevonden. Daarentegen werd onder 3591 van Bali en Lombok afkomstige castraten in 35 gevallen de cysticereus *cellulosae* aangetroffen, d.i. in 0.974%. Totaal werden gevonden 139 parasieten en wel 33 in de kaakspieren, 60 in de lichaamsspieren, 17 in het hart, 3 in de tong, 1 in de maag, 12 in het net en 13 in de lever. Van de aangetroffen parasieten waren er 112 volkomen en 27 onvolkomen ontwikkeld.

Bij 6 varkens werd 1 cystic. cell. gevonden.

" 9 "	werden 2 "	" "	" "
" 3 "	" 3 "	" "	" "
" 1 varken werd 4 "	" "	" "	" "
" 2 varkens werden 5 "	" "	" "	" "
" 1 varken werd 6 "	" "	" "	" "
" 1 " " 8 "	" "	" "	" "
" 9 varkens werden 9 "	" "	" "	" "
" 1 varken werd 10 "	" "	" "	" "
" 1 " " 13 "	" "	" "	" "
" 1 " " 14 "	" "	" "	" "

De cysticereus tenuicollis werd gevonden bij 39 castraten, d.i. bij 1.086%. Totaal werden aangetroffen 66 parasieten en wel 31 in de lever, 20 in het net, 4 in het darmscheil, 2 in de milt, 6 in de darmen, 1 in de longen, 1 in de pleura en 1 in de galblaas.

Bij 26 varkens werd 1 cysticere. tenuie. gevonden.

" 6 " werden 2 "	" "	" "
" 2 " " 3 "	" "	" "
" 4 " " 4 "	" "	" "
" 1 varken werd 6 "	" "	" "

Alle waargenomen parasieten waren volkomen ontwikkeld.

Op Soemba werden 5 gevallen van cysticercosis (4 algemeen en 1 gelocaliseerd) waargenomen. Op Java werden bij de van Bali ingevoerde slachtrunderen en varkens meermalen cysticereen aangetroffen. Op Sumatra werd te Baligé eenige malen de cysticereus cellulosae bij Batak-varkens waargenomen. Bij het te Palembang geïmporteerd Balivee werden herhaaldelijk (12,6% van het onderzochte vee) cysticerei gevonden.

Door de Regeering werd bij Haar besluit van 3 December 1926 No. 20 eene commissie ingesteld, welke tot taak heeft het cysticereose-vraagstuk op Bali te bestudeeren.

Filariasis. Bij drie paarden in den amtskring Modjokerto werden in het bloed microfilaria aangetroffen. Ook op Sumatra werden deze bloedparasieten meermalen bij buffels en runderen gezien. De Gouvernementsveearts van Padang meldt het voorkomen van filariën in bloedvaten, waar zij woekeringen en ontstekingen in den wand veroorzaakten. De Gouvernementsveearts van Benkoelen trof filariën aan in de huid bij honden, lijdende aan cezeem; in het bloed kwamen mikrofilarieën voor. De filaria equi werd op Sumatra vrij veel waargenomen; bij slachtrunderen op Lombok werd de filaria laevis enkele malen aangetroffen.

Coccidiosis werd waargenomen bij een rund te Malang en bij een te Padang.

Sarcosporidiae werden op Soemba bij vier buffels en te Fort de Kock bij vele slachtbuffels aangetroffen.

Strongylosis. Longstrongylosis werd waargenomen bij varkens te Baligé.

Sipiroksche ziekte. Slechts enkele gevallen van deze ziekte werden in den amtskring Sibolga waargenomen.

Actinomycosis. Bij een Hissarkalf te Soembawabesar werd actimycose van het palatum molle gediagnostiseerd. Door toediening van Jodet. Kalie. is het dier genezen.

Onchoserca Gibsoni. Deze parasiet werd eenmaal aangetroffen bij een te Barabai (Kandangan) geslachten Balineesch en os. De mantri, hierop gewezen, deelde mede, dat hij bij slachtrunderen dergelijke wormen in het vet- en bindweefsel ter zijde van het borstbeen meermaals had waargenomen.

Hippoboscidae. Of de luisvliegenplaag op Soemba in 1926 erger dan wel minder was dan het jaar te voren, valt moeilijk te zeggen. Slechts enkele paardenhouders schenken aandacht aan de plaag. Op het etablissement te Matawai werden in verslagjaar 457 paarden en 974 runderen gedipt. De keur op de bescherming van paarden en runderen tegen de luisvlieg sorteerte ook dit jaar geen resultaat.

Ixodidae. In den amtskring Watampone werden teken veelvuldig waargenomen bij paarden. Vooral veulens ondervonden er veel last van. Ook bij Balineesche runderen komen deze parasieten voor.

Osteomyelitis bacillosa bubalorum werd waargenomen in de ressorten Padang (een geval te Painan), Sibolga (27 gevallen; 1 dier stierf, 25 werden geslacht en 1 hersteld) en Balige (meerdere gevallen in het onderdistrict Panagriboean, onderafdeeling Silindoeng). In Atjeh en Onderhoorigheden werd een ziekte gemeld onder buffels op de Blang Rakal (bij Takeungeun), welke gepaard ging met kreupelheden en afscedeeringen. Vermoedelijk zal hier ook wel osteomyelitis in het spel zijn.

Door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek zal in 1927 in samenwerking met de verschillende Gouvernementsveeartsen een onderzoek naar de uitgebreidheid van het voorkomen van deze ziekte op Sumatra ingesteld worden.

Abortus infectiosa. Deze ziekte is waargenomen in de ambtskringen Malang, Soerabaja en Semarang. Te Malang werd zij door serumonderzoek van een geaborteerd hebbend rund in één melkerij gesignaleerd. Een kleine steekproef naar het voorkomen der ziekte bij gekruist bevolkingsvee viel negatief uit.

Te Soerabaja werd de ziekte eveneens in één melkbedrijf vastgesteld.

Te Semarang kwam de ziekte vrij uitgebreid voor in 2 melkerijen. Hier werden de drachtige dieren periodiek aan serumonderzoek onderworpen en bij positieven of dubieuzen uitslag met antiserum behandeld. Totaal had op die wijze 240 maal serumonderzoek plaats. Of de serumbehandeling werkelijk gunstig inwerkt, valt niet uit de verkregen resultaten te concludeeren. 12 Runderen verwierpen ondanks bij hen ingestelde serumbehandeling; 12 runderen met positieve serumreactie hadden een normalen partus na serumbehandeling. Abortusgevallen uit andere bedrijven werden zooveel mogelijk onderworpen aan serumonderzoek, echter steeds met negatief resultaat.

In de omgeving van Semarang werd van 137 stuks bevolkingsvee serum onderzocht, waarvan 115 negatief en 22 dubieus; bij de dubieuze reactors was echter steeds één der beide reacties dubieus, de andere negatief. Aangenomen kan dus wel worden, dat vermoedelijk in Semarang de ziekte nog beperkt is tot de twee melkbedrijven.

Boosaardige kopziekte onder runderen en buffels kwam in meerdere ambtskring op Java, vooral in die, welke langs de Noordkust gelegen zijn, voor.

Sakit sendi (zoogenaamde dikke knieënziekte) in de ambtskringen Koetaradja en Medan.

Door den Assistent van het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek, den Heer Kraneveld, werd een onderzoek ingesteld naar de oorzaak van het lijden. Alhoewel zulks door kunstmatige infectie niet is kunnen worden vastgesteld, is het niet onwaarschijnlijk, dat de dikke knieënziekte in aetiologisch verband staat met den abortus bacil van Bang, althans met een daarvan met de tegenwoordige methoden van onderzoek niet te scheiden lager organisme (zie Nederlandsch-Indische bladen voor diergeneeskunde, deel 39 blz. 105).

Balineseche ziekte. Op Bali werden tal van gevallen van genezen of genezende „Baliveeziekte” gezien. Ook op het eiland Lombok werd zij waargenomen. Bij enkele gevallen viel ontsteking van het geheele

oog op (panophthalmie). De oorzaak van het lijden is nog steeds niet gevonden.

Huidziekte bij runderen. In de Lampongsche districten en ter Sumatra's Westkust komt een huidlijden bij runderen voor, waarbij ronde of ovale kale plekken, voornamelijk op de bovenvlakte van den hals, voorkomen. De oorzaak van dit lijden is nog niet gevonden.

Influenza-achtige ziekten onder runderen. Door den Gouvernements veearts te Manado werd een influenza-achtige ziekte onder runderen gerapporteerd, welke in Augustus en September heerschte en welke ziekte niet van ernstigen aard was, maar waaraan duizende dieren geleden hebben. Het lijden deed denken aan de influenza bij den mensch.

Buffelsterfte op het eiland Sinabang. Omtrent de oorzaak van deze sterfte werd geen opheldering verkregen.

Van de niet nader gediagnostiseerde **onbekende buffelziekte** kwamen in de ambtskring Buitenzorg weer enkele gevallen voor.

Colpitis granulosa bij melkvee. Te Semarang werden wederom bij deze ziekte gunstige resultaten verkregen met de behandeling met bacillol en ichtyol in zalfvorm.

Cascado, een veelvuldig voorkomende huidziekte bij de buffels in het gewest Manado, werd opnieuw waargenomen.

Keratitis. Bij 7 buffels op Roti werd keratitis gediagnostiseerd, welke soms oppervlakkig was, soms dieper gelegen troebelingen veroorzaakte of, zooals in andere gevallen, met ulceraties gepaard ging. Het lijden zou ontstaan door het eten van de bladeren van den lele-noek (kekamea) boom, welke aan het herbarium voor systematische botanie gedetermineerd is als te zijn de ficus saxophylla (zie Nederlandsch-Indische bladen voor diergeneeskunde deel 39, blz. 263).

In het ressort Kandangan werden korstvormende wonden veelvuldig waargenomen bij runderen. De bevolking beweert, dat deze wonden door een vliegensoort, koerau genaamd, worden veroorzaakt. Dit insect is aan het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek gedetermineerd als de tabanus minimus. Niet onmogelijk, dat de steek van het insect primair is en dat door jeuk en dientengevolge schuren de wonden ontstaan. Deze zijn moeilijk te genezen. Bij

koeien, waar de tepels er dikwijls door worden aangedaan, zijn zij soms oorzaak, dat de kalveren niet kunnen zuigen. De bevolking beschouwt deze koeien zelfs als waardeloos.

Hoenderpokken en Diphtherie werd in meerdere ambtskringen op Java en in Benkoelen waargenomen, vooral bij raskippen. De Gouvernementsveeartsen van Bondowoso en Malang pasten het Vaccin Beach, beschikbaar gesteld door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek, toe. De eerste rapporteert zeer gunstige resultaten, de laatste is minder tevreden.

Hoendercholera veroorzaakte belangrijke verliezen in de afdeeling Gorontalo, de Minahassa en de ambtskringen Kandangan, Balige en Pagaram. In Kandangan werd choleraserum aangewend en wel preventief bij 318 kippen en 5 ganzen, curatief bij 18 kippen. Voor zoover dit te beoordeelen is, hadden deze entingen succes.

Een *nieuwe zeer besmettelijke pluimveeziekte* trad in de meeste ambtskringen op Java, in Kandangan, Makassar (afdeeling Mandar) en over geheel Sumatra op. Zij veroorzaakte groote sterfte. De ziekteverwekkende oorzaak is nog niet aangetoond. Met de bestrijding tast men nog in het duister. Men meent wel gunstige prophylactische resultaten te hebben bereikt met toediening van permanganas kalieus in het drinkwater en ook curatieve resultaten met toediening van dat middel aan zieke kippen. In enkele gevallen wordt medegedeeld, dat men er in geslaagd is de ziekte in pluimveebedrijven te onderdrukken door systematisch het optreden van de eerste verschijnselen de aangetaste dieren te doden. Door het Instituut voor Veeartsenijkundig Onderzoek is de ziekte in studie genomen.

QUARANTAINE.

Bijlage VIII en IX geven een overzicht van het over zee in- en uitgevoerde vee van de voornaamste gewesten van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1926.

Het veeverkeer over zee betrof wederom in hoofdzaak vee van binnen Nederlandsch-Indië en wel voornamelijk uitvoer van Madoera en de Kleine Soenda-eilanden naar de overige deelen van den Indischen Archipel.

Van uit het buitenland werd zeer weinig vee en dan nog bijna uitsluitend te Tandjoeng Priok ingevoerd. Geïmporteerd werden aldaar uit Australië 365 paarden, bijna alle bestemd voor het Leger en 3268 slachtrunderen; verder 2 fokstieren, 7 melkrunderen en 4 fokvarkens. Te Se-

marang werden 1 stier en 5 fokvarkens uit Nederland aangevoerd; te Soerabaja 11 paarden en 4 schapen uit Australië en 3 geiten uit Holland. Bovendien werd te Soerabaja, Semarang en Batavia een groot aantal honden (respectievelijk 89, 18 en 100 stuks) uit Australië, Nederland en Japan ingevoerd.

In den toestand van de verschillende quarantaine inrichtingen kwam weinig verandering. Een voorstel tot oprichting van een Gouvernements quarantainestation te Merak (Bantam) is in behandeling.

Gevallen van besmettelijke veeziekten onder het geïmporteerde vee werden weinig waargenomen.

Ambtskringsgewijs is over den in- en uitvoer van vee over zee binnen Nederlandsch-Indië het volgende mede te deelen.

Koepang. De uitvoer van het eiland Timor was ook in verslagjaar van geen beteekenis. Verscheept werden 10 paarden, 43 runderen, 33 buffels, 10 geiten en 3 varkens. Behalve de proefzending van 32 buffels naar Tandjoeng-Priok, werden de overige dieren naar nabijgelegen plaatsen als Baä, Endeh, Larantoeke en Kalabai verscheept.

De uitvoer van paarden van het eiland Savoe bleef stationnair en bedroeg 375 hengsten, op 2 na alle met bestemming Java. Daarnaast werden 41 buffels uitgevoerd, waarvan 11 naar Endeh (Flores) en 30 naar Java. Ook nu weer werden alle paarden voor den uitvoer ontdaan van hippoboscidae. Invoer van vee op Savoe had in verslagjaar niet plaats.

Van Roti werden voor het eerst na ruim 2 jaren weer paarden uitgevoerd en wel 108 hengsten, alle bestemd voor Java. Daarnaast werden 5 buffels naar Java verscheept. De uitgevoerde paarden waren bijna alle inferieur en klein van stuk. Op het eiland Roti werden 9 merries en 1 hengstveulen van Timor en 3 hengsten van Savoe ingevoerd. De van Timor afkomstige paarden waren van zeer slechte, de van Savoe afkomstige hengsten van middelmatige kwaliteit.

Op het einde van verslagjaar waren landschapsregelingen voor den uitvoer van hengsten van Savoe en Roti in bewerking.

Roeteng. Ook in 1926 was de veeuitvoer van het eiland Flores van weinig beteekenis; hij bedroeg 268 buffels, 331 hengsten, 316 varkens en 2 geiten. Wederom werd het grootste aantal dieren van Mborong uitgevoerd. De hengsten en buffels werden naar Java verscheept, de varkens naar Bima of Makassar. Ingevoerd werden 83 runderen, 55 buffels en eenig klein vee. De groote herkauwers waren, met uitzondering van 30 Madoereesche fokstieren, slachtdieren ten behoeve van het leger.

Op het einde van verslagjaar was een landschapsregeling nopens den uitvoer van hengsten van het eiland Flores in voorbereiding.

Waingapoe. Van Soemba werden uitgevoerd 660 runderen (verleden jaar 605), 59 buffels, 2611 paarden (verleden jaar 3162), 4 varkens (voor scheepsgebruik), 8 geiten en 1 hert. Hiervan werden 275 paarden en 4 varkens van Waikelo, de overige dieren van Waingapoe verscheept.

Raba. Uitgevoerd werden 910 buffels, nl. 188 stieren, 58 koeien en 664 ossen en 2370 paarden, nl. 2368 hengsten en 2 ruïnen; deze beide laatste dieren waren voor Makassar bestemde dwergpaardjes en zijn vóór den uitvoer gecastreerd. Er zijn dus rond 1000 buffels en 600 paarden minder uitgevoerd dan in 1925. Bij den paardenexport werd dezelfde gedragslijn als tevoren gevolgd, d. w. z. dat volwassen paarden beneden 1.17 M. steeds mochten worden uitgevoerd. Hoogere paarden mochten voor 15% van elke zending deel uitmaken; paarden met grotere schofthoogte dan 1.22 M. werden alleen tot den uitvoer toegelaten, wanneer ze ouder dan 8 jaar waren dan wel wegens kleur of bouw voor de fokkerij waardeloos werden geacht. 33 Varkens (castraten) bestemd voor de slacht werden ingevoerd.

Soembawabesar. De uitvoer bedroeg 2078 hengsten, 2018 buffels en 61 runderen. Alle dieren hadden Java als bestemming. Uit de cijfers kan blijken, dat de paardenuitvoer stationnair is gebleven, de uitvoer van buffels daarentegen met rond 2600 stuks is verminderd.

Singaradja. De uitvoer van runderen bedroeg 16732 stuks, nl. 16295 ossen, 31 stieren en 406 koeien, alzoo ongeveer de helft van de beide vorige jaren. Deze zeer belangrijke teruggang wordt normaal geacht; de verhoogde uitvoer in de jaren 1924 en 1925 toch was mogelijk, doordat in de voornitgeane malaisejaren slechts een 10.000 ossen per jaar waren uitgevoerd, waardoor een „stock” was ontstaan. De export van varkens steeg tot 141.749 stuks, alzoo die van 1925, toen ruim 125.000 varkens werden verscheept, belangrijk overtreffende. Van alle havenplaatsen is de uitvoer toegenomen, het meest echter van Padang, hetgeen aan de betere bootverbindingen wordt toegeschreven. Naar Singapore werden 105.607 varkens verzonden tegen 88.265 in 1925. De uitvoer van hengsten (533 stuks) bleef vrijwel stationnair, die van buffels liep terug van 551 tot 147.

Te Boelaleng bestaan ruime stallen, waar het uit te voeren vee gekeurd wordt. Te Benoa zijn eveneens stallen aanwezig, welke aan de K. P. M. toebehooren. Te Padang laat de behoefte aan stallen zich meer en meer gevoelen.

Invoer van runderen op het eiland Bali had plaats van het eiland Noesa Penida. Een paard, afkomstig van Ampenan, werd te Benoa ingevoerd. Abusievelijk had invoer van 15 schapen en 2 geiten afkomstig van Ampenan plaats. Deze dieren zijn in de quarantaine geslacht.

Mataram. Uitgevoerd werden 6251 runderen, waarvan 6245 ossen, 405 buffels, 244 paarden, 9425 varkens, 169 schapen en 12 geiten. De uitvoer van runderen, buffels en varkens is dus stationnair gebleven. De uitvoer van paarden verminderde van 765 tot 244 stuks, wel een zeer belangrijke achteruitgang in vergelijking met 1920 en 1921, toen onderscheidenlijk 2968 en 2721 paarden werden geëxporteerd.

Ingevoerd werden 587 runderen en 6 varkens van Noesa Penida. Bovendien nog 1 hengst van Bima en 1 Australische ruï van Java.

Makassar. De in- en uitvoer van vee over zee geven geen aanleiding tot opmerkingen.

Watampone. Dit jaar kunnen voor het eerst cijfers omtrent den in- en uitvoer van vee over zee worden overgelegd. Betwijfeld wordt of ze nauwkeurig zijn. Volgens opgaven werden ingevoerd 33 hengsten, 25 schapen, 1 geit en 43 varkens en uitgevoerd 142 hengsten.

Manado. Geen bijzonderheden.

Kandangan. De invoer van vee, in het bijzonder van groot hoornvee, is in verslagjaar in buitengewone mate toegenomen. Ingevoerd werden 20 paarden, 7419 runderen, 786 buffels, 7532 varkens, 2256 schapen en 3121 geiten. Vooral het aantal runderen is belangrijk hooger dan te voren. Deze verhoogde import houdt voornamelijk verband met de groo-tere slacht en deze is weer het gevolg van de verbeterde economische omstandigheden in het rubberland Oeloe Soengei. Doch ook, doordat de prijs van voor trekdiensten bestemde inheemsche runderen gestegen is, konden de slaggers met meer voordeel importvee slachten, wat ook vermeerdering van den invoer heeft veroorzaakt. Het ingevoerde rundvee bestond voornamelijk uit Madoereesche stieren en koeien en Balineesche ossen. De eerstbedoelde dieren werden, hetzij per prauw, hetzij per stoomer via Soerabaja aangevoerd. Door vermindering van de vrachtprijzen werden in verslagjaar ook geregeld runderen van Oost-Madoera per stoomschip aangevoerd. De geïmporteerde buffels waren afkomstig van Soerabaja en Celebes en enkele malen van Bima en Kangean, de ingevoerde varkens voornamelijk van Bali en enkele malen van Britsch-Noord-Borneo en de aangebrachte schapen en geiten in hoofdzaak van

Java en van Madoera. Overbelading der van Madoera afkomstige veeprauwen kwam in verslagjaar, dank zij de genomen maatregelen, niet meer voor. De import van kippen vermeerdeerde ook zeer belangrijk. Zoo is bekend, dat in sommige maanden alleen van Soemenep 5000 kippen naar Bandjermasin werden verzonden.

Pamekasan. De uitvoer van runderen was in verslagjaar belangrijk grooter dan in 1925; zij bedroeg 75.058 stuks (vorig jaar 58.264), waarvan 63.583 stieren, 11.297 koeien en 178 castraten. De groote uitvoer berust voornamelijk op vermeerdeerde vraag naar slachtvee. Zoo werd abnormaal veel vee uitgevoerd naar Borneo en was de uitvoer naar Soerabaja en Panaroekan hooger dan in 1925. De uitvoer van buffels was iets lager dan in 1925 nml. 2290 stuks. De export van geiten was belangrijk (14273 stuks), van schapen minder (3329 stuks). 189 Paarden werden van Kangean en Sapoe di naar den vasten wal van Madoera en naar Panaroekan vervoerd.

De invoer van runderen betrof uitsluitend invoer van andere deelen van Madoera; geiten en schapen werden op geringe schaal geïmporteerd van Soerabaja, paarden van de tot Madoera behorende eilanden Kangean en Sapoe di en van Soerabaja en Panaroekan.

Bondowoso. De uitvoer over zee van dit gewest is onbeteekenend. Slechts enkele schapen, geiten en runderen werden naar Borneo geëxporteerd.

De invoer is van groote beteekenis en bedroeg in verslagjaar 1173 paarden, 824 buffels, 14292 runderen, 2430 schapen en geiten en 3371 varkens. De paarden werden in hoofdzaak ingevoerd van de Kleine Soenda-eilanden. De invoer van runderen uit Bali was dit jaar veel geringer dan in 1925, die van Madoera echter belangrijk grooter. De schapen en geiten werden in hoofdzaak van Madoera aangevoerd, de varkens van Bali.

Pasoeroean. Uitvoer had niet plaats. Ingevoerd werden te Pasoeroean en Probolinggo 1012 paarden, 121 buffels en 12035 runderen. De paarden waren uitsluitend afkomstig van de Kleine Soenda-eilanden, de buffels en runderen van Madoera.

Soerabaja. De uitvoer was belangrijker dan vorige jaren. Zij betrof zooals gewoonlijk vrijwel uitsluitend vee, dat te voren van elders was ingevoerd.

Ingevoerd werden 2188 paarden, 1893 buffels, 40410 runderen, 2062 schapen, 6117 geiten en 17609 varkens. Door sterk verminderden invoer

tot doorvoer naar elders van Balirunderen was niettegenstaande de toegenomen invoer van Madoera het aantal geïmporteerde runderen belangrijk minder dan het vorig jaar. De paarden werden in hoofdzaak ingevoerd van de Kleine Soenda-eilanden, de buffels van Madoera, de runderen van Madoera en voor een gering deel van Bali, de varkens van Bali en de schapen en geiten van Madoera.

Rembang. De invoer was nihil.

Uitgevoerd werden 5475 runderen en 1091 schapen en geiten. De uitvoer, welke in de laatste jaren geleidelijk gestegen is, heeft vooral plaats naar West-Borneo en Billiton.

Semarang. De uitvoer was van geen beteekenis. Ingevoerd werden 451 paarden van de Kleine-Soenda-eilanden, 67 buffels van Soembawa, 25 runderen, 298 varkens van Bali en een stier en 5 fokvarkens uit Holland.

Pekalongan. Het aantal van de Kleine Soenda-eilanden ingevoerde paarden verminderde belangrijk nml. van 504 in 1925 tot 239 in verslagjaar. Hiervan kwamen er 207 van Soemba, 20 van Savoe en 12 van Roti.

Tegal. Ook hier daalde de invoer van paarden. Geïmporteed werden 439 stuks (waarvan 150 van Soemba, 207 van Soembawa, 52 van Flores, 20 van Savoe en 10 van Roti). Verder werden van Soemba aangevoerd 419 Ongole stieren, 121 dito vaarzen en 22 karbouwen en van Soembawa 60 Hissarstieren. De runderen waren alle bestemd voor het doorgangstation te Pengarasan.

Cheribon. De import van vee was belangrijk minder dan in 1925. Runderen werden in het geheel niet ingevoerd (in 1925 1353), paarden slechts 326 stuks (tegen 607 in 1925) en karbouwen 53 (vorig jaar 779). De uitvoer was onbelangrijk en betrof meest schapen, geiten en enkele buffels, runderen en paarden.

In verslagjaar is sprake geweest van het inrichten van een Gouvernements quarantainestation op het haven terrein te Cheribon, waarbij dan tevens het plan bestond de runderen van Soemba en Soembawa in plaats van Tegal te Cheribon te lossen. Het plan is echter afgestuit op de hoge kosten.

Weltevreden. Ingevoerd werden 3268 paarden, waaronder o.a. 336 legerpaarden, afkomstig uit Australië, 24 paarden uit Singapore en 2 uit Djeddah. Van de Kleine Soenda-eilanden werden aangebracht 2867 stuks, waarvan van het eiland Soembawa 2372, van Soemba 218, van Flores 177, van Savoe 89 en van Roti 11 stuks. De invoer is dus

vergeleken met 1925 belangrijk vermeerderd, waarschijnlijk ten koste van de havens Pekalongan, Tegal en Cheribon.

De invoer van runderen steeg aanmerkelijk. Van uit Australië werden aangevoerd 3268 slachtrunderen (vorig jaar 2186 stuks), 2 fokstieren en 7 fokrunderen. Bali leverde 5743 en Lombok 3803 slachtossen tegen respectievelijk 4533 en 2856 in 1925. Een belangrijk deel van het door Bali en Lombok aangevoerde slachtvee was bestemd voor overscheep naar Palembang, Djambi, Muntok, Pontianak enz.

De invoer van buffels bedroeg 3402 stuks (vorig jaar 5059 stuks), waarvan 92 koeien, 648 stieren en de rest castraten. Hoofdzakelijk waren zij afkomstig van Soembawa en Bima, maar verder ook van Flores, Soemba, Timor, Savoe en Roti. Een klein gedeelte was bestemd voor overscheep naar Oosthaven en Djambi.

De invoer van varkens uit Bali was ongeveer gelijk aan die van het vorig jaar. Uit Holland werden 4 fokvarkens aangevoerd.

De **uitvoer** van slachtrunderen (in hoofdzakelijk overscheepdieren van Boeleleng en Ampenan en van Midden-Java aangevoerd vee) nam belangrijk toe nml. van 3449 stuks in 1925 tot 7827 in verslagjaar. Voornamelijk werden zij vervoerd naar Palembang, Bangka, Billiton en de Westerafdeeling van Borneo. De uitvoer van buffels bedroeg 2248 stuks. Deze dieren waren voor het grootste gedeelte afkomstig van West-Java (Bantam), een klein gedeelte was overscheepdieren van Soembawa en bestemd voor Teloeke-Betoeng.

De uitvoer van paarden was onbelangrijk (269 stuks). Zij gingen in hoofdzakelijk naar Kroë en de Lampongsche districten.

Tenslotte werden er 5463 geiten en 287 schapen uitgevoerd, waarvan het 2/3 deel bestemd was voor Palembang.

Te Tandjoeng-Priok ontbreekt nog steeds een quarantaineterrein. Wel bestaat er een veesteiger, die door een gang tusschen steenkolenloodsen in verbinding staat met een omheinde ruimte; deze is echter niets meer dan een losplaats; stallen, voeder- en drinkgelegenheden ontbreken. Verder heeft de K.P.M. stallen voor ongeveer 200 stuks groote dieren, bestemd:

- a. voor de overscheepdieren;
- b. voor de uit te voeren dieren, waarvoor de vracht al betaald is; en
- c. voor de ingevoerde dieren, die nog niet zijn weggehaald.

Serang. De uitvoer naar de Lampongsche districten vermeerderde wederom. Zij bedroeg 261 paarden, 148 runderen, 2751 buffels, 109 varkens, 744 schapen en 3624 geiten.

Het quarantaineterrein te Merak kwam in verslagjaar nog niet gereed.

Teloekbetoeng. De invoer van vee was veel grooter dan in 1925. Geïmporteerd werden 589 runderen, 3431 buffels (bijna uitsluitend van Tandjoeng Priok en Merak), 301 paarden, 223 varkens, 872 schapen en 3437 geiten.

Uitgevoerd werden apen, olifanten en ander wild gedierte.

Benkoelen. Paarden werden in hoofdzaak ingevoerd van Sumatra's Westkust. De import van Balineesch slachtvee bestemd voor de hoofdplaats Benkoelen en de goudmijnen in Lebong was belangrijk.

Padang. Uitgevoerd van Emmahaven werden 15 runderen, 11 buffels, 45 paarden, 186 varkens (naar Benkoelen), 174 geiten en 10 schapen; ingevoerd 53 runderen, 452 buffels (voornamelijk van Simeuloe), 5 paarden, 435 varkens en 55 schapen.

Sibolga. Uitgevoerd werden van Sibolga 4 runderen, 10 buffels, 11 paarden en 1 varken; van Goenoeng Sitoli 1580 varkens en 134 geiten en van Telokdalem 3 runderen.

De invoer bedroeg te Sibolga 37 runderen, 139 buffels, 1 paard, 1195 varkens, 1 schaap en 262 geiten en te Goenoeng Sitoli 3 runderen, 7 buffels en 11 paarden.

Koetaradja. Geen bijzonderheden te vermelden. Van het eiland Simeuloe werden vrij veel karbouwen uitgevoerd.

Medan. Ingevoerd werden 63 paarden, 493 runderen, 308 buffels, 3 varkens en 42 honden. De uitvoer bedroeg 37 paarden, 31 runderen, 1264 varkens, 8 geiten, benevens tijgers, olifanten en ander wild gedierte. De uitvoer van varkens, welke in hoofdzaak gaan naar de Straits en Djambi, vermindert de laatste jaren steeds.

De in- en uitgevoerde paarden waren veelal racepaarden, welke heen en weer gebracht worden naar en van de races in de Straits.

Palembang. Ingevoerd werden 3175 runderen, 246 buffels, 26 paarden, 261 schapen en 5446 geiten; uitgevoerd 46 runderen, 2 paarden, 697 varkens en 5 geiten.

Bangka. Ingevoerd werden 1491 runderen, 2 schapen en 171 geiten voor de slacht.

Billiton. Alleen invoer van slachtvee: 546 runderen, 10 schapen en 124 geiten.

HYGIËNE.

Door de verschillende lokale raden werd met de verbetering van de melkerijen, slachtgelegenheden, vleeschverkoopplaatsen enz. voortgegaan. Waar deze raden niet over eigen deskundig personeel beschikten, werd wederom door de ambtenaren van den B. V. D. hierbij de noodige hulp verleend.

Bij Staatsblad 1926 No. 1451 werd de zorg voor de vétérinaire hygiëne aan de nieuw in te stellen provincies overgedragen.

A. SLACHT.

Bijlage X en XI houden opgaven van het Departement van Financiën van het in 1926 geslachte vee in, terwijl in bijlage XII de uitvoer van huiden is opgenomen.

De bij het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 16 October 1925 No. 6 ingestelde commissie, welke tot taak heeft het vraagstuk in zake den bouw en de inrichting van kleine slachthuizen en het daarin uit te oefenen bedrijf in studie te nemen, zette haar werk in 1926 regelmatig voort.

Koepang. De op de hoofdplaats aanwezige twee slachthuizen voldoen aan redelijke eischen. Met de keuring is een door den Gouvernementsvecarts opgeleide keurmeester belast. Te Baä op het eiland Roti is een primitieve slachtgelegenheid.

Roeteng. Alleen de militairen beschikken over eenvoudige maar doelmatige slachtgelegenheden.

Waingapoe. Op de hoofdplaats is een openbaar slachthuis voor varkens opgericht. Een residentiekeur, regelende de slacht aldaar, kwam tot stand. Een keurmeester werd in dienst gesteld. Het slachten van hoornvee geschiedt nog steeds bij de slagers aan huis, alwaar ook de keuring plaats vindt.

Raba. Het Landschapsslachthuis, gelegen tusschen Raba en Bima, werd in verslagjaar (maand Maart) in gebruik genomen.

Soembawabesar. Het openbaar slachthuisje ter hoofdplaats onderging nog geen verbetering. De door den Gouvernementsvecarts ingediende slachtverordeningen zijn nog steeds niet van kracht.

Singaradja. De slachtkeur van 1913 werd door eene nieuwe verordening vervangen. In 1926 werden twee kleine slachthuizen gebouwd, nl. een te Kloengkoeng en een te Seririt. Hierdoor is het aantal slachthuizen op het eiland Bali tot zes gestegen.

Mataram. De varkensslachtplaats te Ampenan werd in November in gebruik genomen. Hierdoor bestaan thans 5 openbare slachthuizen op het eiland Lombok. Op den pasar te Tjakranegara werd een vleeschverkoopplaats opgericht; cementen vleeschbanken werden aangebracht, waarop vliegenkorven met luiken. Dit systeem bleek niet te voldoen; de inrichting zal geheel worden omgebouwd.

Makassar. De runder- en varkensslachthuizen ter hoofdplaats Makassar ondergingen geen verbetering. Vernieuwing, welke met verplaatsing gepaard zal moeten gaan, wordt noodzakelijk geacht. De hulpkeurmeester werd in verslagjaar gedurende 6 maanden door den Gouvernementsveearts opgeleid. Hij werd daarna benoemd tot mantri-keurmeester op eene bezoldiging van f 120,— 's maands zonder verhooging. Te Soenggoeminasa bestaat een eenvoudige slachtloods, welke geregeld gebruikt wordt.

Manado. De eenvoudige slachtplaats te Poso werd gedeeltelijk door bandjir vernield. Herstel zal niet plaats hebben, omdat de slacht te gering is. Plannen zijn in voorbereiding om in de Minahassa tot oprichting van vleeschverkoopplaatsen te geraken.

Kandangan. Het gemeentelijke slachthuis te Bandjermasin voldoet nog steeds niet aan billijke eischen en is bovendien te klein. Het ligt in de bedoeling een nieuw abattoir te bouwen, waarvoor f 4000,— is uitgetrokken. Dit bedrag wordt te gering geacht in verband met de slacht van gemiddeld 9 runderen per dag. Te Martapoera bleek het slachthuis eveneens te klein. Daarom werd begonnen met den bouw van een nieuw, kostende f 6000,—, dat aan het einde van verslagjaar echter nog niet gereed was. Te Kandangan verrees een nieuw slachthuis, dat uit twee afdeelingen bestaat, waarvan de eene bestemd is voor vleeschverkoop en daarom van vliegengaas voorzien is. Aan het slachthuis te Barabai, dat eveneens uit twee afdeelingen bestaat, werden aan het voor vleeschverkoop bestemde gedeelte loketten aangebracht. Te Kandangan heeft het militaire slachtfonds een eigen runder- tevens varkensslachtplaats.

Hoewel te Bandjermasin geen slachtplaats voor schapen en geiten bestaat, moet daarvoor toch keurloon betaald worden, terwijl dit niet wordt geheven voor varkens. Tot den bouw van een varkensabattoir is het in verslagjaar niet gekomen, hoewel de gelden daarvoor beschikbaar waren.

Op Java en Madoera is de slacht van runderen in 1926 wederom aanmerkelijk toegenomen (442.235 stuks in 1925 tegen 466.887 in 1926), die van buffels verminderd (218.244 tegen 235.684 in 1925) en die van varkens iets verminderd (102.057 tegen 110.494).

Pamekasan. Voor de uitvoering van de gewestelijke slachtordonnantie had het gewest begin 1926 in dienst 19 mantri's, 6 hulpslachtmantri's en 4 waarnemende slachtmantri's. Twee mantri's stierven, 3 werden ontslagen, 4 nieuwe werden opgeleid en aangesteld. Het aantal gewestelijke slachthuizen werd tot 12 uitgebreid. Urgent wordt geacht de op-richting van hygiënische vleeschverkoopplaatsen in de groote centra. De runderslacht steeg weer aanmerkelijk van 30.271 stuks in 1925 tot 32.225 in 1926. In hoofdzaak werden vrouwelijke dieren geslacht (28.355 stuks of 88% van den totalen slacht). Blijkbaar worden nog steeds de stieren meer bestemd voor uitvoer en de koeien voor de binnenlandsche slacht-behoefte. De slacht was in Februari weer het geringst, steeg daarna geleidelijk echter met een plotseligen top in de maand, waarin de Lebaran Poeasa viel, was in Juni het hoogst en daalde daarna met enkele schommelingen geleidelijk. Wederom vertoonde de slacht in October nog een stijging, zoodat de veronderstelling het vorige jaar gemaakt, dat de vermeerdering toen op rekening van den bijzonderen voedselnood zou zijn te schrijven, wel onjuist moet zijn.

Het Hoofd van den ambtskring is van meening, dat niettegenstaande de gewestelijke slachtverordening met oormerken en huidencontrôle de clandestiene slacht nog groot moet zijn. Achterhaald werden 354 gevallen daarvan. De geregelde vermindering van het aantal achterhaalde gevallen van clandestiene slacht wijst wel op vermindering daarvan.

Bondowoso. De runderslacht steeg wederom nml. van 52.208 stuks in 1925 tot 60.029 (waarvan 8278 vrouwelijke runderen). In de maand van de Lebaran Poeasa werd zeer veel geslacht nml. 9297 runderen, waarvan circa 2/3 op één dag.

Eind verslagjaar waren 15 gewestelijke slachthuizen in gebruik, waarvan die van Bondowoso, Kalisat, Djember, Banjoewangi en Sitobondo het grootst zijn.

Paseroean. Aan de kleine slachthuizen, waar nog geen opgeleide keurmeesters zijn geplaatst, zijn de marktmeesters met de keuring belast.

Malang. Kon in Paseroean nog een belangrijke verhooging van de slacht (in de maand van de Lebaran Poeasa) geconstateerd worden, deze verhooging ontbreekt geheel in den ambtskring Malang.

Het aantal gewestelijke slachthuizen vermeerderde met twee, zodat eind verslagjaar er dus 12 aanwezig waren.

Soerabaja. Het nieuwe gemeentelijke abattoir ter hoofdplaats naderde zijne voltooiing.

Rembang. Het aantal gewestelijke keurmeesters verminderde met 1 tot 8, het aantal gewestelijke slachthuizen vermeerderde met 2. Te Toeban en Tjepoe werden gewestelijke varkensslachtplaatsen opgericht.

Kediri en Madioen. Geen bijzonderheden.

Soerakarta. Aan keurloonen werden in 1926 de onderstaande bedragen door het Gouvernement ontvangen.

Slachthuis te

Soerakarta	f 11.968,55
Sragen	„ 1.230,30
Bedji	„ 1.783,20
Klaten (Wedi)	„ 982,70

Totaal f 15.964,75

De uitgaven bedroegen „ 2.688,40

Het voordeelig saldo was dus 13.276,35 (vorig jaar 11.453,84).

Het personeel van den Gouvernements keuringsdienst bestaat uit een Adjunct-keurmeester te Soerakarta en drie hulpkeurmeesters te Sragen, Klaten en Bedji. De Gouvernementsveearts te Soerakarta bleef met het oppertoezicht op dezen dienst belast.

Semarang. Het gemeentelijk abattoir ter hoofdplaats Semarang kwam in verslagjaar nog niet geheel gereed.

Jogjakarta. Door verschillende omstandigheden kon dit jaar met den bouw van het nieuwe slachthuis nog niet begonnen worden. In den loop van het verslagjaar werd het nieuw gebouwde slachthuis te Kota Gede in gebruik genomen.

De verkoop van vleesch onderging eene belangrijke verbetering door de ingebruikneming van de nieuwe vleeschverkoopplaatsen op den passer ter hoofdplaats.

Keboemen. Als gevolg van de contrôle, welke door den keuringsdienst op de slacht van vrouwelijk vee wordt uitgeoefend, is deze be-

langrijk gedaald. In 1924 bedroeg zij 24% van de totale slacht, in 1925 18% en in verslagjaar 15%.

De vele particuliere slachtplaatsen in de desa's zijn een bron voor clandestiene slacht.

Magelang. Aan het slachthuis te Magelang werden eenige verbeteringen aangebracht, evenzoo aan dat te Wonosobo. Te Ngadiredjo werd een gewestelijk slachthuisje geopend.

Poerwokerto. In verslagjaar werd begonnen met het bouwen van het slachthuis voor groot vee en dat voor varkens te Poerwokerto en van de hulpslachthuizen te Adjibarang, Soempioeh en Banjoemas. Het aantal slachtkringen bleef gelijk.

Bij het gewestelijk slachtbedrijf zijn 9 keurmeesters en 2 hulpkeurmeesters werkzaam onder contrôle van den Gouvernementsveearts.

Pekalongan en Tegal. Geen bijzonderheden.

Cheribon. Op de begrooting voor 1927 is een post uitgetrokken om de bestaande gelegenheid voor het besterven van het vleesch aan het Gemeentelijk slachthuis voor groot vee te verbeteren.

Door den Regentschapsraad te Cheribon werden de particuliere slachtplaatsen te Plered en Klenganan aangekocht en verbouwd.

Door de regentschapsraden van Koeningan en Indramajoe werden op de begrooting voor 1927 fondsen opgebracht voor den bouw van een slachthuis op genoemde hoofdplaatsen.

Bandoeng. Te Garoet, Tasikmalaja en Tjiamis zijn Regentschaps-slachtplaatsen; op vele andere plaatsen in den amtskring particuliere slachtplaatsen. De eerste staan onder toezicht van daarvoor aangestelde mantri-keurmeesters, terwijl in de laatste toezicht op de slacht wordt uitgeoefend door mandoers-keurmeester.

Het gemeentelijk slachthuis te Bandoeng is onvoldoende voor de behoefte. Plannen voor den bouw van een nieuw abattoir zijn reeds in behandeling.

Soekaboemi. Behalve de regentschapsslachtplaatsen te Tjiandjoer, Tjisaat en Tjibadak zijn op verschillende districts- of onderdistrictshoofdplaatsen particuliere slachtplaatsen. Het toezicht erop wordt hoofdzakelijk gehouden door de onderdistrictsschrijvers, die gewoonlijk ook de slachtbelasting innen.

Buitenzorg. Bij de regentschapsraden van Buitenzorg en Krawang is een ontwerp vleeschkeur ingediend.

In de gemeente Buitenzorg is men in verslagjaar begonnen met den bouw van 2 nieuwe vleeschhallen. Vermoedelijk zal in 1927 een nieuw slachthuis opgericht worden.

Weltevreden. Het toezicht op de slachtplaatsen (gemeentelijke zoowel als particuliere) en vleeschverkoopplaatsen binnen de gemeenten Batavia en Meester-Cornelis behoort tot den taak van den gemeentevee-arts aldaar.

Vleeschverkoop heeft plaats op verschillende passers, waar bepaalde loodsen of gedeelten daarvan daarvoor zijn aangewezen.

Serang. Geen bijzonderheden.

Teloekbetoeng. Te Teloekbetoeng werd een nieuw slachthuis voor varkens gebouwd. Voor den bouw van een dergelijk abattoir te Tandjoengkarang zijn de noodige gelden op de begrooting van 1927 gebracht.

De keuring in het gewest geschiedt door een keurmeester, welke onder het toezicht van het Hoofd van den amtskring werkt en welke uit plaatselijke fondsen bezoldigd wordt.

Op de verschillende passers zijn vleeschverkoopplaatsen gereserveerd; de inrichting daarvan is nog zeer eenvoudig.

Benkoelen. Te Moeara Anam zijn voor 1927 gelden uitgetrokken voor den bouw van een nieuw slachthuis. De toename van het slachten van Balivee maakt goede vleeschkeuring, ook op kleinere plaatsen o.a. Tjoeroep, gewenscht.

Padang. Aan het abattoir ter hoofdplaats werden enkele verbeteringen aangebracht o.a. werd een septictank gebouwd. De vleeschverkoopplaats eischt dringend verbetering.

Behalve de grootere slachthuizen te Padangpandjang (met een eigen keurmeester) en Solok zijn op tal van afdeelingen-, districts- en onderdistrictshoofdplaatsen kleine slechthuisjes aanwezig.

Fort de Kock. Aan de grootere slachthuizen te Fort de Kock, Pajakoemboeh, Fort van der Capellen en Sawah Loento zijn keurmeesters verbonden.

Door den geheelen amtskring vindt men kleine slachthuisjes op districts- en onderdistrictshoofdplaatsen en op de groote pasars. Zoo veel mogelijk verrichten de veemantri's de vee- en vleeschkeuring.

Sibolga. Aan de gemeentelijke slachthuizen te Sibolga en Padangsidimpoean werden, hoewel ze dringend noodig zijn, nog geen verbeteringen aangebracht.

Balige. In verschillende kleine slachthuizen o.a. te Balige, Siborong-borong, Sidikalang werden kleine verbeteringen aangebracht of komen volgend jaar tot uitvoering.

Koetaradja. Te Lho Soekon, Idi, Padang Tidji, en Sigli werden nieuwe slachthuizen gebouwd. De ventilatie in het abattoir te Koetaradja werd verbeterd.

Nieuwe vleeschverkoopplaatsen werden opgericht te Bireuen en Sigli. Oude inrichtingen werden, waar noodig, verbeterd.

Medan. Geen bijzonderheden.

Pagaralam. Grootere slachthuizen vindt men te Palembang en Bagoeskoening (Pladjoe); kleinere te Moeara Enim, Tandjoeng Enim, Batoe Radja, Lahat en Pagaralam. De inrichting van al deze slachthuizen is eenvoudig. Hier en daar heeft men speciale keurmeesters o.a. te Palembang, Moeara Enim en Batoeradja. De geneesheer van de Boekit Assammijnen keurt te Tandjoeng Enim. Elders zijn deze keuringen aan veemantri's opgedragen, maar gestreefd wordt naar aanstelling van eigen keurmeesters.

B. MELKHYGIENE.

Koepang. Behalve de twee melkerijen te Koepang bestaat er een te Atamboea. Hierin zijn de toestanden slecht. Eene melkerij te Koepang voldoet aan billijke eischen. Hiervan betrekken de Koepangsche ingezetenen hun melk, welke af en toe aan de militaire apotheek onderzocht wordt. Van de plannen om het onderzoek door den Gouvernementsveearts te doen plaats hebben, is niets gekomen.

Roeteng. Op Flores worden melkrunderen gehouden, welke zich voornamelijk in handen van de R. K. missie bevinden. Op haar nederzettingen wordt boter van goede kwaliteit gemaakt.

Makassar. In de ter hoofdplaats Makassar aanwezige melkerijen bevinden zich $\pm$ 100 melkrunderen. De door den Gouvernementsveearts op verzoek van den Burgemeester ontworpen melkkeur kwam niet bij den gemeenteraad in behandeling, omdat men in een commissiever-

gadering geen aanleiding vond deze aangelegenheid te reglementeeren. Rundermelk wordt te Makassar verkocht voor f 0.60 à f 0.80 per liter. De modelboerderij „Frisia” levert bovendien boter à f 4.40 per K.G., De minder gesitueerde bevolking consumeert meest buffelmelk, welke op zeer onhygiënische wijze in de buurt van Makassar gewonnen wordt. De prijs daarvan bedraagt f 0.25 à f 0.30 per liter.

Manado. Een fraaie melkstal bevindt zich op het terrein van het klooster te Tomohon. De daar gewonnen melk dient voor de behoefte van het plaatselijk ziekenhuis. Daarnaast komen in het ressort nog twee melkerijen voor. De eene hiervan werd ingericht volgens het advies van den Gouvernementsveearts. Wegens gebrek aan contanten kon zij echter niet worden voltooid, waardoor een ongewenschte toestand werd geschapen.

Kandangan. Te Bandjermasin bevinden zich thans nog een zevental melkerijen met melkhandel. Van 3 inrichtingen wordt de melk voor eigen gebruik aangewend. De beste melkerij is buiten de stad gelegen. Hier zijn naast goed gekruist vee 2 Hollandsche koeien aanwezig; de dekstier is afkomstig van „de Friesche Terp” te Bandoeng. Op verzoek van den gemeenteraad werd door den Adjunct-Gouvernementsveearts eene melkverordening samengesteld. Het ligt in de bedoeling bij afkondiging daarvan de contrôle in handen van den keurmeester te leggen.

In de 2e inspectieafdeeling hebben de gemeenten Soerabaja, Malang, Semarang en Salatiga een melkverordening, die onder contrôle van eigen deskundig personeel wordt uitgevoerd. In de gemeenten Pasoeroean, Probolinggo, Kediri en Madioen is die contrôle opgedragen aan den Gouvernementsveearts van het gewest; de gemeente Modjokerto heeft geen melkverordening.

Sommige gewesten hebben verordeningen op de inrichting van melkerijen, die echter uit den aard der zaak minder intensief werken. Andere hebben een dergelijke verordening niet; daar bepaalt men zich tot het hechten van enkele hygiënische voorwaarden aan de vergunning; de contrôle op de uitvoering is opgedragen aan de Gouvernementsveeartsen. Het algemeen onderzoek van het melkvee op tuberculose berust nog veel op locale verordeningen.

De melkveestapel ging in Oost-Java kwantitatief achteruit, nl. van totaal 10073 (6637 koeien) stuks in 1925 tot 9298 (6074 koeien) in 1926. Aan enkele aanvragen voor stieren van de boerderij „Generaal de Wet” werd voldaan. -

Jogjakarta. De nieuwe melkverordening trad in verslagjaar in werking. Wederom werden enkele onvoldoend ingerichte kleine bedrijven

opgedoekt, waardoor het aantal melkerijen van 17 op 13 daalde en het aantal daarin aanwezige runderen van 380 op 347. Alle runderen worden jaarlijks getuberculineerd; melkonderzoek vindt geregeld plaats. In de grootere melkerijen was de hygiënische toestand zeer voldoende te noemen.

Keboemen. Einde 1926 bestonden hier officieel 17 melkerijen met 237 volwassen runderen. Jaarlijks vindt algeheele tuberculinatie plaats.

Magelang. In de gemeente Magelang bestaan 5 melkerijen. Het toezicht hierop wordt uitgeoefend door den Gemeentevcearts. Jaarlijks vindt tuberculinatie plaats. Melkonderzoek wordt geregeld verricht. De contrôle op de melkerijen buiten de gemeente berust bij den Gouvernementsveearts.

Poerwokerto. Er bestaat eene gewestelijke verordening op den verkoop van melkvee, die van kracht is binnen 9 daarvoor aangewezen kringen. In verslagjaar bestonden 19 melkerijen met 232 koeien en 16 stieren. Zij worden geregeld door den Gouvernementsveearts gecontrôleerd, terwijl al het vee op tuberculose onderzocht wordt.

Pekalongan. De groote melkerijen buiten de hoofdplaats maken een gunstigen indruk; op de hoofdplaats zelf echter laat de toestand, vooral van de kleine melkerijen, nog veel te wenschen over. Langzamerhand is hierin reeds eenige verbetering gekomen.

Tegal. In verslagjaar is het aantal melkerijen ter hoofdplaats van 7 op 4 gedaald. Van 3 werd nl. de vergunning ingetrokken wegens het in geen enkel opzicht voldoen aan de gestelde eischen. De vier overgebleven melkerijen maken een goeden indruk. Geregeld wordt thans ook melkonderzoek verricht.

Buiten de hoofdplaats zijn nog eene melkerij te Bandjara en 4 te Slawi aanwezig. De eerste wordt opgeheven; op deze melkerij nml. staan een groot aantal van tuberculose verdachte dieren, welke door het Gouvernement tegen schadeloosstelling zijn overgenomen en geleidelijk opgeslacht zullen worden. De hygiënische toestand van de 4 melkerijen te Slawi laat zeer veel te wenschen over.

Cheribon. De gemeentelijke melkverordening werd in verslagjaar nog niet toegepast. Wel werden alle dieren op tuberculose onderzocht.

Bandoeng. De melkerijen buiten de gemeente Bandoeng worden door de ambtenaren van den B.V.D. gecontrôleerd. Door het ontbreken van eene melkverordening in Garoet en Tasikmalaja is het moeilijk om op onwillige eigenaren veel invloed uit te oefenen.

Soekaboemi. In verslagjaar zijn enkele kleinere melkerijen in de gemeente verdwenen; er bestaan er hier thans nog 4. Ze staan onder contrôle van den gemeentevcearts. Buiten de gemeente wordt het toezicht uitgeoefend door den Gouvernementsveearts.

Buitenzorg. De hygiënische toestand in de melkerijen is over het algemeen goed. De veterinaire hygiëne is in handen van den Gemeentevcearts.

Weltevreden. Niets bijzonders te vermelden.

Serang. In dezen amtskring bestaan een 13-tal melkerijtjes, meestal als nevenbedrijf gehouden. Het meerendeel van de melkrunderen is van inheemsch ras.

Teloekbetoeng. Men heeft hier twee bedrijven, waarvan een met goed melkvee van gekruist Europeesch ras en met keurige stallen te Tandjoeng Kemala. Het tweede bedrijf te Tjisaat wordt opgeheven.

Benkoelen. Enkele zeer primitief ingerichte bedrijven zijn aanwezig.

Padang. De meeste bedrijven werken extensief; gekruist Bengaalsch vee wordt gehouden in klappertuinen; 's nachts komt het in primitieve stallen. Langzamerhand wordt getracht althans de melkgevende koeien betere stalling te geven en gezegd moet worden, dat geleidelijke verbetering reeds tot stand komt. Een goed ingericht bedrijf wordt gedreven door de leiders van het R.K. Jongensweeshuis te Padang; melkvee van groote melkerijen te Bandoeng en omgeving is door deze inrichting opgekocht. Voor rasverbetering zijn enkele „de Wetstieren“ in het ressort ingevoerd.

Een melkkeur voor de gemeente Padang is in behandeling.

Fort de Kock. Goed ingerichte melkerijen heeft men hier niet. Het melkvee is van gekruist Bengaalsch ras. Eenig toezicht wordt te Fort de Kock op den verkoop van melk gehouden. Karbouwenmelk wordt gebruikt als verzuurd product.

Sibolga. De buffelstapel van de muskietenvangstallen nabij Sibolga werd verkocht. Versche melk is ter hoofdplaats niet meer verkrijgbaar. Op enkele ondernemingen in het Batangtoroesche houdt men wat melkvee voor eigen gebruik.

Balige. Hier is de melkwinning en distributie zeer slecht

Koetaradja. De melkwinning en handel is geheel in handen van Klingaleezen. Inrichting van stallen e.a. is zeer primitief. Er bestaat een surplus aan melk.

Medan. Enkele gemeenten hebben een behoorlijk ingerichten veterinaire-hygiënischen dienst en daar heeft ook toezicht op melkwinning en distributie plaats.

Pagaralam. Te Palembang onderzoekt een apotheker melkmonsters. De inrichting van melkerijen laat ter hoofdplaats alles te wenschen over. Op de Boekit-Asammijuen heeft men Delhibuffels voor melkwinning.

C. WAGEN- EN GROBAKVERHUURDERIJEN. STALHYGIËNE.

Waingapoe. Eene regeling op de rijtuigverhuurderijen is in voorbereiding. Aanleiding hiertoe bestaat in den verwaarloosden toestand, waarin tuig en karren zich dikwijls bevinden.

Raba. Keuringen van huurrijtuigen en paarden werden enkele malen op de hoofdplaatsen Raba en Bima gehouden. Door de aanwijzingen, die gegeven werden ten aanzien van zindelijkheid e.d., zien de dogcarren en bespanningen er thans goed uit.

Soembawabesar. Op de hoofdplaats wordt krachtens eene verordening door de ambtenaren van de politie en den B. V. D. toezicht op huurkarren gehouden.

Mataram. De verordening tot bevordering van netheid, zindelijkheid, veiligheid en orde van 16 October 1913 (afgekondigd in de Javasehe Courant van 3 Februari 1914 No. 10) stelt aan de stallen eenige eischen.

Makassar. Ook in verslagjaar werd te Makassar door de politie en de ambtenaren van den B. V. D. toezicht op huurkarren en paarden gehouden. De toestanden in de stalhouderijen laten te wenschen over.

Manado. Buiten de hoofdplaats zijn de rijtuigverhuurderijen zeer eenvoudig ingericht. Meestal houdt de eigenaar een dogcar en heeft hij hiervoor vijf paarden noodig. Van deze wordt er één gebruikt, terwijl de andere vier losloopen op de sawahs of in de klappertuinen. Een stal ontbreekt meestal geheel.

Op Java bestaan in verschillende gewesten en gemeenten verordeningen, regelende de inrichting van stallen, gebruik van paarden enz. Daar, waar dergelijke verordeningen niet zijn, worden gewoonlijk de noodige hygiënische voorwaarden aan de betrekkelijke vergunningen gehecht. Door het personeel van den Burgerlijken Vecartsenijkundigen Dienst werd geregeld stal-inspecties en keuringen van trekpaarden gehouden. In sommige ambtskringen worden periodiek de paarden op hunne geschiktheid voor trekdiensten gekeurd.

Te Cheribon bestaan plannen om alle eigenaren van wagenverhuurderijen binnen de stad de gelegenheid te geven hun bedrijf te verplaatsen naar terreinen op de grenzen der gemeente gelegen.

Op Sumatra wordt door het personeel van den B. V. D. en op enkele plaatsen o.a. Medan door de Gemeentevetartsen regelmatig toezicht gehouden op de inrichting der wagenverhuurderijen en den toestand van de paarden, karren en tuigen.

VEETEELT.

ALGEMEENE GEZONDHEIDSTOESTAND VAN DEN VEESTAPEL.

In de 1e inspectieafdeeling gaf in verslagjaar de gezondheidstoestand van den veestapel over het algemeen geen reden tot klagen. In enkele ressorten ontstond op het einde der Oostmoesson voedsel- en watergebrek voor het vee. Dit was o.a. op de eilanden Timor, Roti en Savoe het geval, waardoor aldaar enkele honderden dieren te gronde gingen. Hetzelfde verschijnsel werd waargenomen in sommige streken van het eiland Soemba, in de onderafdeelingen Maros, Djeneponto en Takalar van den ambtskring Makassar en in enkele gebieden van den ambtskring Kandangan. In het laatstgenoemde ressort waren in den vollen Westmoesson de talrijke overstromingen hier en daar oorzaak, dat de buffelstapel toen gebrek leed.

Reeds in 1925 werden op het eiland Savoe 25 veedrinkbakken gemaakt, welk aantal in 1926 met 2 werd uitgebreid. Op Roti werden in 1926 6 zulke bakken gebouwd. De bakken, welke zichzelf met bronwater vullen, hadden in den drogen tijd werkelijk praktische beteekenis; die, zooals sommige op Savoe, welke gevuld moeten worden, hadden daarentegen geen zin, aangezien de bevolking meestal verzuinde water in de bakken te brengen.

Op het eiland Timor werd de proeftuin van olifantsgras te Tjamplong uitgebreid. Vandaar werden stekken verzonden naar Atamboea en Koe-pang. De aanplant van lucerne te Tjamplong, Mollo en Kefemenanoe is

mislukt, die te Boikoon bestaat nog. De bevolking in de onderafdeeling Beloe plant zelf toerie aan. De bladeren dienen voor veevoedsel, de afgekapte stammen voor het omheinen van ladangs. Getracht werd het aanplanten van toerie ook in Tjamplong ingang te doen vinden.

In 1925 werden op Roti bamboestekken, afkomstig van Flores geïmporteerd. Deze stekken zijn alle dood gegaan. De proef is in verslagjaar herhaald. Ook op Savoe zullen dergelijke stekken worden uitgeplant.

Van den aanplant van olifantsgras te Menia (Savoe) werden in verslagjaar meerdere pollen aan de bevolking verstrekt, welke volgens rapport van den veemantri zijn aangeslagen. Het aanplanten van die grassoort is op Roti mislukt. Op verzoek van den Gouvernementsveearts heeft de boscharchitect te Koepang op Savoe aanplantingen van toerie aangelegd.

Op Java is de gezondheidstoestand in het afgelopen jaar gunstig geweest. De voedingsvoorwaarden voor het vee waren het geheele jaar over het algemeen ruim voldoende. In het Oostelijk deel deden zich de gevolgen van de voedselschaarschte in het laatst van 1925 nog gelden; ziekte en sterfte trad op bij sterk verzwakte dieren door het nuttigen van jong gras in het begin van den regentijd. Op Madoera en ook in de ambtskringen Bondowoso en Rembang moet de kwantitatieve achteruitgang van den veestapel zeer vermoedelijk toegeschreven worden aan verminderde geboorte als gevolg van den slechten toestand op het einde van vorig jaar.

Op Sumatra liet de algemeene gezondheidstoestand van den veestapel weinig te wenschen over.

De waargenomen besmettelijke veeziekten namen nergens in Nederlandsch-Indië den vorm aan van verontrustende epi. of enzoötiën.

PAARDENFOKKERIJ.

In de belangstelling van de bevolking voor de paardenteelt kwam in verslagjaar over het algemeen geen verbetering, integendeel. Door het steeds toenemend aantal taxi's en autobussen wordt de behoefte aan paarden en vooral aan dieren van eenige qualiteit voortdurend minder, waardoor de prikkel, om zich op de paardenteelt toe te leggen, steeds geringer wordt.

Op de **Kleine Soenda-eilanden** werden de in vorige jaren begonnen maatregelen voortgezet. Te samen met den Inspecteur bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst in de 1e afdeeling werden in de maanden September en October de paardenstapels van Timor, Roti, Savoe, Soemba, Flores en Lombok bezichtigd. De indruk werd verkregen, dat hoewel alle heterogeen zijn, het niet aangaat van een eigen ras of slag

op elk dier eilanden te spreken. Juister wordt het geacht, het „Soenda-paard” als grondtype aan te nemen, dat zich in de verschillende streken onder den invloed van uitwendige omstandigheden gewijzigd heeft. Een uitzondering hierop maakt het Sandelhoutpaard, dat grootere verschillen toont.

Op Java ging de paardenstapel in sterkte achteruit, nml. van 266.700 stuks op ultimo 1925 tot 259.378 op ultimo verslagjaar. In Oost-Java werd eenige opleving in de animo voor de paardenfokkerij waargenomen, tenminste verschillende aanvragen om stationneering van Sandelhouthengsten kwamen binnen. In de Preanger-Regentschappen is deze nog steeds achteruitgaande.

Op Sumatra bleef de toestand in de fokstreken vrijwel gelijk. In enkele gebieden was een lichte vooruitgang waar te nemen; hiertegenover echter stond een verminderde belangstelling op andere plaatsen.

Ambtskringsgewijze valt het volgende te vermelden.

Koepang. In den kwijnenden toestand, waarin de paardenstapel op het eiland Timor (groot ruim 68.000 stuks) sinds jaren verkeert, kwam geene verbetering, omdat uitvoer nog steeds achterwege blijft. Toch zijn voldoende dieren voorhanden, welke op Java markt zouden vinden. De hooge aan het vervoer verbonden kosten, zoomede de belangen, welke de paardenhandelaren elders hebben, zullen echter wel de oorzaken zijn, dat niet tot aankoop voor export wordt overgegaan.

Naar aanleiding van het verzoek om Savoehengsten te mogen invoeren, werd de paardenstapel door den Gouvernementsveearts opnieuw aan een onderzoek onderworpen. Hierbij en ook bij mijn bezoek aan het eiland bleek, dat de paardenstapel op Timor zeer heterogeen en in sommige streken bepaald slecht is, maar dat daarnaast toch ook waardevolle exemplaren voorkomen, waarvan vooral het goede beenwerk opviel. Naast de geringe handelswaarde van het Timorpaard is het kleinpaardenbezit wel de grootste moeilijkheid om maatregelen tot verbetering van dat paard te ondernemen. Tot uitvoering van maatregelen kwam het in verslagjaar niet. Te Atamboea werden wederom rees gehouden en ook te SoE hadden deze plaats. De registratie van den paardenstapel in de onderafdeling Beloe werd voortgezet. Hoewel de opkomst nog veel te wenschen overliet, was zij toch beter dan verleden jaar. Geregistreerd werden 1161 hengsten en 1084 merries, vormende met de in 1925 geregistreerde paarden een totaal van 3513 hengsten en 2451 merries. De schofthoogte varieerde van 1 tot 1.30 M. bij merries en van 1.07 tot 1.30 M. bij hengsten. De hengsten werden gekwalificeerd, waarbij aan $\pm 35\%$ de kwalificatie „slecht”, aan $\pm 21\%$ de kwalificatie „zeer slecht” werd toegekend. Van de geregistreerde paarden vertoonde bijna de helft rugwonden.

De paardenstapel van het eiland Roti telt ruim 5100 dieren. In verslagjaar werd getracht aan de koppelvorming leiding te geven, waarbij op bescheiden schaal selectie werd toegepast. Gevormd werden 136 voorloopige koppels, waarvan slechts bij 16 goede of vrij goede hengsten liepen. De overige zijn van mindere kwaliteit en zullen gaandeweg moeten worden vervangen. 159 Inferieure hengsten werden gecastreerd, waarvan 130 volgens de gesloten en 29 volgens de open methode. Aan aanmoedigingspremies bij de castratie werd in totaal f 377.50 uitgekeerd. Sterfgevallen tengevolge dier kunstbewerking kwamen niet voor.

Op het eiland Savoe zijn rond 6400 paarden aanwezig, waaronder nog meerdere werkelijk goede exemplaren worden aangetroffen. Hoewel de bevolking over het algemeen wel inziet, dat de paardenstapel haar voornaamste bezit vormt en daarom goede hengsten niet gemakkelijk zal uitvoeren, wordt het toch noodig geacht den uitvoer van hengsten te reglementeeren. De bevolking selecteert de koppelhengsten zelf. Over het algemeen zijn de koppels klein, omdat het anders wegens het voedsel- en watergebrek in den Oostmoesson noodig zou zijn de koppels te splitsen. Castratie wordt niet toegepast: inferieure paarden worden soms geslacht. Ook in verslagjaar werden weer races gehouden. Omdat wegens voedselschaarste de meeste koppels in slechte conditie verkeerden, waren in tegenstelling met het vorige jaar aan de races geen keuringen verbonden.

Roeteng. Het exterieuristisch onderzoek en de registratie van den paardenstapel werden voortgezet. De bevindingen hiervan zijn in een rapport neergelegd. Hierin wordt o.a. geconstateerd, dat er een overmaat van hengsten bestaat en dat de paardenstapel zeer ongelijkvormig is. Tegen het einde van verslagjaar werd over voldoende gegevens beschikt om met vrucht maatregelen tot bescherming van den stapel door middel van beperkende bepalingen op den uitvoer van hengsten in overweging te kunnen nemen. Als demonstratie werden 5 minderwaardige hengsten gecastreerd.

Waingapoe. Ook in verslagjaar bleek opnieuw de schaarschte aan zuivere Sandelhouthengsten van goede kwaliteit. Enkele malen kon worden waargenomen, dat paardenfokkers zelfs tegen hoge prijzen niet genegen waren, hun superieure hengsten van de hand te doen. Onder de voor uitvoer bestemde paarden werden nimmer exemplaren met opvallend goed exterieur aangetroffen.

Met de verbetering van den paardenstapel werd op den ingeslagen weg voortgegaan. De beperkende bepalingen op den uitvoer van goed

fokmateriaal bleven van kracht. Daarnaast werden 9 hengsten in huurkoop uitgegeven. Geen enkele hengst werd afbetaald, 1 afbetalingsveulen werd in ontvangst genomen. Teruggenomen werden 2 huurkoophengsten wegens verregaande verwaarloozing, niettegenstaande tevoren gegeven waarschuwingen. Een hengst werd door kwaadwilligen doodgestoken. Op ultimo 1926 waren bij aan de bevolking toebehoorende koppels aanwezig 50 huurkoophengsten. De afbetaling dier hengsten liet ook in verslagjaar te wenschen over. Regel is het, dat daarvoor in aanmerking komende afstammelingen vervreemd en in strijd met de waarheid als te zijn gestolen, gestorven dan wel dood gestoken gerapporteerd worden. Getracht wordt door verscherpte contrôle dezen misstand te beteugelen.

Op 31 Augustus werden te Waingapoe hippische feesten georganiseerd. Deze bestonden in rennen en in wedstrijden in het kedjekien (een soort dansen).

Drie fokhengsten werden voor Java (Madioen) aangekocht.

Bij mijn bezoek aan de nederzetting Mao Djawa van den heer Aldjoeffrie werd een verzameling „grootte” paarden bezichtigd van de meest uiteenlopende typen, welke het product zijn van wilde kruising (Sandelhout, Australier, Arabier). Ook de in 1922 geïmporteerde Australische hengsten Brown Boy en Roseol werden bij die gelegenheid geïnspecteerd. Beide dieren maken het goed. Bij den koppel van Brown Boy liepen volgens de laatste opname op 21 December 1926 18 hengst- en 15 merrieveulens; het oudste veulen was ruim 2 jaar. Bij den koppel van Roseol waren op dien datum 14 hengst- en 18 merrieveulens aanwezig; het oudste veulen was 22 maanden.

Raba. Ten einde te kunnen beoordeelen of het noodzakelijk is de beperkende bepalingen op den uitvoer van hengsten te wijzigen, werden in verslagjaar $\pm$ 9000 paarden gemeten en geregistreerd. Dit onderzoek is nog niet afgelopen. Bij het verzamelen der gegevens werd de ervaring opgedaan, dat al mogen hengsten boven een bepaalde maat niet worden uitgevoerd, dit niet zeggen wil, dat zij voor de fokkerij bestemd worden. De grootste paarden toch worden in de bevolkingcentra aangetroffen, waar ze als gebruiksdieren gebezigd worden. De bepalingen op den uitvoer sorteeren dus slechts gering nut. In September werden weer races gehouden, waarvoor de belangstelling bijzonder groot was.

Soembawabesar. De renvereniging „Wilhelmina” kreeg van gouvernementewege eene subsidie, groot f 500.—. Hiervan werd f 300.— besteed om aan 6 koppelhengsten een extra-premie van f 50.— toe te kennen. De overige f 200.— heeft gediend als prijzen voor de rennen en

de veetentoonstelling, welke gelijktijdig daarmee is gehouden. Deze laatste is als mislukt te beschouwen door het gering aantal inzendingen. De races trokken als altijd veel belangstelling. De gepremieerde koppelhengsten liepen in een afzonderlijk nummer. Het aantal van deze dieren, welke een premie van f 20.— 's jaars ontvangen, onderging in verslagjaar geene verandering en bedroeg op ultimo 1926 alzoo 34. Aan het voorvoornemen om den paardenstapel te herregistreren met de bedoeling te overwegen of de beperkende bepalingen op den uitvoer ook herziening behoeven, kon in verslagjaar nog geen gevolg worden gegeven.

Mataram. Op Lombok zijn ongeveer 25.000 paarden aanwezig en wel evenveel hengsten als merries. Hoewel de uitvoer van paarden gering was, is het paard toch in dit rijkstland met zijn belangrijk paditransport een dier van beteekenis. Dit transport geschiedt nog vrijwel uitsluitend met paarden.

Behalve de beperkende bepalingen op den in- en uitvoer bestaat op Lombok nog een keur, waarbij het gebruik van voor de fokkerij geschikte merries verboden is.

Het aantal officiële dekhengsten onderging geene wijziging en bedroeg op het einde van verslagjaar 8.

De renvereeningen te Selong en Mataram hielden wederom races. De goede racepaarden worden van de fokkerij uitgesloten.

Singaradja. De paardenstapel telt in dezen ambtskring rond 9000 dieren. Aan paardenfokkerij in den eigenlijken zin wordt zoo goed als niet gedaan. Toch konden in verslagjaar nog 533 hengsten worden uitgevoerd. Er bestond geen aanleiding om speciale maatregelen in het belang van den paardenstapel te treffen.

Makassar. De beteekenis van den paardenstapel is achteruitgaande, wat niet te verwonderen is, gezien de geweldige toename van het autoverkeer. Toch blijft het aantal paarden stationnair. Maatregelen tot verbetering van den stapel worden niet getroffen.

Te Makassar en Pare-Pare werden races gehouden, die echter met de paardenfokkerij niets uitstaande hebben.

Watampone. Wegens de slechte resultaten werden in de onderafdeeling Bone geen nieuwe landschapdekhengsten gestationneerd. De nog aanwezige, die bovendien van inferieure kwaliteit zijn, worden geleidelijk aan opgeruimd. De landschapstoeterij te Boekakajoe, omstreeks 80 paarden tellende, zal verdwijnen, aangezien ze eigenlijk nooit nut afgevoerd heeft.

Speciale maatregelen in het belang van den paardenstapel worden niet meer genomen. Op verschillende onderafdeelingshoofdplaatsen werden races gehouden.

Manado. Aan paardenfokkerij wordt het meest gedaan in de landstrecken Napoe en Kajeli van de afdeeling Donggala. De beste Kajelipaarden worden geregeld aangekocht voor Gorontalo en de Minahasa. Maatregelen tot instandhouding van dit paard zijn in voorbereiding.

Het Napoepaard is waarschijnlijk het grootste paard in het ressort en vermoedelijk ontstaan door de kruising met Sandelhout. Het is door zijn geringe snelheid minder geliefd dan het Kajelipaard. Door de volkshoofden op de hoogvlakte van Poso worden, niet onvermoedelijk onder invloed van de zending, de beste hengsten tot instandhouding van dit paardenslag aangehouden.

De Minahasa heeft tweemaal zooveel paarden als het overige gedeelte van het gewest. Een specifiek paard komt hier niet voor. Bij sommige dieren wordt een eigenaardige kleur, nml. lichtbruin met één aalstreep, waargenomen, welke de Samboeangkleur genoemd wordt. Ze wordt beschouwd als afkomstig te zijn van in vroegere jaren van de Philippijnen geïmporteerde dieren. In de Minahasa worden de paarden voornamelijk voor trekdiensten gehouden. Bijna iedere landbouwer bezit daar een goed onderhouden paard met bijbehorende roda. Hoefbeslag wordt alleen op de hoofdplaats Manado toepast.

De afdeeling Gorontalo heeft ook een flinken paardenstapel, welke voorziet in de behoefte aan dogearpaarden op de hoofdplaats. Geregeld worden jonge paarden daarheen gehaald, om op 10 à 11-jarigen leeftijd weer naar de buitendistricten te worden teruggebracht om daar hun leven als draagpaard te eindigen.

Kandangan. De meeste paarden worden aangetroffen in de onderafdeeling Pleihari en Barabai. In Pleihari worden de paarden eenvoudig aan hun lot overgelaten en worden slechts zelden gevangen om gebruikt te worden. Deze inferieure dieren vertegenwoordigen geen hogere handelswaarde dan f 15.— per stuk. In de onderafdeeling Barabai is het paard meer huisdier en wordt ook meer gebruikt. Voeding en verzorging laten evenwel ook hier alles te wenschen over.

Op de onderafdeelingshoofdplaats Barabai werden races gehouden.

Pamekasan, Bondowoso, Malang, Mojokerto, Rembang, Koedoes en Semarang. Geen bijzonderheden. Over 1926 valt hetzelfde te berichten als wat in het jaarverslag 1925 is medegedeeld.

Pasoeroean. Van de drie in het district Tengger-Probolinggo gestationeerde Sandelhoutdekhengsten stierf er één, terwijl de 2 andere wegens hoogen leeftijd afgekeurd werden. Een nieuwe hengst, afkomstig van het depôt te Tandjoengsari (ressort Bandoeng) werd in den loop van verslagjaar gestationneerd in de desa Tjerbek. De kosten van onderhoud, welke f 240.— per jaar bedragen, worden geheel door het Gouvernement gedragen. Ook de kosten ad f 75.— voor den bouw van een stal voor dit dier zijn door het Gouvernement betaald. In het district Tengger-Pasoeroean werd een der drie aanwezige hengsten afgekeurd. Voorgesteld is de stationneering van een nieuwen hengst.

Soerabaja. In 1925 is vermoedelijk de sterkte van den paardenstapel foutief opgegeven (5751 stuks). Ultimo 1926 waren in den amtskring 7110 paarden aanwezig.

Kediri. Bemiddeling werd verzocht voor den aankoop van een Sandelhouthengst voor rekening van het veefonds te Blitar. Deze hengst zal gestationneerd worden in het onderdistrict Binangoen.

Madioen. Medio verslagjaar werden van Gouvernementswege 3 Sandelhouthengsten, waarvan er 2 op Soemba aangekocht werden en een van de boerderij „Generaal de Wet” te Tjisaroea afkomstig was, gestationneerd. De kosten van het onderhoud dier dieren worden geheel gedragen door het Gouvernement. De hengsten zijn geplaatst te Poenoeng en Pringkoekoe (district Poenoeng) en te Tegalombo (district Tegalombo). Verder zijn in den amtskring nog aanwezig een Gouvernements Sandelhouthengst te Slahoeng (Ponorogo) en eenige particuliere hengsten in de districten Parang en Ngrajoeng.

Soerakarta. De sterkte van den paardenstapel is nog steeds toenemend (1913. 18260 stuks, 1915 18789, 1920 19601, 1923 21116, in 1926 22450 stuks). Het aantal trekpaarden (andongs) is nog zeer groot; de auto doet deze hier nog maar weinig concurrentie aan.

Ter verbetering van het draagpaard werd op kosten van het zelfbestuur „Mangkoe Negara” een Soembawahengst te Tawangmangoegestationneerd.

Van de in 1925 door den hengst „Dominion” gedekte 19 merries hebben slechts 2 een veulen gekregen.

Jogjakarta. In verslagjaar stierf één dekhengst en werd er één afgekeurd en verkocht. Het Sultanaat kocht een Sandelhoutdekhengst aan, het Gouvernement stond 2 Soembawahengsten in bruikleen

af. Ultimo 1926 stonden in den amtskring 9 Sandelhout- en 2 Soembawahengsten ter dekking; de laatste zijn aanmerkelijk minder gewild dan de eerstgenoemde. Behalve een Sandelhouthengst in de afdeeling Koelonprogo zijn alle overige hengsten in de afdeeling Goengkidoel gestationneerd.

In deze afdeeling zijn de dieren ondergebracht op de erven van de Assistent-Wedana's. Het dekgeld bedraagt f 0.50 en wordt pas betaald, als de merrie zichtbaar drachtig is. Te Wonosari is een dekhengstendepôt, waar de hengsten verpleegd en behandeld kunnen worden; tevens is hier een reservehengst gestationneerd. De kosten van onderhoud der hengsten worden geheel door het Sultanaat gedragen. Het aantal gedekte merries bedroeg 570 (tegen 533 in 1925). Van de geboorte van veulens werd zeer slecht aangifte gedaan; slechts 72 geboren veulens werden aangegeven. De voorgenomen veentoonstelling werd door verschillende omstandigheden uitgesteld tot volgend jaar.

De hengst te Nanggoclan (afdeeling Koelonprogo) dekte in verslagjaar 121 merries. Er werden slechts 3 geboren veulens aangegeven. Wegens de geringe vruchtbaarheid is voorgesteld deze hengst zoo spoedig mogelijk te doen vervangen.

Keboemen. Een van de 3 aanwezige dekhengsten stierf. Te Karang-anjar werden de jaarlijksche races, ditmaal gecombineerd met eene veentoonstelling, gehouden.

Magelang. De resultaten met de in 1925 in bruikleen gegeven Gouvernements dekhengst te Tjandiroto bereikt, zijn gering.

Poerwokerto. Zie jaarverslag 1925.

Pekalongan. Alleen in de bergstreken bestaat nog eenige paardenfokkerij.

Tegal. Voorgesteld werd in het district Boemidjawa, waar nog wat aan paardenfokkerij gedaan wordt, een Sandelhoutdekhengst te plaatsen.

Cheribon. Een der beide Gouvernements dekhengsten stierf aan malleus. Van de hengsten werd zeer weinig gebruik gemaakt.

Preanger Regentschappen.

a. **Bandoeng.** Het aantal dekhengsten vermeerderde in verslagjaar met vier. Aangekocht werden 6 hengsten van de boerderij „Generaal de Wet” en één uit Buitenzorg. Twee hengsten stierven, terwijl 1 naar het ressort Madioen gezonden werd.

Op ultimo 1926 waren in totaal 63 hengsten aanwezig, als volgt over den amtskring verdeeld:

Regentschap Bandoeng	17 hengsten verdeeld over 12 stations.
„ Soemedang	10 „ „ „ 6 „
„ Garoet	9 „ „ „ 8 „
„ Tasikmalaja	14 „ „ „ 9 „

Doorgangshuis te Tandjoengsari 13 hengsten.

Het aantal gedekte merries verminderde wederom en bedroeg 2294 tegen 2474 in 1925 en 2523 in 1924. Het aantal opgegeven geboren veulens was 587 (vorig jaar 558), wat overeenkomt met een geboortepercentage van $\pm 25\%$. In werkelijkheid is dit aanmerkelijk grooter, daar van vele geboorten geen aangifte wordt gedaan. Van de 2294 gedekte merries behoorden 260 aan associaties, zoodat van 2034 merries dekgeld aan het Gouvernement moest worden betaald tot een bedrag van f 3.673.—. Ontvangen werd slechts f 3.324.50, zoodat een achterstand van f 348.50 bestaat. Voor het onderhoud der hengsten en de stations werd uitgegeven f 19.055,15⁵. De kosten voor het passantenhuis te Tandjoengsari bedroegen f 2.357,14⁵. De 7 nieuw aangekochte dekhengsten hebben f 6.400.— gekost, zoodat in 1926 door het Gouvernement voor de paardenfokkerij in het ressort Bandoeng f 24.487.80 werd uitgegeven. Wordt hierbij nog gevoegd het tractement van den opzichter voor de paardenfokkerij ad f 3.600.— en het bedrag van herstellingen aan de stations ad f 292.50, dan wordt het totaal bedrag f 28.360.30.

De Sandelhoutfokkerij van de boerderij „Generaal de Wet” leverde 6 dekhengsten af; twee hengsten werden afgekeurd. In verslagjaar werden 2 merrie- en 6 hengstveulens geboren. Het aantal volwassen merries bedroeg aan het einde van dit jaar 39. Twee van de in 1925 op Soemba aangekochte hengsten werden aan de boerderij in bruikleen afgestaan.

De jaarlijksche tentoonstellingen en premiekeuringen in het regentschap Soemedang hadden op de gewone wijze plaats.

b. Soekaboemi. Eind verslagjaar waren nog 9 hengsten gestationneerd. Twee nieuwe hengsten werden aangevraagd van het passantenhuis te Tandjoengsari.

Het aantal gedekte merries bleef constant, nml. 357 tegen 356 in 1925. Aangegeven werden 100 geboorten; ook hier is dit cijfer in werkelijkheid hooger.

Voor het onderhoud van de hengsten en de stations is uitgegeven f 5.383.83. Aan dekgelden werd ontvangen f 539.—, zoodat de zuivere kosten voor het Gouvernement f 4.844.83 hebben bedragen. Alleen in de zuidelijke districten van het ressort bestaat nog animo voor het fokken;

de aanwezige weidegronden aldaar stellen de bevolking in staat de fokkerij zonder groote onkosten uit te oefenen.

Buitenzorg. De particuliere dekhengsten te Tjissalak en Segalaharang hebben in verslagjaar respectievelijk 30 en 64 merries gedekt. De hengsten worden door de bevolking van de gelijknamige onderdistricten onderhouden. In verslagjaar werden slechts 8 veulens aangegeven, geboren uit de in 1925 gedekte 25 merries.

Weltevreden en Serang. In deze ressorten is de paardenfokkerij van geen belang.

Padang. De belangstelling in de paardenfokkerij nam in dit ressort, doch voornamelijk in de onderafdeeling Pariaman, iets toe. Geheel nieuw waren de pogingen tot verbetering van den paardenstapel in de afdeeling Painan, alwaar een paar hengsten gestationneerd werden.

Het aantal dekstations vermeerderde met 3, nl. te Balei Selasa, Taroesan en Kota Merapak. Het aantal dekhengsten moest worden uitgebreid aan de stations te Sampan en Soengei Sirah.

Einde 1926 stonden ter dekking te Alahan Pandjang 4, Talang 2, Padangpandjang 1, Soengei Sirah 2, Sampan, 2, Kota Merapak 2, Taroesan 1 en Balei Selasa 1, in totaal 15 hengsten aan 8 stations tegen 10 hengsten aan 5 stations in begin 1926. Het Gouvernement verleent eene subsidie van f 10.— per hengst en per maand, de overige kosten worden door de bevolking gedragen. In de afdeeling Batipoe en Pariaman wordt f 0.50 dekgeld betaald; de nog benodigde gelden worden bijgepast uit negerikassen en passerfondsen. In de afdeeling Solok betalen alle merriebezitters in romdom hengstenstations vastgestelde rayons f 1.50 per volwassen merrie en per jaar. In de onderafdeeling Balei Selasa zouden merriebezitters f 5.— per jaar betalen, in de onderafdeeling Painan worden de kosten der hengstenstationneering voorloopig betaald uit de negerikassen.

Het aantal voor de eerste maal gedekte merries bedroeg 750 tegen 574 in 1925.

Fort de Kock. De belangstelling in de paardenfokkerij daalde in het afgelopen jaar en de geheele paardenstapel ging numeriek vrij sterk achteruit, waarschijnlijk tengevolge van de toenemende concurrentie van auto's. In de vlakke dicht bevolkte streken zooals o.a. rondom Fort de Kock en Pajacombo weten de bendies voor personen-

ductie te verkrijgen, werd kunstmest in den aanplant gebracht. De resultaten hiervan waren kort na de bemesting zeer gunstig, spoedig echter hield deze gunstige werking op. Hoofdzaak voor den grasaanplant is, dat het voldoende regent; bij volop regen is de aanplant in staat den geheelen veestapel te voeden. De opbrengst van het Bengaalsche gras bedroeg per bouw en per maand 2360 K.G. Met olifantsgras, waarvan dit jaar van Buitenzorg een duizendtal nieuwe stekken werd ontvangen, is ± 1 bouw beplant. Deze aanplant leverde in 6 snitten 10.690 K.G. gras.

In totaal werd gesneden 788.295 K.G. gras, waarvan 451.236 K.G. Bengaalsch- en 337.059 K.G. ander gras. Per 100 K.G. bedroegen de kosten f 0.90 tegen het vorige jaar f 0.63. Deze toename der kostprijs is in hoofdzaak een gevolg van de aanschaffingskosten van den kunstmest en het aanleggen van sawah's.

De voedingstoestand van de paarden der Sandelhoutfokkerij en ook van vele depôthengsten was van dien aard, dat bijvoeding verstrekt moest worden. Gegeven werden 27.280 K.G. dedek, 3232 K.G. djagoeng en 15.995 K.G. gaba ter waarde van f 2.579.06. Hiermede werd bereikt dat de kostbare Sandelhoutstapel in uitstekende voedingstoestand kwam.

De totaal uitgaven voor Padangmangatas hebben in 1926 bedragen f 22.498.05⁵, waarvan voor exploitatie (grasaanplant, onderhoud wegen en gebouwen) f 12.349.64, voor het hengstendepôt f 2.632.71⁵ voor de Sandel-Arabische stoeterij f 3.187.90⁵ en voor de Sandelhoutfokkerij f 4.327.79⁵.

Hengstendepôt. Op 1 Januari 1926 waren 25 hengsten aanwezig, uitgezonden naar de stations werden in den loop van het jaar 45 hengsten, terugontvangen 43.

Van de 15 in 1925 afgekeurde hengsten werden 12 publiek verkocht en 3 te Padangmangatas aangehouden voor rijpaard. Elf Sandelhout hengsten van de Sandelfokkerij werden overgebracht naar het depôt.

Einde 1926 waren dus nog 23 hengsten in het depôt in verantwoording. In December werden hiervan 9 afgekeurd; deze zullen in 1927 verkocht worden.

Over de in het vorige jaar op Soemba aangekochte dekhengsten kwamen vele klachten binnen van slecht dekken; op Padangmangatas echter bleek de deklust steeds voldoende.

Sandel-Arabische stoeterij. Begin verslagjaar bestond de stapel uit 8 volwassen, 1 tweejarige, 6 eenjarige hengsten, 6 hengstveulens, 21 volwassen, 2 tweejarige, 2 eenjarige merries en 6 merrieveulens. Zes

veulens werden geboren, geen enkel dier stierf. De volbloed Sandels (3 merries en 1 hengst) werden overgebracht naar de Sandelfokkerij. Drie in 1925 afgekeurde hengsten werden, na gecastreerd te zijn, verkocht. Van de 3 in 1925 afgekeurde merries werd een (Corona) verkocht; de overige bleven op Padangmangatas, totdat de bijbehorende veulens gespeend zouden zijn. Eind verslagjaar was dit nog niet het geval.

F1 paarden worden niet meer gefokt. Eind verslagjaar waren de volgende paarden in de fokkerij in verantwoording:

	Hengsten.				Merries.				Totaal.
	Volw.	2 j.	1 j.	Veulens	Volw.	2 j.	1 j.	Veulens.	
Volbl. Arabier . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Metisage F1 . . .	2	2	1	—	11	—	1	—	17
" F2 . . .	2	3	3	2	8	2	4	3	27
" F3 . . .	—	1	2	1	—	—	1	—	5
Totaal . . .	5	6	6	3	19	2	6	3	50

Sandelhoutfokkerij. Begin 1926 bestond de stapel uit 49 dieren nl. 13 hengsten, 7 hengstveulens, 26 merries en 3 merrieveulens. Geboren werden 7 veulens, overgenomen van de Sandel-Arabische stoeterij 3 merries en 1 hengst; 11 hengsten gingen over naar het depôt. Een merrie werd gedood door een tijger en 3 veulens stierven. Einde 1926 waren in verantwoording 45 paarden, nl. 3 hengsten, 9 hengstveulens, 28 merries en 5 merrieveulens.

Buffels. Van de 13 buffels stierven 2; 2 kalveren werden geboren, een stier werd verkocht, zoodat einde 1926 in verantwoording waren: 4 stieren, 4 koeien, 1 stierkalf en 3 koekalveren.

Ezels. Van de 11 dieren stierven er 2, 1 veulen werd geboren. Einde 1926 waren aanwezig 3 hengsten, 6 merries en 1 hengstveulen.

Geiten. In Juni werd van de landsfokkerij te Pengarasan een Etawa bok, afkomstig van de fokkerij te Sloempang (Kediri) ontvangen. Na enkele maanden begon het dier zich aan te passen aan de veranderde omstandigheden; in November en December werden 14 geiten gedekt.

B. V. D. 1926.

Runderen. De stallen en terreinen te Padangmangatas werden ook gebruikt om fokrunderen van Pengarasan, bestemd voor den ambtskring Fort de Kock, gedurende eenigen tijd onder te brengen en om mager fokvee van de bevolking weer op krachten te laten komen.

Balige. Het aantal fokweiden vermeerderde in verslagjaar met 4, zoodat einde 1926 19 fokweiden in gebruik waren. Hierin waren 21 hengsten en ongeveer 750 merries aanwezig. Geboren werden 199 veulens. Geboortepercentages kunnen niet worden opgegeven, omdat een groot aantal der merries in pas geopende fokweiden loopen. Er zijn echter fokweiden met een geboortepercentage van boven 50%. Gepri-meerd werden 44 merries in de fokweiden. De resultaten van deze premiekeuringen waren zoodanig, dat voortzetting ervan aan te bevelen is.

In de hengstenverstrekkingen aan de negriën kwamen nogal mutaties voor. Een hengst te Gasariboe stierf na opzettelijke verwonding en werd niet vervangen. Einde 1926 waren 7 hengsten in negriën geplaatst; er werden 81 veulens geboren, die zich goed ontwikkelden.

Getracht werd te voorkomen, dat goede merries geslacht worden; 1415 merries werden gekeurd en 827 voor de slacht toegelaten.

Aan de beperkende bepalingen op den uitvoer van jonge hengsten werd niet de hand gehouden. Pogingen werden in het werk gesteld om door uitloving van aanhoudingspremies goede, jonge hengsten in het ressort te houden.

Te Siborongborong werden onder veel belangstelling races gehouden.

Hengstdepôt te Balige. Begin 1926 waren 4 hengsten in verantwoording, einde verslagjaar 2. Een hiervan is een afgekeurde hengst, welke zal worden verkocht.

Opfokstation te Bahalbatoe. 6 Henstveulens werden aangekocht, waarvan een later weer werd afgekeurd en verkocht. Een veulen werd opgenomen in het hengstenregister. Einde 1926 waren 6 veulens in het veulenregister ingeschreven. Bovendien was op het station nog 1 dekhengst wegens vermagering in verpleging, aanwezig.

Uitgegeven werd ten behoeve van de paardenfokkerij in het ressort Balige f 5.248.19, waarvan f 1.092.50 voor premies, 1.029.57 voor het depôt, f 555.25 voor Bahalbatoe, f 2.549.50 voor den aankoop van 9 hengsten en f 21.37 voor diversen.

Muildierfokkerij. De in vorig jaar van Padangmangatas aangekochte ezelhengst werd verstrekt; het dier dekte in verslagjaar nog slecht. Van den hengst te Siborong-borong werden 10 veulens geboren.

Koetaradja. De pogingen om in de Gajoelanden (Takegeun) tot castratie van de minderwaardige hengsten te komen, gelukten slechts ten deele; een twintigtal hengsten werd gecastreerd. Het aantal dekhengsten werd uitgebreid met 2 en daardoor gebracht van 7 op 9. Deze nieuwe hengsten waren opgekocht in Soembawa, doch einde verslagjaar nog niet aan de bevolking verstrekt. Voor het onderhoud van de dekhengsten verleent het Gouvernement eene tegemoetkoming van ten hoogste f 15.— per hengst en per maand. Rennen werden tweemaal gehouden op de Blangkolak nabij Takegeun.

Medan. In de Simeloengoen en Karolanden wordt de paardenfokkerij geleidelijk verdrongen door runderfokkerij. In het aantal stations, fokweiden en dekhengsten kwam geen verandering. Het systeem van paardenweiden voldoet ook hier goed. Voor 1927 zal een zelfde premiestelsel als in het ressort Balige voor de paardenweiden bestaan, worden ingesteld. De kosten hiervan zullen, evenals tot nu toe van alle getroffen maatregelen, door de Landschapskassen en voor een klein gedeelte door de merrie-eigenaren gedragen worden.

De uitvoer van goede merries uit de fokstreken is verboden; hieraan wordt zoo streng mogelijk de hand gehouden.

Te Medan werden races gehouden; in het programma waren eenige rennen opgenomen voor kleine paarden.

RUNDERFOKKERIJ.

Met de van Gouvernementswege getroffen maatregelen tot instandhouding en verbetering van den runderstapel werd overal krachtig voortgegaan.

Bijlage XVII houdt eene opgave in omtrent het aanwezige aantal dekstieren en fokkoeien op Java- en Madoera op ultimo 1926.

Koepang. Ook in verslagjaar bleek, dat op het eiland Timor het Balineesche rund het best gedijt. Het principe om met dat rund in reine teelt voort te fokken, werd dan ook zooveel mogelijk doorgevoerd. De Balineesche veestapel ging vooruit van 2071 tot 2518 stuks, d.i. met $\pm 20\%$. Einde 1926 bestond zij uit 59 niet-afbetaalde koppels, totaal sterk 61 stieren, 555 koeien, 241 stier. en 242 koekalveren, en 55 koppels, te samen 1419 dieren tellende, welke in handen van particulieren

zijn. Bovendien zijn nog aanwezig 7 Madoereesch-Balineesche koppels, welke 282 dieren sterk zijn. Het aantal gekruiste Ongole runderen, welke nog voorkomen, bedraagt 263. In de landschappen Amarasi en Insana worden ten slotte verwilderde Madoereesche runderen aangetroffen, waarvan het aantal op 150 wordt geschat.

Ook in verslagjaar werd getracht runderen van een ander dan het Balineesche ras door middel van castratie en slacht te elimineeren. Gecastreerd werden vanwege den B.V.D. 189 stieren. Door de bevolking zelve werden 6 stieren volgens de open methode gecastreerd; hiervan zijn er 4 gestorven.

Op Roti komen een 600-tal inheemsche runderen voor, die veel op het Javaansche rund gelijken, maar kleiner zijn. Daarnaast worden Soemba-Ongolerunderen aangetroffen, welker aantal op ultimo van verslagjaar 19 stieren, 48 koeien, 14 stier- en 22 koekalveren bedroeg. Twee nieuwe koppels, elk bestaande uit 1 stier en 6 koeien, werden gevormd. 6 Rentestieren werden als overtollig aan de inheemsche bevolking voor f 50.— per stuk verkocht. Deze gebruikt die dieren voor kruising van haar inheemschen veestapel. De laatstbedoelde 6 stieren zijn niet begrepen in het bovengenoemde aantal van 19.

De volbloed Soemba-Ongole stapel op Savoe, welke het eigendom is van den zelfbestuurder, bestond ultimo 1926 uit 2 stieren, 10 koeien, 4 stier- en 2 koekalveren. Inheemsche runderen komen op dit eiland niet voor.

Roeteng. In verslagjaar werden 30 Madoereesche fokstieren geïmporteerd, die zich slechts met moeite aan de lang niet gemakkelijke levensvoorwaarden op Flores konden aanpassen. Doch ook het overige Madoereesche vee draagt den stempel, dat er op het gebied van de rundveehouderij op genoemd eiland nog veel te verbeteren valt. Trouwens dit zal niet verwonderen, wanneer men bedenkt, dat den primitieven Florinees tot voor enkele jaren het rund nog onbekend was. Desalniettemin breidde de Madoereesche veestapel zich op bevredigende wijze uit. Op ultimo 1926 waren in de onderafdeelingen Manggarai, Ngada en Endeh 84 koppels, tezamen 82 stieren en 1927 koeien en kalveren tellende, aanwezig. In de onderafdeeling Oost-Flores en So-loreilanden bevinden zich eveneens een paar kudde Madoereesche runderen, welke echter totaal verwilderd zijn. De in het vorige verslag als Ongolestieren en koeien opgenomen runderen in de kota Endeh bleken bij inspectie minderwaardige gekruiste dieren te zijn.

Waingapoe. De sterkte van den Ongolestapel ging van 4975 tot 5688 dieren, d.i., met 14.3%, vooruit. Telt men bij deze vermeerde-

ring nog de runderen, welke in verslagjaar naar Java en elders werden verscheept en die, welke voor de consumptie ter plaatse werden geslacht, zoo komt men tot een toename met 1519 stuks, of van 30.5%. Op contract werden uitgegeven 10 koppels, bestaande uit 10 stieren en 114 koeien; ter aanvulling van bestaande kuddeën werden, eveneens in huurkoop, verstrekt 5 dekstieren en 35 vaarzen, waardoor 6 koppels op sterkte werden gebracht; 13 huurkoopstieren werden gevoegd bij aan particulieren toebehoorende vrouwelijke runderen; 8 koppels werden afbetaald; teruggenomen wegens verwaarloozing 2 koppels; afgeschreven wegens verkoop, schenking, e.d. 3 koppels. Einde 1926 waren in totaal aanwezig 152 Gouvernements koppels, sterk 4099 dieren, en 58 door particulieren gevormde kuddeën, sterk 1490 dieren. Van de door het Gouvernement uitgegeven koppels waren er op ultimo van verslagjaar reeds 90 geheel afbetaald. Ook in verslagjaar gedijsde het Ongolevee uitmuntend. Teneinde het inleveren en verkoopen van vee in West-Soemba vlotter te doen verloop, werd een proef genomen met het aldaar plaatselijk aankopen en ontvangen van runderen. De zoo verkregen dieren werden op Gouvernementskosten van West-Soemba naar Waingapoe vervoerd. De proef is volkomen geslaagd. Pogingen om „roode” runderen op te vangen, hadden ook in verslagjaar geen resultaat. De tegenwoordige Gouvernementsveearts is van oordeel, dat van de zijde van die dieren geen gevaar voor de zuiverheid van den Ongolestapel dreigt.

DEPÔT TE MATAWAI.

Op ultimo 1925 waren aanwezig 17 Sandelhouthengsten. Aangekocht werden in den loop van verslagjaar 2, in afbetaling ontvangen 1, teruggenomen 2, alzoo een vermeerdering van 5. In huurkoop werden verstrekt 9 hengsten, terwijl 1 als drijfpaard werd overgenomen. Einde 1926 waren dus aanwezig 12 Soembahengsten.

De mutaties onder de runderen waren als volgt:

	stieren.	stierkalveren.	koeien.	koekalveren.
Aanwezig ultimo 1925	16	8	26	13
aangekocht	495	—	198	—
in afbetaling ontvangen	49	—	122	—
rentedieren	45	—	4	—
verwisseld	16	—	16	—
teruggenomen	6	4	26	8
geboren	—	4	—	4
Totaal	627	16	392	25

	stieren.	stierkalveren.	koeien.	koekalveren.
verzonden naar Java	443	—	127	—
„ „ Makassar	58	—	127	—
„ „ Ambon	2	—	—	—
„ „ Nieuw-Guinea	5	—	—	—
„ „ Flores	12	—	2	—
verkocht voor de slacht	45	—	46	—
uitgegeven in nieuwe kudden	15	—	149	—
„ „ huurkoop	13	—	—	—
verwisseld	14	—	16	—
gestorven	3	1	—	—
ter verpleging gegeven aan de bevolking	—	9	—	19
Totaal	610	10	350	19

Op ultimo 1926 waren alzoo in het depôt 17 stieren, 6 stierkalveren, 42 koeien en 6 koekalveren.

Behalve de gewone herstellingen aan en het gewone onderhoud van de gebouwen, werd aan een der runderstallen, waarin de dieren uit de kudden gevangen en daarna vastgebonden worden, een betonnen versterking om de neuten aangebracht. De in 1926 onbruikbaar geworden splitsgang werd vernieuwd. De wederom in de dip ontstane barsten werden gedicht. Een nieuw motorhuis werd op een beter gelegen plaats gebouwd. Tusschen de woning van den Gouvernementsveearts en het depôt kwam een telefoonverbinding tot stand. Met het planten van stekken in de omheining werd voortgegaan.

Hooi kon genoeg worden gewonnen. Door het balen van hooi als taakwerk te doen geschieden, kon bijna het dubbele aantal balen per dag geperst worden. De 2e hooipers is daardoor overbodig geworden; ze is opgezonden naar Pengarasan.

De grastuin leverde niet steeds voldoende groenvoer. Overwogen wordt daarom langs het beekje, dat door Poppa stroomt, Bengaalsch gras te planten.

Raba. In den toestand van de rundveefokkerij kwam geen verandering. Ze is nog steeds van geringe beteekenis. In afwachting van de verstrekking van zuiver Hissarvee is men begonnen de aanwezige gekruiste Ongolerunderen op te ruimen.

Soembawabesar. Hoewel het Hissarvee hier veel beter gedijt dan op Padangmangatas het geval was, staat de Hissarfokkerij op Soembawa nog ver ten achter bij de Ongolefokkerij op Soemba. Verscheiden dieren

vertoonen neiging te licht, te hoogbeenig te worden. Daarbij is het geboortecijfer veel lager, het sterftepercentage daarentegen veel hooger dan op Soemba. De sterkte van den stapel is dan ook niet vooruitgegaan; ze bedraagt tusschen de 800 en 900 stuks. Geboren werden 76 stier- en 101 koekalveren; gestorven zijn 1 stier, 29 koeien en 35 kalveren; 60 jonge stieren werden naar Java verscheept. Het aantal koppels werd niet uitgebreid en bedroeg op einde 1926 alzoo 34.

De terreinen van het depôt Lenang Topang Baroe eischten ook in verslagjaar veel zorg en arbeid om uitbreiding van het aldaar voorkomende struikgewas tegen te gaan. De groote runderstal met splitsingang en kraal kwam gereed. Tegen het einde van het jaar werd begonnen de mantriwoning te vernieuwen.

Singaradja. De gewone stierenselecties werden ook in verslagjaar verricht. Hierbij werden 3457 springstieren en 4237 reservespringstieren ingeschreven en aangehouden voor de fokkerij. Het aantal dekstieren werd dus opnieuw opgevoerd en wel met het doel zekerheid te hebben, dat niet te weinig stieren voor de voorttelling beschikbaar zijn. Gecastreerd werden 18.225 minderwaardige stieren, alzoo belangrijk meer dan in 1925. Bij de keuring van koeien op geschiktheid voor de voortteling werden 4410 stuks van het brandmerk S voorzien. Vooral in Zuid-Bali was het aantal ter keuring gebrachte koeien gering. In de districten Marga en Penebel werden premiekeurings van stieren gehouden, d.w.z. dat van de dekstieren, die reeds een jaar als zoodanig hebben dienst gedaan, een aantal van 60 van de beste nogmaals voor een jaar werd ingeschreven met het vooruitzicht na afloop van dien termijn een premie van f 30.— te zullen ontvangen. In 4 der 5 onderafdeelingen van Zuid-Bali werden kleine veetentoonstellingen gehouden. Deze vielen zeer in den smaak. Bij de voorkeuringen, welke door het personeel van den B. V. D. geschieden, werd de volle medewerking van de Inlandsche ambtenaren ondervonden. Een veeopnamekeur kwam in de plaats van artikel 1 van de runderkeur van 1916, zooals die in 1920 is gewijzigd. Na de veeopname in Maart hadden contrôletellingen plaats, waarbij bleek, dat de cijfers door sommige desa- of bandjarhoofden verstrekt, absoluut foutief waren. Dat driemaal het opgegeven aantal runderen werd aangetroffen, was geen zeldzaamheid. Dat cijfers van het jaar tevoren zonder meer waren overgeschreven, is herhaaldelijk geconstateerd. Eene nieuwe runderkeur werd ontworpen. Op het einde van verslagjaar was deze nog in behandeling.

Mataram. Voortgegaan werd met de selectie van het mannelijke fokmateriaal. Op ultimo 1926 waren aanwezig 1356 springstieren en 968

reserve-springstieren. Premies konden ook dit jaar niet worden uitbetaald, aangezien de gepremieerde dekstieren niet aan de voortteling deelnamen en de zorg voor de progenituur meest werd overgelaten aan de reserve-springstieren, die met de koeien geweid worden. In verslagjaar werden 2120 minderwaardige stieren gecastreerd, welk aantal in verhouding tot dat der uitgevoerde ossen te gering is. Bij de keuring van vrouwelijk vee op geschiktheid voor de voortteling werden 1332 koeien van het brandmerk S voorzien. Met geld uit de afdeelingsskas of uit door de bevolking bijeengebrachte fondsen werden in Oost-Lombok enkele fokstieren aangekocht om als zoodanig te kunnen dienen in die streken in West- en Midden-Lombok, waar te weinig dan wel minderwaardige dekstieren aanwezig zijn. Op deze wijze zijn 20 stieren aangekocht. Hiervan waren er einde 1926 nog 18 aanwezig. Op 31 Augustus werd te Mataram een kleine rundveetentoonstelling gehouden. Tontoongesteld werden 19 stieren, 12 koeien en 21 ossen. De meeste dieren waren afkomstig uit de onderafdeeling West-Lombok, omdat de afstanden, waarover het tentoonstellingsvee vervoerd moest worden, anders te groot zouden zijn geweest. De jury bestond uit den Gouvernementsveearts en 3 districtshoofden, nl. uit elke onderafdeeling één.

Makassar. Ook in verslagjaar gedijde het Balivee op Celebes uitmuntend. Wederom werd fokvee op Bali aangekocht en wel 190 koeien en 23 stieren; ook deze dieren zijn op Soembacontract uitgegeven. Het aantal Balineesche stieren ging vooruit met 25, dat der koeien met 204, dat der kalveren met 282. Op ultimo 1926 waren aanwezig 60 stieren, 657 koeien en 665 kalveren, verdeeld over 59 koppels. Daarnaast kwamen nog 1390 Balineesche runderen voor, welke in contant betaalde dan wel in aan particulieren toebehoorende koppels loopen. Ook laatstbedoelde koppels werden zooveel mogelijk gecontroleerd.

Naast Balineesch vee komt in dezen ambtskring nog Ongolevee voor en wel 4 stieren en eenige koeien. Een der stieren loopt met een koppel van een 10-tal Bengaalsche koeien te Polewali (afdeeling Mandar). De dieren zijn in particulier bezit en zien er goed uit. De andere Bengaalsche stier in genoemde afdeeling was tot in verslagjaar nog landschapsbezit. Op advies van den Gouvernementsveearts is hij met de 3 koeien, waarmede hij weidde, aan een particulier verkocht. De proef met Soemba-Ongolerunderen in de afdeeling Mandar moet als mislukt worden beschouwd. De in 1922 verstrekte dieren hebben weinig nut gesticht. De beide andere Ongolestieren bevinden zich onderscheidenlijk in de onderafdeeling Pare Pare en Takalar. Bovendien

is op het eiland Moena nog een koppel Bengaalsch vee, bestaande uit 1 stier, 6 koeien en 4 kalveren, aanwezig. De dieren, die het eigendom van de militairen zijn, komen nooit met het Balivee in contact.

Op einde van verslagjaar waren 4 zwartbonte stieren in melkerijen ter hoofdplaats Makassar aanwezig.

Gecastreerd werden 41 stieren.

In de districten Pangkadjene en Labakkang (onderafdeeling Maros, afdeeling Makassar) loopen nog enkele koppels gedegeneerde runderen, welke geheel verwilderd zijn. Ze zijn het product van kruising van Madoereesch, Bengaalsch en Europeesch vee. Hun aantal wordt op circa 240 geschat, waarvan er ± 200 toebehooren aan den Kraeng van Labakkang en ± 40 aan den Kraeng van Pangkadjene. Beide eigenaren zijn bereid de dieren voor de slacht te verkoopen; ze kunnen echter geen koper vinden. Er behoeft geen vrees te bestaan, dat bedoelde runderen zich met de Balikoppels zullen mengen.

Watampone. In verslagjaar werd het aantal Balikoppels uitgebreid met 16, waarvan er 11 op Bali werden aangekocht en 5 in de afdeelingen Bone en Soewoe werden gevormd. Op ultimo 1926 waren aanwezig 20 stieren en 337 koeien en kalveren, verdeeld over 21 koppels. Bovendien bevinden zich in dezen amtskring nog particuliere runderen, welke echter niet alle van Balineesch ras zijn (naar schatting ± 900). Ook in dit ressort doet het Balivee het goed.

Manado. De pogingen om de kwaliteit van het inheemsche rund door kruising met Bengaalsche stieren op te voeren, werden met kracht voortgezet. Hoewel ten behoeve van dezen amtskring 35 S—O. stieren verstrekt werden, liep het aantal van 100 op 86 terug, hetgeen aan sterfte, maar vooral aan opruiming van de oude stieren, moet worden toegeschreven. Het aantal Ongole-fokkoeien ging vooruit van 91 tot 94 stuks. Daarnaast kwamen in melkerijen 3 stieren van Hollandsch ras voor. Gecastreerd werden 414 stieren. Tengevolge van de slechte resultaten moest de castratie gestaakt worden.

Kandangan. De rundveehouderij staat nog op lagen trap; de rundveestapel is hier zeer heterogeen. Behalve het houden van toezicht op de slacht van koeien, werden geen maatregelen in het belang van den rundveestapel getroffen. De hier nog aanwezige Soemba-Ongole-stieren — 14 in aantal — zijn in de eerste plaats bestemd voor trek-diensten. Daarnaast worden ze wel eens gebruikt om te dekken. In verslagjaar voerde de bevolking enkele malen op eigen initiatief Bengaalsche stieren in, welke voornamelijk voor transportdiensten moeten dienen.

Pamekasan. De sterkte van den runderstapel verminderde in verslagjaar met 36676 stuks. Gedeeltelijk is deze achteruitgang een gevolg van den verhoogden uitvoer (75058 stuks tegen 58264 in 1925) en slacht (31896 stuks tegen 30271 in 1925), voor een ander deel moet zij worden toegeschreven aan de verminderde geboorte, verband houdende met de voedselschaarschte in 1925.

Het aantal koeien, waarvoor na keuring op grond van het bepaalde in Staatsblad 1923 No. 268 (ongeschikt of ongewenscht voor de fokkerij) vergunning tot uitvoer werd gegeven, nam belangrijk toe nml. van 375 (in 1925) tot 11297, terwijl ook de slacht van vrouwelijke runderen vermeerderde nml. van 25147 (in 1925) tot 28355. Door uitvoer en slacht werden alzoo 39652 stuks vrouwelijk vee opgeruimd.

De maatregelen tot instandhouding en verbetering van de rundveeteelt werden op den bestaanden voet voortgezet.

1. *Tentoonstellingen.* Voor de op 4 afdeelingshoofdplaatsen gehouden tentoonstellingen bestond slechts matige belangstelling. Uitgegeven werd voor dit doel f 2.362.22.
2. *Kerapans.* Gehouden werden 15 districts- en een gewestelijke kerapan te Bangkalan. De kosten hiervoor hebben in totaal f 12.120.— bedragen.
3. *Primeering van stieren.* Van de in 1925 geprimeerde stieren werden in 1926 nog circa 50% aangetroffen (922 van de 1971). Geprimeerd werden dit jaar 842 stieren, die reeds vroeger voor een prijs in aanmerking waren gekomen en 652 nieuwe. Uitgegeven aan premies werd een bedrag van f 16.540.—.
4. *Primeering van koeien.* Aan primeering van koeien, wat in hoofdzaak op de tentoonstellingen geschiedde, werd een bedrag van f 3.810.— betaald.

In totaal werd voor de veeteeltmaatregelen op Madoera (waartoe ook nog, behalve de bovengenoemde, behoorden veetellingen, keuringen van vrouwelijk vee, metingen en wegingen van voor uitvoer bestemde dieren enz.) een bedrag van ongeveer f 40.000.— uitgegeven.

Bondowoso. Ook in het gewest Besoeki is het aantal runderen in verslagjaar afgenomen (van 421021 stuks op ultimo 1925 tot 417555 op 1 Januari 1927). Zeer waarschijnlijk is deze afname aan ongeveer dezelfde factoren te wijten als voor Madoera zijn opgegeven.

De runderstapel in de afdeelingen Panaroekan en Bondowoso is nog vrij zuiver Madoereesch, in Djember Madoereesch-Javaansch en in Banjoewangi Madoereesch-Javaansch-Balineesch.

Om aan de behoefte aan zwaarder trekvee te voldoen zijn in vorige jaren in de afdeeling Bondowoso een aantal volbloed Ongole-stieren verstrekt, waarvan er ultimo 1926 nog 18 aanwezig waren. Een nieuwe aanvraag van 37 dergelijke stieren en 1 vaars, welke geplaatst zullen worden in de afdeelingen Djember en Bodowoso, werd ingediend.

Met de aanwijzing van dekstieren in de afdeeling Banjoewangi werd voortgegaan. Eind verslagjaar was hier het tekort aan stieren belangrijk verminderd.

Afgekeurd voor de voortteling werden 8653 stuks vrouwelijk vee. Zeer veel last werd ondervonden van vervalsching der bij de keuring afgegeven contrôlebewijsjes.

Te Bondowoso en Djember werden veetentoonstellingen gehouden.

Pasoeroean. De runderstapel, welke in verslagjaar met 27544 stuks vermeerderde, is in de afdeeling Pasoeroean gedeeltelijk gekruist Madoereesch-Australisch-Hollandsch (vooral in de districten Tengger en Grati), ten deele Madoereesch, in Probolinggo in hoofdzaak Madoereesch, in Kraksaän vrijwel zuiver Madoereesch en in Loemadjang Madoereesch-Javaansch.

Zoals reeds vroeger vermeld, is de kruising met Ongolestieren in dit ressort mislukt. Thans wordt in de streken, waar de bevolking zelve reeds is begonnen, de kruising met Hollandsche stieren, afkomstig van de boerderij „Generaal de Wet”, aangemoedigd. In het district Tengger-Pasoeroean werden in verslagjaar 7 dergelijke stieren geplaatst, waardoor het langzamerhand door sterfte en hooge ouderdom teruggelopen aantal fokstieren weer steeg tot 26. Deze stieren zijn alle in desabezit; pogingen om hier de dieren in particulier bezit over te brengen hadden geen resultaat. De 5 in het district Grati in particulier bezit gestationneerde „de Wet”-stieren voldeden uitmuntend. In het district Tengger-Probolinggo waren op einde verslagjaar nog 3 „de Wet”-stieren aanwezig.

Ter bevordering van de runderfokkerij werd in de afdeeling Pasoeroean de vereeniging: „Lemboe Rinekso” en in Probolinggo de vereeniging „Pangroekti Rodjokojo” opgericht. In Probolinggo werd getracht door het houden van kerapans de belangstelling voor de runderteelt te verhoogen.

In de afdeeling Kraksaän werd voor rekening van de suikerfabrieken „Gending” en „Maron”, welke reeds in 1925 Madoereesch fokvee hadden ingevoerd, een veetentoonstelling met annex kerapan georganiseerd.

In Loemadjang is de runderstapel, alhoewel numeriek zeer sterk, kwalitatief het slechtst van het gewest. Ook hier werd een veetentoonstelling met annex kerapan en adoean sapi gehouden. In deze

afdeeling zijn nog gestationneerd een oude „de Wet” stier en drie Ongole stieren, welke echter weinig afstammelingen hebben.

Afgekeurd voor de voortteling werden 4270 vrouwelijke runderen.

Malang. De sterkte van den runderstapel bedroeg einde 1926 223.197 stuks tegen 240.762 op 31 December 1925. De vermindering kan slechts gedeeltelijk verklaard worden uit de vermeerderde slacht ($\pm$ 3000 stuks).

Over het algemeen heeft de overheidsbemoeienis met de rundveeteelt in dit ressort zeer weinig resultaten opgeleverd. Zoowel de stationneering van Bengaalsche stieren in Bangil als die van „de Wet” stieren in Malang (onderdistrict Daoe) is een mislukking gebleken. Thans zijn slechts nog enkele „de Wet” stieren en gekruist Europeesche stieren aanwezig.

In de afdeeling Bangil, waar in verslagjaar een veetentoonstelling gehouden werd, bestaat, uitgaande van de vereeniging „Mardi Rodjo-kojo”, een streven om tot verbetering van den rundveestapel te komen. In verband met de in vroegere jaren goed aangeslagen import van Balineesch fokvee en de daaruit voortgekomen kruisingsprodukten wil men, ten einde een zwaarder veeslag te krijgen, wederom op ruime schaal Balineesche fokkoeien invoeren en deze kruisen met Madoe-reesche stieren. Vermoedelijk zal de import in 1928 kunnen geschieden.

Afgekeurd voor de voortteling werden 1391 vrouwelijke runderen.

Omtrent de melkveebedrijven van Europeanen, Chineezzen en Inlanders vallen geen bijzonderheden te vermelden.

Soerabaja. De sterkte van den runderstapel bedroeg ultimo verslagjaar 65.820 stuks (vorig jaar 62.935). Bemoeienis met de inheemsche runderteelt bestaat in dit ressort niet. Voor 382 vrouwelijke runderen werd een slachtvergunning gegeven.

Modjokerto. Het aantal runderen bleef vrijwel stationnair (190.295 stuks op 1 Januari 1927 tegen 188.807 ultimo 1925). De bemoeienis met de runderfokkerij der Inlandsche bevolking wordt geleidelijk aan minder. Al de tot nu ingestelde pogingen (zie vorige jaarverslagen) zijn vrijwel mislukt. De in vorige jaren verstrekke Bengaalsche stieren sterven langzamerhand uit; nieuwe worden niet aangevraagd.

Voor 2554 vrouwelijke runderen werd slachtvergunning gegeven.

In de melkbedrijven bestaat voldoende animo om tot verbetering van het aanwezige materiaal te komen. Ultimo verslagjaar waren 8 „de Wet” stieren in verschillende melkerijen gestationneerd.

Rembang. De quantitatieve achteruitgang van den runderstapel heeft zich in verslagjaar voortgezet. Eind 1926 bedroeg het aantal runderen $\pm$ 27.000 stuks minder dan bij het begin van het jaar (303.152 tegen 329.811). In twee jaar tijds is het aantal runderen in het gewest met $\pm$ 37.000 stuks afgenomen. Zeer vermoedelijk is dit in hoofdzaak een gevolg van de slechte omstandigheden, waarin de veestapel in de 2e helft van 1925 en 1e helft van 1926 heeft verkeerd (langdurige droogte).

Met de maatregelen ter verbetering van den rundveestapel werd met kracht voortgegaan. Van Gouvernementswege werden geen nieuwe Ongole stieren verstrekt; het aantal nog niet afbetaalde stieren bedroeg ultimo verslagjaar 95 stuks. In totaal werden 1924 stieren van de bevolking aangewezen voor dekstier. De eigenaar van een dergelijken stier krijgt vrijstelling van desdiensten of wordt op andere wijze schadeloos gesteld.

Gecastreerd na selectie werden 11864 stieren.

Voor 2354 vrouwelijke runderen werd slachtvergunning gegeven.

Kediri. In dezen ambtskring bestaat van verschillende zijden veel belangstelling voor de verbetering van den veestapel. Zoo geeft het gewest jaarlijks eene subsidie van f 3000.— voor tentoonstellingen; deze werden in verslagjaar te Blitar, Kediri en Ngandjoek gehouden.

De runderstapel nam dit jaar iets in aantal toe (232.500 stuks op 1 Januari 1927 tegen 227.060 bij het begin van het jaar). Ultimo verslagjaar waren aanwezig 212 Ongole dekstieren. Na selectie werden 3739 stieren gecastreerd. Voor 2975 vrouwelijke runderen werd slachtvergunning gegeven.

Madioen. De rundveestapel vermeerderde van 242.048 tot 250.089 stuks.

Ontvangen van Pengarasan werden 27 nieuwe Ongole dekstieren; eenige oude werden opgenomen. Einde verslagjaar waren in dezen ambtskring 194 volbloed Ongole dekstieren gestationneerd. Verder zijn nog 54 Ongole fokkoeien aanwezig. Gecastreerd werden 7202 stieren, gebrandmerkt voor de slacht 3522 koeien.

Soerakarta. Het aantal runderen nam in verslagjaar met 13.919 stuks toe. De kosten der stationneering van dekstieren worden in dit gewest door de Zelfbesturen en door een paar suikerfabrieken gedragen. Ultimo 1926 stonden 54 volbloed Ongole stieren ter dekking.

Op het fokstation te Inden werden uit de 5 aanwezige koeien 5 kalveren geboren.

Gecastreerd werden 290 stieren, gebrandmerkt voor de slacht 2052 koeien.

Koedoes. De sterkte van den runderstapel nam in verslagjaar toe met 5067 stuks. Het aantal gestationneerde Ongole dekstieren bedroeg op 31 December 1926 19. Een nieuwe aanvraag voor 25 stuks werd ingediend.

Gemerkt voor de slachtbank werden 2120 koeien.

Semarang. De sterkte van den rundveestapel bleef stationnair (68016 stuks op 1 Januari 1926 en 69997 op 1 Januari 1927). Het aantal Ongole dekstieren liep terug van 91 tot 62. Slachtvergunning werd verleend voor 5068 vrouwelijke runderen.

De belangstelling van de bevolking in de runderteelt blijft gering. Van belang is in dezen amtskring de melkveehouderij.

Jogjakarta. Van de bij het begin van verslagjaar in de afdeeling Koelonprogo aanwezige 27 Ongole stieren werden in den loop van het jaar 13 wegens hoogen ouderdom afgekeurd en stierven er 4. Door het Gouvernement werden 23 nieuwe stieren van Pengarasan geleverd, terwijl de onderneming „Sewoe-Galoer” 3 stuks aan de bevolking in bruikleen afstond. Einde 1926 waren dus in deze afdeeling 36 Ongole dekstieren aanwezig. De bevolking interesseert zich hier bijzonder voor de kruising met Ongole, hetgeen wel blijkt uit den aankoop van vele raszuivere of gekruiste Ongole koeien uit de residentie Kedoe. De in de maand September gehouden landbouw- en veetentoonstelling was een succes.

In de afdeeling Jogjakarta werden 19 Ongole dekstieren ingevoerd, terwijl de afdeeling Goenoengkidoel aanvragen tot verstrekking inzond.

Voor de verbetering van den melkveestapel zijn „de Wet” stieren aanwezig.

Keboemen. De sterkte van den runderstapel blijft in de laatste jaren vrijwel stationnair (1924, 1925 en 1926 respectievelijk 48146, 47529 en 48051 stuks).

Van Pengarasan werden ingevoerd 35 Ongolestieren, waardoor het aantal volbloed dekstieren op ultimo 1926 gestegen was tot 430 stuks. Hiervan zijn er 55 in het regentschap Poerworedjo, 45 in Koetoardjo, 187 in Keboemen en 143 in Karanganyar gestationneerd.

Het aantal volbloed Ongolekoeien en -kalveren verminderde wederom. Vooral uit het onderdistrict Djogobojo werden vele reeds afbetaalde volbloed koeien verkocht. Eind 1926 waren nog aanwezig 866 stuks vrouwelijk volbloed vee nml. 153 in het regentschap Poerworedjo, 207 in Koetoardjo, 461 in Keboemen en 45 in Karanganjat. Door het onderdistrict Kaligesing werden 7 en door Kowodjo 6 vaarzen van Pengarasan aangekocht.

In het regentschap Karanganjat werden 757 stiertjes gecastreerd.

Ter verbetering van den melkveestapel waren op einde 1926 4 „de Wet”-stieren aanwezig.

Magelang. Middels hulp van de volkscredietbanken werden te Pengarasan 52 volbloed Ongole-dekstieren aangekocht. De meeste hiervan zijn geplaatst in het regentschap Temanggoeng, dat ook met behulp van genoemde bank 91 volbloed vaarzen te Pengarasan aankocht. Ultimo 1926 waren in de regentschappen Magelang, Temanggoeng en Wonosobo aanwezig respectievelijk 40, 74 en 19 (totaal 133) Ongole-dekstieren.

Door de bevolking van het regentschap Wonosobo werden in het begin van verslagjaar 60 gekruiste fokkoeien en 1 volbloed Ongole-stier in Zuid-Kedoe aangekocht. Ook door het regentschap Temanggoeng werd van daar vrouwelijk fokvee gehaald.

In de verschillende melkerijen staan 6 „de Wet”-stieren ter dekking.

Poerworedjo. De verbetering van den Inlandschen runderstapel gaat geleidelijk aan vooruit. Begin 1926 waren in den ambtskring aanwezig 142 volbloed Ongole- en 57 gekruiste stieren. Hiervan zijn in den loop van het jaar gestorven dan wel afgekeurd respectievelijk 19 en 24 stuks. Verstrekt werden van Pengarasan 38 Ongole-stieren. Einde verslagjaar waren dus aanwezig 161 volbloed- en 31 gekruiste Ongolestieren. Gecastreerd werden 1617 stieren.

In het regentschap Bandjarnegara werden door de fokvereniging „Bandjarnegara” 3 gekruist Hollandsche stieren aan drie desa's verstrekt; bovendien werden nog 4 van dergelijke stieren aangekocht op de veeteelt-onderneming „Tegalsari”; deze zullen volgend jaar uitgegeven worden.

Door de veeteeltonderneming „Tegalsari” werd een jonge stier uit Holland geïmporteerd. Einde verslagjaar bestond de veestapel hier uit 2 volbloed Hollandsche stieren, 3 volbloed idem koeien, 2 volbloed koe-kalveren, 94 waardevol gekruiste koeien en vaarzen, 8 waardevol gekruiste stierkalveren en 56 waardevol gekruiste koekalveren.

In de verschillende melkerijen staan een „de Wet” en 10 gekruiste Hollandsche stieren ter dekking.

Pekalongan. De sterkte van den runderstapel is in verslagjaar wederom toegenomen (van 16960 tot 17715 stuks). Het aantal dekstieren bleef constant, doordat voor de oude afgekeurde stieren een gelijk aantal nieuwe te Pengarasan werden aangekocht.

Het aantal volbloed fokkoeien vermeerderde van 226 tot 248 stuks. De op de in 1925 te Limpoeng gehouden veekeuring uitgeoefde aanhoudingspremies (tot een bedrag van f 1000.—) konden in verslagjaar alle worden uitbetaald.

Tegal. De 4 in 1925 door het district Bantarkawoeng (afdeeling Boemiajoe) aangekochte Ongole-dekstieren waren op ultimo verslagjaar nog aanwezig. Omtrent de resultaten met deze stationneering bereikt, valt nog niets mede te deelen.

Landsfokkerij „Pengarasan”. Aangevoerd werden in 1926 419 Ongole-dekstieren en 121 Ongole-vaarzen van Soemba en 60 Hissarstieren van Soembawa. Verder werden van verschillende plaatsen op Java ontvangen 8 afgekeurde Ongole-stieren, terwijl 1 op Pengarasan geboren vaars in de sterktestaat werd opgenomen.

Afgeleverd werden 244 Ongole-stieren, 99 Ongole-vaarzen van f 100.— 35 Ongole-vaarzen van f 65.— en 61 Hissarstieren, alle voor fokdoeleinden, verder 119 afgekeurde Ongole- en 2 afgekeurde Hissarstieren naar ondernemingen op Sumatra's Oostkust en 23 Ongole-, 6 Hissarstieren en 6 Ongole-vaarzen voor de slacht. Door sterven gingen 7 Ongole-, 5 Hissarstieren en 1 Ongole-vaars verloren. Einde 1926 bestond de veestapel uit 115 Ongole-, 21 Hissarstieren en 9 Ongole-vaarzen.

De gezondheidstoestand van het vee is het geheele jaar goed geweest. Door het geregeld dippen hadden de dieren weinig last van teken.

Aan de woningen, stallen en loodsen werden de gewone herstellingen verricht. In enkele stallen moest veel ondeugdelijk houtwerk worden vernieuwd. Ten behoeve van de bevoeding van den grasaanplant werd een irrigatiebak aangemaakt. Het teveel aan gras werd tot hooi verwerkt en met de te verzenden dieren meegegeven. De weegbrug, die toch niet gebruikt werd, werd gedemonteerd en opgeborgen.

De in het begin van verslagjaar aangekochte volbloed Etawa geitenstapel van de voormalige fokkerij „Sloempang” (Kediri) werd tijdelijk te Pengarasan ondergebracht. Een groot deel van dezen stapel werd later voor fokdoeleinden naar elders vervoerd. Eind verslagjaar waren nog 1 bok en 9 geiten op de onderneming aanwezig.

Cheribon. Geene bijzonderheden.

Bandoeng. In het regentschap Soemedang werden van de op 1 Januari 1926 aanwezige Ongole-dekstieren in den loop van het jaar 8 afgekeurd, terwijl van Pengarasan 10 stuks aangekocht werden. Ultimo 1926 stonden in dit regentschap 24 Ongole-dekstieren ter dekking. Bij de gehouden inspecties en tentoonstellingen werden vele goede kruisings-produkten opgemerkt.

In het regentschap Tasikmalaja is het aantal dekstieren van 3 op 1 teruggelopen, doordat twee stieren wegens gebrek aan deklust voor afkeuring in aanmerking kwamen.

Het aantal in de melkerijen gehouden runderen bedraagt $\pm$ 3000 stuks. Invoer van fokvee uit Holland had niet plaats. Een der melkerijen te Bandoeng importeerde eenige runderen uit Australië.

Door de boerderij „Generaal de Wet” werden 32 jonge stieren aan verschillende melkveehouders en aan de Inlandse bevolking afgeleverd. Nieuw ingeschreven werden 36 stierkalveren.

Soekaboemi. De runderfokkerij is nog steeds van weinig belang. Enkele ondernemingen, die het rund als trekdier gebruiken, fokken hun eigen dieren. Overigens wordt weinig aan runderteelt gedaan. In het zuiden van het ressort zijn enkele half verwilderde koppels aanwezig.

Eind verslagjaar waren 10 „de Wet” stieren in verschillende melkerijen gestationneerd.

Buitenzorg. In de residentie Krawang is de animo van de bevolking in de runderteelt steeds vooruitgaande. Het aantal runderen steeg van 14531 tot 17876 stuks. Meer er meer ziet men het rund voor den ploeg en voor trekdiensten gebruiken. Aanvoer van runderen heeft voornamelijk van uit Midden-Java plaats. Het aantal Ongole dekstieren vermeerderde met een, zoodat er ultimo 1926 12 aanwezig waren.

Het aantal op de melkerijen geplaatste „de Wet” stieren bedroeg einde 1926 4.

Weltevreden en Serang. Geen bijzonderheden.

Teloekbetoeng. Einde verslagjaar waren op de immigratiekolonie te Gedong Tataän aanwezig 1421 koeien, 33 Guyratdekstieren, 426 ossen, 1610 vaarzen en koekalveren, 78 stierkalveren, dus in totaal 3568 stuks vee. Twaalf dekstieren werden vervangen door jonge stieren uit eigen aanfok. De volbloed Guyratfokkerij bestond op 31 December uit 61 koeien en 70 kalveren. Op de veemarkt te Gadingredjo werden verhandeld 12 stieren, 100 koeien en 606 ossen ter waarde van

f 55.261,50 of gemiddeld per stuk f 76 Gecastreerd werden 670 stiertjes.

De veestapel op het kolonisatieterrein te Kota Agoeng was einde 1926 101 dieren sterk, waaronder 2 Guyratdekstieren.

Buiten de kolonisatieterreinen vindt men overal verspreid enkele runderen, toebehoorende aan de bevolking, welke echter nergens aan runderfokkerij doet. Wel wordt veel trekvee gehouden, dat voornamelijk afkomstig is van Gedong Tataän. Van de 5 in vorig jaar in de onderafdeeling Sepoetih geplaatste halfbloed Bengaalsche stieren werden er in verslagjaar 2 door tijgers gedood.

Benkoelen. Ingevoerd werden van Pengarasan 10 Hissarstieren ter vervanging van in vorige jaar gestorven of afgemaakte dieren. Eind 1926 stonden in het gewest 67 Hissar, 25 Ongole, 1 Guyrat en 11 halfbloedstieren ter dekking. In verslagjaar stierven 16 stieren.

De geïmporteerde dieren hebben veel te lijden tijdens de acclimatisatie. De verzorging der dekstieren werd dit jaar opgedragen aan vast personeel; voordien geschiedde deze door personen, die dagelijks wisselden.

Padang. In 1926 werden van Pengarasan 7 Hissarstieren geïmporteerd, waarvan er 2 geplaatst werden in Painan en 5 in de Padangsche Ommelanden. Ultimo verslagjaar beschikte het ressort over 32 volbloed Hissar- en 1 Ongole stier. Voor de afdeeling Pariaman werd een halfbloed Ongole in Padang Pandjang aangekocht.

Fort de Kock. De runderstapel in dit gewest gaat, voornamelijk als gevolg van de groote slacht ($\pm$ 10.000 stuks per jaar op een sterkte van 40.000 stuks), quantitatief achteruit; kwalitatief gaat hij echter zeer vooruit, dank zij de toenemende verstrekking van volbloed Bengaalsche stieren. Einde verslagjaar waren aanwezig in Agam 12 Hissarstieren, in Loebok Sikaping 1 Hissar- en 2 Ongole stieren, in Tanah Datar 4 Hissar- en 6 Ongole stieren, in Soeliki 23 Ongole-, 2 Hissar- en 1 Guyrat en in Pajacombo 4 Ongole- en 6 Hissarstieren, dus in totaal 61 volbloed Bengaalsche stieren. De verzorging der dekstieren liet hier en daar veel te wenschen over, vooral in de onderafdeeling Fort van der Capellen. Waar noodig werden de vermagerde of slecht onderhouden stieren tijdelijk verpleegd te Padangmangatas.

In den loop van verslagjaar werden van Pengarasan 10 Soemba Ongole-stieren en 25 vaarzen naar Padangmangatas verzonden, waarvan 3 stieren dienden ter vervanging van vroeger geleverde doch kort na aankomst gestorven dieren, terwijl de rest der stieren en de vaarzen aan de bevolging van de Padangsche bovenlanden verkocht werd.

De centra van de runderfokkerij zijn de vlakten van Pajakoemboeh, Soeliki en Agam. De afdeeling Tanah Datar heeft wel een groote runderstapel, de verbetering gaat hier echter zeer langzaam.

Sibolga. Van zeer groote beteekenis is de runderfokkerij in de onderafdeeling Padang Lawas. De vroeger begonnen pogingen tot verbetering van den stapel door middel van Bengaalsche dekstieren hebben hun uitwerking niet gemist. Het aldaar thans gefokt trekvee is van zeer goede kwaliteit.

De bevolking in dit ressort voelt overigens nog weinig voor de kruising met Bengaalsche stieren. Geïmporteerd werden in 1926 2 Hissarstieren van Pengarasan (geplaatst nabij Padang Sidempoean) en een Hissarstier afkomstig van Zuid-Nias (geplaatst te Pidoli).

De volbloed Hissarstapel te Teloeke Dalam (Zuid-Nias) werd gesplitst in 3 koppels; een bleef te Teloeke Dalam, de twee andere werden naar Noord-Nias gezonden. De koppels waren op 31 December 1926 sterk, die van Zuid-Nias 1 stier, 7 koeien, 4 stier- en 11 koekalveren en die van Noord-Nias respectievelijk 1 stier, 9 koeien en 2 koekalveren en 1 stier, 9 koeien, 1 stier- en 1 koekalf. Een tweetal Hissarstieren werd voor deze fokkerij aangevraagd.

Balige. Nieuw ontvangen werden 32 Hissarstieren van Pengarasan. Einde verslagjaar waren in dezen ambtskring, met uitzondering van het eiland Samosir, aanwezig 31 Hissarstieren, waarvan 25 bij de bevolking geplaatst zijn en 6 in het depôt te Bahalbatoe.

Op Samosir bevindt zich een koppel volbloed Hissarvee, bestaande uit eenige stieren, 34 koeien, 4 stier- en 7 koekalveren. De dieren zien er goed uit.

Koetaradja. Volgens de opgave van het Binnenlandsch Bestuur zou de rundveestapel quantitatief niet onbelangrijk achteruit gegaan zijn.

Pogingen om tot kwalitatieve verbetering te komen zijn tot nu toe op bescheiden schaal ingesteld. In 1926 werden wederom 10 Hissarstieren van Pengarasan ontvangen. Hiervan werden er 5 geplaatst in de onderafdeeling Lho Soekon, 4 in de onderafdeeling Idi en 1 in Blang Kedjeren. Een dezer stieren stierf kort na aankomst. Behalve deze dieren staan in het ressort nog 10 Hissarstieren ter dekking.

Te Koetaradja werd een veetentoonstelling gehouden.

Medan. De rundveeteelt op de Karohoogvlakte breidt zich voortdurend uit. Door de groote cultuurmaatschappijen werden aan de bevolking een drietal koppels in deelwinning uitgegeven. De Deli maatschap-

pij gaf een koppel, bestaande uit een volbloed Ongole-stier en 10 gekruiste koeien, de Sanembah maatschappij een, bestaande uit 1 volbloed Hissarstier, 9 gekruiste koeien en 1 koekalf en de Deli Batavia maatschappij een van 10 gekruiste runderen en 2 kalveren; bij dezen laatsten koppel werd door het landschap een volbloed Hissarstier, afkomstig van Tandjoeng Moelia, geplaatst. Verder werden door het Landschap nog 2 koppels, bestaande uit 1 stier- en 10 volbloed Hissarkoeien, afkomstig van Lau Simomo, aan de bevolking uitgegeven. De door de uitbreiding van het sawahareal noodzakelijk geworden liquidatie van den veestapel op de leprozerie te Lau Simomo vond voorloopig geen voortgang. Eind 1926 waren hier nog 1 volbloed Hissarstier, 18 koeien, 20 stier- en 13 koekalveren aanwezig.

De gewestelijke veeteeltonderneming „Tandjoeng Moelia” werd geliquideerd. De beste dieren werden opgekocht door de Sanembah-maatschappij. De vaste gebouwen werden overgedragen aan den Sultan van Deli, terwijl de inventaris door Lokale Werken werd overgenomen.

In de buurt van Medan is een zeer goede merkveestapel van gekruist Europeesch ras, bestaande uit 40 koeien, 27 vaarzen, 20 koekalveren en 1 „det Wet”-stier. Vermeldenswaard zijn nog de melkerijen van de Senembah-maatschappij te Tandjoeng Morawa en van de Delimaatschappij te Soengei Sikambing.

Pagaralam. Voor de rundveeteelt zijn alleen de Palembangsche Bovenlanden en de afdeeling Ogan- en Komering Oeloe van belang. De wijze van veehouden is hier nog zeer primitief, er wordt vrijwel geen toezicht op de dieren gehouden; ze loopen dag en nacht los. Alleen de ossen worden behoorlijk verzorgd. Getracht werd dit jaar hierin verbetering te brengen door aanwijzing van veeweiden en oprichten van nachtkralen.

Einde verslagjaar stonden 21 Hissar- en 20 Ongolestieren in het gewest ter dekking. Van Pengarasan werden 6 Ongole stieren aangevoerd.

Door het personeel van den B.V.D. werden 433 stieren gecastreerd en door anderen 623.

BUFFELFOKKERIJ.

Evenals in vorige jaren bepaalde de Gouvernements bemocienis met deze teelt zich in hoofdzaak tot de keuring van voor de voortteling niet meer geschikte vrouwelijke dieren.

Koepang. Op de slacht van vrouwelijke buffels werd geregeld toezicht gehouden. Van de 1539 voorgebrachte buffelkoeien werden

710 van het brandmerk S voorzien. De bevolking castreert haar buffelstieren zelf volgens de open methode; sterfgevallen zouden niettegenstaande de hevige bloeding weinig voorkomen.

Waingapoe. Op Soemba is de buffel in de eerste plaats slachtdier; daarnaast wordt hij gebruikt om den grond der sawahs tot modder te trappen en in enkele gevallen als rij- en lastdier. De buffelfokkerij op Soemba wordt over het algemeen halfwild gedreven. In de onderafdeeling West-Soemba, waar de buffels meer met menschen in aanraking komen, zijn ze tamelijk mak. Een keur kwam tot stand, waarbij bepaald is, dat ook mannelijke buffels voor de slacht op geschiktheid voor de voorttelling moeten worden onderzocht. Deze regeling was noodig om te voorkomen, dat de beste stieren vooral bij de doodenfeesten zouden worden geslacht.

Raba. De buffelstapel is van groote economische beteekenis, zoowel uit een oogpunt van slacht als voor de sawahbewerking. Zooveel mogelijk werd op de slacht van vrouwelijke buffels toezicht gehouden. Een plan om tot registratie van den buffelstapel te geraken, werd ontworpen. Dit zal in 1927 worden uitgevoerd.

Soembawabesar. In verslagjaar werd de buffelstapel geregistreerd met de bedoeling om na te gaan of de bevolking inderdaad te veel stieren castreert. Bij dat onderzoek is gebleken, dat de Soembawarees zijn stieren te jong en bij voorkeur de beste exemplaren castreert, dat de buffelstapel achteruitgaande is en dat er in verschillende streken te weinig stieren beschikbaar zijn, wat kan blijken uit de cijfers en uit het verschijnsel, dat weinig kalveren geboren worden. Het volgende vergelijkende overzicht geeft nadere inlichtingen:

jaar	totaal	koeien	stieren	ossen	koekalv.	stierkalv.
1922	93113	40764	5908	16637	17271	12533
1926	82295	41446	4646	15352	11436	9415
minder	10818		1262	1285	5835	3118
meer		682				

of in procenten uitgedrukt:

minder	11.5%	21.4%	7.7%	34%	25%
meer		1.2%			

Het ondoelmatige castreeren wordt veroorzaakt door den bij de bevolking bestaanden wensch makke dieren van het vrouwelijke type te bezitten, welke voor de karbouwenraces geliefd zijn. Een verordening regelende de castratie is in voorbereiding.

Singaradja. De buffelstapel zou hier achteruit gegaan zijn, nl. van 18974 tot 17936 stuks. De overheidsbemoeienissen bepaalden zich tot het toezicht op de slacht van vrouwelijke dieren en tot enkele castraties in de onderafdeeling Djembrana.

Mataram. De buffelstapel telt in dezen amtskring ongeveer 51.000 dieren. In sommige streken heeft sawahbewerking nog plaats door een troep buffels onder het eentonig geroep van drijvers urenlang door de sawahs te jagen. Van overheidswege werden geen maatregelen in het belang van den buffelstapel getroffen. Alleen werden de voor de slachtbank bestemde buffelkoeien geregeld gekeurd, waarbij het crotaliamek in het oor door een brandmerk op het lichaam vervangen is. Dit was noodig, omdat gebleken was, dat het crotaliamek verwijderd en bij een ander dier aangebracht kon worden.

Makassar. Zwarte buffels worden voornamelijk in het zuidelijk gedeelte van den amtskring aangetroffen. In de richting van Pare-Pare overweegt de witte buffel, welke daar tot 80 à 90% voorkomt. Over het algemeen kan de kwaliteit van den buffelstapel vrij goed, in Takalar zelfs goed, genoemd worden. Selectie van den buffelstapel, die tot op zekere hoogte voor de bevolking eene geldbelegging is, werd niet verricht. Wel werd door de bevolking zelf een aantal buffels gecastreerd, echter alleen met het doel ze voor trek- en ploegwerk makker te maken.

Watampone. De buffelstapel, welke hier $\pm$ 170.000 dieren telt, voldoet aan de gestelde eischen, reden waarom van overheidswege niet werd ingegrepen. Buffels worden hier gebezigd voor landbouwwerk, als draag- en trekdiert en voor de slacht.

Manado. In dezen amtskring is de buffelstapel van geringe beteekenis. In de Minahassa was de buffel tot voor kort onbekend; thans zijn er 4. In de afdeeling Gorontalo wordt de buffel langzaam maar zeker door het rund verdrongen. In sommige streken van Midden-Celebes wordt hij wel gebruikt voor primitieve sawahbewerking. Hier speelt hij ook een rol bij de vleeschvoorziening. De beste buffels komen voor in de vlakten van Poso en Paloe.

Kandangan. Naar aanleiding van den sterk toegenomen uitvoer van buffels uit de onderafdeelingen Poeloe Laoet en Tanah Boemboe naar het rubbergebied „Oeloe Soengei” werd door het wd. Hoofd van den amtskring, de Adjunct-Gouvernements veearts Roesli, in de eerstgenoemde streken een veeceeltkundig onderzoek ingesteld. Dit heeft tot gevolg ge-

had, dat bij het Gouvernements besluit van 30 September 1926 No. 4 (Staatsblad No. 437) de uitvoer van buffels, welke noodig moeten worden geacht voor de fokkerij, uit de onderafdeelingen Poeloe Laoet en Tanah Boemboe tijdelijk verboden is. Andere bijzonderheden omtrent den buffelstapel in den amtskring Kandangan kunnen niet worden medegedeeld. Alleen zijn waarnemingen gedaan, die er op wijzen, dat de sterkte van den buffelstapel, o.a. in de onderafdeeling Pleihari, veel grooter is dan door de bekende cijfers wordt uitgedrukt.

Op Java en Madoera en Sumatra bepaalde de overheidsbemoeienis zich uitsluitend tot de keuring van voor de voortteling niet meer geschikte vrouwelijke dieren.

In Oost-Java nam het aantal buffels af nml. van 1.020.199 op ultimo 1925 tot 987.769 op einde 1926. Vooral in het ressort Rembang ging de getalsterkte belangrijk achteruit (van 161.281 tot 145.284); in de amtskringen Pamekasan, Pasoeroean, Malang, Koedoes en Soerakarta was deze achteruitgang minder. Afgekeurd voor de voortteling werden 15.997 vrouwelijke buffels.

In West-Java ging in het ressort Pekalongan de stapel met ± 7500 stuks achteruit. Deze vermindering wordt toegeschreven aan de omstandigheid, dat verschillende suikerfabrieken meer en meer van mechanische trekkracht gebruik gaan maken. In Cheribon nam het aantal buffels met ongeveer 12.000 stuks toe.

Teloekbetoeng. De buffelstapel ging belangrijk in sterkte vooruit (± 2000 stuks). De van Bantam ingevoerde buffels worden voor een groot deel niet geslacht, maar voor sawahbewerking aangehouden; zij dragen dus bij tot de belangrijke vermeerdering van den buffelstapel. In de onderafdeeling Boven-Toelangbawang vindt men nog ongeveer 800 verwilderde buffels.

Benkoelen. In de onderafdeeling Laïs werden de reeds vroeger getroffen maatregelen tot beperking van den uitvoer van stieren voortgezet. Registratie gaf een inzicht in de toestanden van den buffelhoudenij en toonde aan, waar een tekort aan geslachtsrijpe stieren bestond.

Fort de Kock. In dit ressort is de buffelteelt belangrijker dan de rundveeteelt. Aan de dieren wordt zoo goed als geen zorg besteed, vooral niet in de grensstreken, waar nog uitgestrekte weidevelden zijn. In Bangkinang moesten maatregelen getroffen worden tegen uitvoer van goede buffelstieren; deze worden thans gekeurd en bij voldoende geschiktheid voor de voortteling is verkoop buiten de onderafdeeling verboden.

Numeriek toonde de buffelstapel een vooruitgang. Voor trekdiesten werden 1982 dieren gebruikt en wel voornamelijk stieren. De slacht stelde zware eischen, zij het ook niet zoo erg als aan den runderstapel. Geslacht werd $\pm 17\%$ van den buffelstapel. Vooral is de slacht belangrijk in de centra Fort de Koek en Sawah Loento. Getracht zal worden althans het slachten van koeien te beperken; zooveel mogelijk zullen de keuringen verricht worden door het deskundig personeel.

Balige. De buffelteelt is van groot economisch belang. Geklaagd wordt over de slechte kwaliteit van de stieren, gebruikt voor de voorteling. Getracht werd eigenaren er toe te brengen goede exemplaren hiervoor aan te houden. De fokkerij breidt zich in de Dairielanden uit; men vindt een goede afzet voor daar gefokte buffels op Sumatra's Oostkust.

Koetaradja. Ook hier heeft de buffelstapel groote economische beteekenis, voornamelijk voor sawahbewerking. Als transportdier ziet men karbouwen gebruiken op den weg Bireuen-Takengeun. Men heeft daaronder zeer mooie dieren. Het eiland Simeuloe voert vrij veel buffels uit; gelet op de slechte kwaliteit van de dieren aldaar is het noodzakelijk te trachten den buffelstapel te verbeteren door contrôle op den uitvoer. De noodige voorstellen hiervoor zijn reeds ingediend.

Medan. Op de Karo-hoogvlakte heeft de buffelfokkerij nog eenige beteekenis; men fokt daar karbouwen voor de slacht. Eveneens is dit dit het geval langs de Boven Rokan, Kamparkiri en Singingi rivieren. De verzorging is in laatst genoemde streken nihil; vele dieren vallen tijgers ten offer.

Delhibuffels treft men aan op enkele ondernemingen en ook bij Bengaalsche melkveehouders. Ze worden gehouden voor de melkproductie.

Pagaralam. De karbouw is hier van goede kwaliteit; uitgestrekte weidevelden staan den dieren ter beschikking. Eigendomsgeschillen doen zich nog al eens voor.

GEITENFOKKERIJ.

In bijna alle ambtskringen vormt het houden van geiten en schapen een belangrijk nevenbedrijf voor de inheemsche bevolking.

In verslagjaar werden verschillende maatregelen om tot verbetering van de inheemsche geit te komen genomen. Zoo werd o.a. in de

maand Februari de volbloed Etawastapel van Mevrouw Vogel te Sloempang (Kediri) in zijn geheel door het Gouvernement aangekocht en naar Pengarasan gebracht. Voor een deel werd deze naar den ambtskring Soembawabesar gezonden, om aldaar een fokkerij te beginnen. Het restant werd naar verschillende ressorten op Java o.a. Soerakarta en Djokjakarta gezonden en aan de bevolking verkocht.

Koepang. Geiten worden hier overal aangetroffen. Hier en daar wijst het exterieur op kruising met uitheemsche rassen.

Roeteng. De meeste geiten worden aangetroffen in de onderafdeeling Manggarai. Het zijn over het algemeen kleine kortharige dieren van bonte kleur.

Waingapoe. Een groote geitenstapel van goede kwaliteit bezit de heer Aldjoeffrie op zijn nederzettingen Mao Djawa en Joeboe Wai. Bij deze dieren domineert het Kashmirebloed. Tot dusver hebben die geiten uitsluitend gediend voor plaatselijke consumptie. Uitvoer was tengevolge van de hooge K. P. M. vrachten en de geringe marktwaarde op Java nog niet mogelijk.

Raba. De geitenstapel wordt geschat op 20.000 stuks. De dieren worden in koppels ten getale van 20 tot 40 met 1 of 2 bokken losgelaten. Ze keeren tegen den avond naar huis terug, waar ze den nacht in primitieve stalletjes doorbrengen. Castratie wordt algemeen toegepast. Bij voorkeur castrereet men echter de goede bokken om flinke castraten voor de slacht te krijgen.

Soembawabesar. Soembawa is het land van de geiten. Deze worden in grooten getale aangetroffen en zien er goed uit. Behalve de gewone inheemsche geiten komen enkele Kashmirebokken voor, waarvan men heel wat afstammelingen ziet. Ook deze maken een gunstigen indruk en zijn heel wat zwaarder-dan de gewone geit. In verslagjaar werd een fokkerij van volbloed Etawa-geiten in den ambtskring Soembawabesar in het leven geroepen. Begonnen werd met 2 bokken, 18 geiten (2 geiten zijn aan boord op weg naar Soembawa gestorven) en 4 lammeren, welke gedurende de reis geboren zijn. De volwassen dieren zijn afkomstig van de thans opgeheven fokkerij van Mevrouw Vogel te Wlingi. Bij aankomst op Soembawa zijn de dieren ondergebracht in het depôt Lenang Toepang Baroe, waar ze goed gedijen en zich in bevredigende mate hebben vermenigvuldigd. Met het Bestuur en Zelfbestuur is overeengekomen, dat de dieren zooveel mogelijk op Soembacontract aan de inheemsche bevol-

king zullen worden uitgegeven met de bepaling, dat tweemaal de samenstelling van den koppel moet worden terugbetaald en dat 2 rentedieren per jaar zullen moeten worden ingeleverd, totdat de koppel is afbetaald. De afbetalings- en rentedieren moeten minstens 1 jaar oud zijn. In December is de eerste koppel, bestaande uit 1 bok en 10 geiten, uitgegeven. Hierbij bevonden zich 5 nog zuigende lammeren, welke uiteraard moeten worden teruggegeven. Op ultimo 1926 waren op het depôt aanwezig:

voor verstrekking beschikbare bokken	1
" " " geiten	7
andere bokken	11
" geiten	9
Totaal	28 stuks.

Met de boot van 30 December van Soerabaja werden nog 2 Etawa-bokken naar Soembawa gezonden.

Singaradja. Op het eiland Bali komen rond 4000 geiten voor. In de droge streken van Oost-Bali, in de districten Koeboe en Karangasam, zijn er ongeveer 1600 aanwezig. De dieren, welke meest aan Islamieten toebehooren, loopen veelal in kudden.

Mataram. Geiten komen voornamelijk voor in Zuid-Midden-Lombok, Oost-Lombok en in de Noordelijke districten van West-Lombok. De Lombokgeit is klein van stuk; in het Oosten van het eiland treft men grootere exemplaren aan, vermoedelijk ontstaan door in vroegere tijden toegepaste kruising met Soembawabokken. De geiten loopen meestal in groote koppels.

Manado. Geiten worden in de Minahassa alleen door Mohamedanen gehouden. De Christenbevolking houdt liever varkens, omdat deze meer voordeel opleveren. In het overige gedeelte van het ressort komen overal geiten in grooten getale voor. De geiten van Maoetong, Paloe en in sommige streken van Gorontalo zijn grooter dan elders, waar deze diersoort overeenkomst vertoont met de op Java inheemse geit. De van Soemba afkomstige en naar Donggala overgebrachte volbloed Kashmiregeiten zijn alle gestorven, behalve 1 geitje. De dieren zijn gesuccombeerd onder verschijnselen van diarrhee, vermoedelijk veroorzaakt door strongylose. De ingestelde therapie had geen resultaat.

Pamekasan. In dit gewest bestaat wel animo voor de verbetering van den geitenstapel. Geregeld worden bokken en geiten met Bengaalsch bloed van Java geïmporteerd.

Kediri. In dit gewest zijn vele Etawa- en gekruiste Etawabokken bij de bevolking gestationneerd. Verder bestaan er een paar coöperatieve geitenfokkerijen, indertijd met hulp van het Kloetfonds opgericht. Zooals hierboven reeds is medegedeeld, werd de volbloed Etawafokkerij van Mevrouw Vogel door het Gouvernement aangekocht.

Soerakarta. Hier zijn met behulp van gelden der zelfbesturen en van de bevolkingsfondsen der suikerfabrieken vele dekbokken in de desa gestationneerd. Aan het station te Inden is eene kleine fokkerij van volbloed Etawa-geiten verbonden.

Jogjakarta. De in 1925 aangekochte Etawabokken van de fokkerij „Sloempang” voldoen goed. In verslagjaar zouden nog 25 stuks worden aangekocht, maar door de opheffing van deze fokkerij zijn slechts 4 stuks geleverd. Na de overbrenging van den stapel van Sloempang naar Pengarasan werden van daar nog 14 geiten gezonden.

Keboemen. In 1926 werden nog 10 bokken van de fokkerij Sloempang aangekocht. Einde 1926 waren in dit ressort 33 volbloed bokken aanwezig, nl. 8 in het regentschap Koetoardjo, 17 in het regentschap Poerworedjo en 8 in het regentschap Karanganyar. Vooral in het onderdistrict Kaligesing is de animo voor de geitenfokkerij groot; hier alleen staan reeds 11 dekbokken.

De sterkte van den geitenstapel in den amtskring zou 55.925 stuks bedragen. Waarschijnlijk is zij echter grooter, daar het onderdistrict Kaligesing alléén reeds ongeveer de helft van dit aantal heeft.

Magelang, Bandoeng, Soekaboemi, Buitenzorg, Weltevreden, Serang. Geen bijzonderheden te vermelden.

Poerwokerto. Vooral in het regentschap Bandjarnegara heeft de bevolking animo voor het kruisen met Bengaalsch bloed. Er zijn meerdere waardevol gekruiste Etawabokken aanwezig.

Pekalongan. Door het geheele ressort heen wordt aan geitenfokkerij gedaan, doch in het regentschap Pemalang treft men de meeste geiten aan. De invloed van de vroeger gebrachte Bengaalse bokken gaat langzamerhand verloren door het gebrek aan volbloed of waardevol gekruiste dekbokken. Het plan bestond van de fokkerij „Sloempang” dekbokken aan te koopen, welk plan echter door de opheffing van deze fokkerij in duigen viel. Van elders is men geslaagd in den aankoop van één waardevol gekruiste dekbok voor f 110.—. Hij is gestationneerd in Pemalang.

Padang. In dezen amtskring is veel vraag naar Bengaalsche bokken. In Koerintji maakt scabiës veel slachtoffers onder de geiten, zoodat daar de lust in deze fokkerij dalende is.

Fort de Kock. Aan den geitenstapel is zeer duidelijk het vroeger ingevoerde Bengaalsche bloed merkbaar.

In de nabijheid van Pajakoemboeh werd een volbloed Etawa bok gestationneerd, afkomstig van de fokkerij „Sloempang”.

Koetaradja. Naar Gajoe Locëus werden voor rasverbetering 2 Etawa bokken en 2 dito geiten gezonden, afkomstig van de fokkerij „Sloempang”.

Medan. De volbloed Etawabok van de Landsfokkerij „Tandjoeng Moelia” is bij de liquidatie van deze fokkerij gekocht door den Sultan van Deli. Het dier werd te samen met 6 geiten op het oude terrein gelaten.

SCHAPENFOKKERIJ.

Wat deze teelt betreft, kan geheel verwezen worden naar hetgeen hieromtrent in het vorige jaarverslag werd medegedeeld.

Balige. Voor de verbetering van den schapenstapel werden enkele Preangerrammen en ooien aangekocht te Kabandjahé en overgebracht naar Samosir. De kwaliteit dezer dieren viel erg tegen.

Koetaradja. Een tiental rammen en ooien van Preangerras werden naar de Alaslanden gezonden ter verbetering van het daar aanwezige schaap.

VARKENSFOKKERIJ.

Singaradja. In dezen amtskring werd een zoötechnisch onderzoek naar de varkenshouderij en fokkerij ingesteld. Hierbij bleek, dat naast het niet-veredelde Balivarken het zoogen. Bali-Chinavarken voorkomt, hetwelk door kleur, hoofdvorm e.d. den invloed van nitheemsch bloed verraaft. (Beide typen komen ook op Lombok voor). Voorts werd geconstateerd, dat de verzorging van de fokdieren in den regel veel te wenschen overlaat en dat daaronder veel phaenotypisch minderwaardige exemplaren worden aangetroffen. Het is alsof de Balische vrouw, want deze is het, die de varkens verzorgt, al haar aandacht aan het vetmesten der castraten wijdt. Ook het aantal dekbeeren is in sommige streken geheel onvoldoende, waarbij nog komt,

dat zij veelal reeds op te jeugdigen leeftijd dienst moeten doen. Doordat slechts een gering dekgeld wordt betaald — in Zuid-Bali in sommige gevallen slechts 33 kèpèng d.i. ongeveer 7 cent — is het houden van een dekbeer dan ook niet loonend. En niettegenstaande al die ongunstige factoren werden in verslagjaar bijna 142.000 varkens, waarvan $\pm$ 137.000 castraten, van Bali uitgevoerd. De maatregelen, welke naar aanleiding van het uitgebrachte rapport in overweging werden gegeven, maakten het wenschelijk te Singapore een onderzoek naar den varkenshandel aldaar te doen instellen. Dit onderzoek werd verricht door den Inspecteur, den Heer P. H. J. Gasille. Diens rapport heeft tot gevolg gehad, dat bij het Gouvernements besluit van 31 December 1926 No. 35 f 3000.— beschikbaar werd gesteld voor het uitloven op bescheiden schaal van premies voor het aanhouden van goed fokmateriaal en e.q. andere maatregelen, zoomede tot het nemen van kruisingsproeven buiten het eiland Bali met Balivarkens.

Mataram. De toestanden op het gebied der varkenshouderij op Lombok komen met die op Bali overeen. Van daar werden rond 9400 varkens geëxporteerd.

In de overige ressorten der 1e inspectieafdeeling wordt hier en daar met uitheemsche rassen gekruist, zoo o.a. te Bandjermasin, Kandangan, bij Martapoera en op de nederzettingen van het Leger des Heils in Mid-den-Celebes. In den amtskring Makassar worden te Polewali en op een Japanse onderneming daar in de buurt enkele ($\pm$ 12) Berkshirevarkens gehouden. Hoe die daar gekomen zijn, zoomede andere inlichtingen, kon de Gouvernementsveecarts niet te weten komen.

Omtrent de varkensfokkerijen op Java kan gevoegelijk worden verwezen naar hetgeen hieromtrent in het verslag over 1925 is medegedeeld. Te Soekaboemi werden 4 en te Magelang 5 varkens uit Europa geïmporteerd.

Op Sumatra worden overal varkens gehouden, waar Chineezzen zijn en waar een niet-Mohamedaansche bevolking woont. Van beteekenis zijn de varkensfokkerijen in het gewest Oostkust van Sumatra, in de Bataklanden en op de eilanden Nias, Banka en Billiton. In de Karolanden fokt men met het Batakvarken, een landvarken, dat zich vrij goed laat mesten. In de kuststreken van Sumatra's Oostkust en voornamelijk te Bagan Siapi-api, Selat Pandjang en Bengkalis wordt gefokt met het Chineesche varken. Als voer wordt daar verstrekt dedek, oebisoorten, repoeh (een afvalproduct van de sagobereiding) en ikan boesok.

De resultaten van de varkensfokkerij van de vereeniging „Armenzorg” te Pematang Raja (Karohoogvlakte), zijn nog steeds matig.

PLUIMVEEFOKKERIJ.

Bij besluit van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 October 1926 No. 8788/B worden de bemoeienissen ter bevordering van de pluimveeteelt, welke sedert eenige jaren onder den Landbouwvoorlichtingsdienst ressorteerde, bij den B. V. D. teruggebracht.

In het volgend jaarverslag zal dus weder uitvoerig over deze fokkerij verslag worden uitgebracht. Voor 1925 moet volstaan worden met enkele korte mededeelingen.

Koepang. De kippenhouderij is hier van weinig beteekenis. Eenden worden op de waterarme eilanden Timor, Roti en Savoe niet gehouden.

Roeteng. De bevolking houdt algemeen kippen zonder hieraan echter eenige zorg te besteden. Eenden heeft de bevolking niet. Enkele Europeanen houden Leghorns en Rhode Island Reds, zoomede Javaansche loopeenden en ganzen. Door de R. K. Missie zijn Manilla-eenden uitgegeven, welke men nogal eens bij goeroes ziet.

Waingapoe. Kippen worden algemeen aangetroffen. De dieren worden aan hun lot overgelaten. Enkele Europeanen te Waingapoe houden raskippen van Australische afkomst voor de eierenproductie. Loopeenden komen op Soemba niet voor, wel Manilla-eenden en ganzen, doch zeer sporadisch.

Raba. Het houden van kippen is een belangrijk nevenbedrijf. De eenden- en ganzenhouderij zijn praktisch van geen beteekenis. Pogingen om het inheemsche hoenderras te verbeteren zijn nooit genomen om de eenvoudige reden, dat daaraan geen behoefte bestaat. De kleine man is al heel tevreden, wanneer hij slachtkippen voor f 0.25 à f 0.30, eieren voor 2 à 2½ cent per stuk kan verkoopen. Den Bima-nees is het castreren van hanen bekend; kapoenen worden voor f 1.— à f 1.50 per stuk verkocht.

Soembawabesar. Kippen worden hier algemeen gehouden.

Singaradja. Door de bevolking wordt algemeen aan pluimveeteelt gedaan. Van belang zijn de kippen- en eendenhouderij. Daarnaast worden hier en daar ganzen aangetroffen. Alleen in de eendenhouderij vinden bepaalde personen een middel van bestaan. Tot dusver zijn geen pogingen gedaan om den pluimveestapel te verbeteren. Bij eventuele verbetering van het hoenderras zullen de hanengevechten en de omstandigheid, dat zeer veel kuikens bij godsdienstige plechtigheden geslacht worden, als ongunstige factoren van invloed zijn.

Hoewel over geheel Bali veel kippen worden gehouden, zijn ze hoog in prijs. Zelfs moeten ze geregeld van Lombok worden ingevoerd — soms alleen te Boeleleng 2000 stuks per maand. De oorzaak hiervan is gelegen: *a.* in de hanengevechten, waardoor bovendien veel mannelijke dieren en als regel de beste aan de voortteling onttrokken worden; *b.* in het slachten van kippen en kuikens als dank- of zoenoffer; *c.* in het feit, dat de Baliër zelf vrij veel kippenvleesch consumeert.

Het centrum van de eendenhouderij is gelegen in Zuid-Bali en wel voornamelijk in de onderafdeelingen Kloengkoeng en Gianjar. Van hieruit worden duizenden eieren naar Soerabaja verzonden. Daarnaast worden eieren kunstmatig uitgebroed. De jonge eendjes worden in groote hoeveelheden naar Noord-Bali getransporteerd om daar voor 5 à 10 cent per stuk verkocht te worden. Hier worden ze opgefokt en aangehouden voor de eierenproductie. Het uitbroeden van eieren komt hier niet of zelden voor. Ze worden plaatselijk verkocht of naar Banjoewangi uitgevoerd (gezouten).

Mataram. De pluimveehouderij is in dit ressort van beteekenis. Voorzag de kippenstapel tot voor enkele jaren evenals in de oostelijker gelegen ambtskringen alleen in de plaatselijke behoefte, de laatste jaren is dit anders geworden. Zoo zijn in verslagjaar 22.000 kippen naar buiten het tolgebied (Singapore) uitgevoerd. Het aantal, dat naar binnen het tolgebied (Bali, Soerabaja, Bandjermasin en Palembang) werd verzonden, is nog grooter. Naar Bali werden behalve slahtkippen ook vechthanen uitgevoerd. De handel is in handen van Balineezen en Chineezen. Het aantal geëxporteerde eieren beloopt in de honderdduizenden; naar Soerabaja worden ze in verschen toestand, naar verderaf gelegen plaatsen gezouten verscheept.

Eenden en ganzen worden eveneens gehouden, hoewel in veel kleiner aantal. Er heeft eenige uitvoer daarvan plaats; de export van gezouten eendereieren is niet onbelangrijk.

Makassar. De bevolking houdt kippen en eenden voor de eierenproductie en voor de slacht. Behalve hier en daar wat raskippen, welke in handen van Europeanen zijn, komt de gewone kampongkip voor. De pluimveeteelt is een nevenbedrijf, aan de verbetering waarvan nimmer aandacht is geschonken. In verslagjaar werden enkele honderden kippen naar Balikpapan uitgevoerd.

Watampone. De pluimveeteelt is slechts van geringe beteekenis; nergens vormt ze een hoofdmiddel van bestaan.

Manado. Kippen worden alom gehouden. Hier komt de gewone inheemsche kip voor, die in de Minahassa veelvuldig met Chineesche kippen gekruist is. Te Gorontalo en Donggala houden enkele Europeanen raskippen (Leghorns en Rhode Island Reds), waarmede telurstellingen werden ondervonden.

Kandangan. De bevolking houdt hier algemeen kippen. Het is een nevenbedrijf, dat niet onbelangrijke inkomsten oplevert, vooral in verslagjaar, toen voor een kip f 1.50 à f 2.— werd betaald. In 1926 werden van Java, Madoera en Celebes kippen ingevoerd. Enkele Europeanen te Bandjermasin houden raskippen.

Eenden worden in de moerassige streken en langs de rivieren gehouden. Van belang is de eendenfokkerij te Alabio, waar verschillende menschen, die soms tot 1000 eenden bezitten, er hun hoofd bestaan in vinden. De dieren worden voornamelijk om de eieren gehouden, die geregeld naar Bandjermasin worden gezonden. De eenden worden bijgevoerd met sago en fijngehakte visch.

Op Java is de pluimveestapel van de bevolking economisch zeer belangrijk. Wel is het rendement betrekkelijk laag (per stuk weinig eieren en weinig vleesch), echter wordt dit nagenoeg zonder kosten verkregen. Op deze basis is uit den aard der zaak verbetering dezer teelt niet makkelijk. Pogingen tot verbetering van het hoenderras zien we alleen bij particulieren, hetzij uitsluitend als liefhebberij, hetzij met het doel om er gedeeltelijk een broodwinning in te vinden. Op den langen duur zullen producten van deze rasverbetering wel in de kampongs terecht komen en daar min of meer hun invloed uitoefenen.

In de eendenhouderij vinden meerdere Inlanders een middel van bestaan. De eenden worden in koppels van 50 tot meerdere honderden gehouden en op de afge oogste sawah's gedreven om daar hun voedsel te zoeken. Soms wordt ook bijvoor verstrekt, als dedek, djagoeng of het merg van den arenpalm. De grootere koppels worden vaak over zeer groote afstanden gedreven. De eieren worden hoofdzakelijk verkocht aan opkooers. De eendenhouderij is vooral van belang in Noord-Bantam en in de noordelijke sawahstreken van de residenties Indramajoe, Cheribon, Tegal en Pekalongan. (Zie N.-I. bladen voor diergeneeskunde deel 39, blz. 250).

Zooals reeds eerder is medegedeeld, had de pluimveestapel in verslagjaar zeer veel te lijden van een nieuwe onbekende pluimveeziekte.

Op Sumatra is de pluimveeteelt in meerdere streken van groote beteekenis. Veel bijzonderheden omtrent deze teelt zijn echter nog niet mede te deelen. Waar aan rasverbetering wordt gedaan, is deze in han-

den van Europeanen. Alleen te Tigamale, nabij Kabandjahe heeft het Inlandsche hoofd, Si Pikir, een hoenderpark opgericht, waarin de Bataksche kip gekruist wordt met Rhode Island Reds.

Benkoelen. Kippen worden ingevoerd van Padang. Ganzen treft men heel weinig aan.

Sibolga. Ganzen en duiven komen weinig voor; nergens vormt pluimveeteelt een hoofdmiddel van bestaan. Rasverbetering vindt practisch niet plaats, wel houden Europeanen op ondernemingen raskippen o.a. Rhode Island Reds of Leghorns enz.

Balige. Nergens is pluimveehouderij hoofdbedrijf; rasverbetering heeft evenmin plaats. Hier en daar treft men afstammelingen aan van Brahmakippen, die kenbaar zijn aan sterkeren bouw en bevedering van de pooten.

Eendenteelt neemt toe na de padioogst. Door belanghebbenden werden inlichtingen over broedmachines gevraagd. Rasverbetering wordt niet nagestreefd.

Medan. De prijzen zijn hoog; in de afdeeling Bengkalis betaalt men 2 à 3 gulden voor een kleine slachtkip. In die afdeeling wordt veel aan eendenfokkerij gedaan; de eieren worden uitgevoerd.

Op het terrein van de voormalige veeteeltonderneming te Tandjoeng Moelia exploiteert de heer Hess een hoenderpark, alwaar Barnevelders, Orpingtons, Rhode Island Reds, Cochin-China's, kalkoenen enz. gefokt worden. In totaal zijn $\pm$ 1500 hoenders aanwezig. Broedeieren worden verkocht. Speciaal legt de heer Hess zich toe op de teelt van kleine Cochins, welke hij voor de beste nutkippen van de tropen houdt.

Pagaralam. Overal doet men aan pluimveeteelt; voornamelijk houdt men kippen.

HANDEL.

(Eene opgave van de vee-, huiden- en vleeschprijzen in de verschillende ressorten is in bijlagen XVIII en XIX vermeld).

Ook in verslagjaar was de uitvoerhandel in vee van de eilanden Bali, Lombok, Soembawa, Soemba en Savoe van groote beteekenis. Toch is hij achteruitgegaan. Zoo werden uit de ambtskringen Waingapoe en Raba onderscheidenlijk rond 500 en 600 paarden minder uitgevoerd, terwijl de export van buffels van het eiland Soembawa met rond 3600 terugliep.

De uitvoer van runderen van Bali bedroeg ongeveer de helft van die in 1925, hetgeen om de reeds vroeger aangegeven reden normaal wordt geacht. Daarentegen steeg het aantal van laatstgenoemd eiland verscheepte varkens opnieuw belangrijk. De handel in Lombokpaarden verminderde en was in verslagjaar van weinig beteekenis. De uitvoerhandel van het eiland Timor bleef kwijnen en ook die van Flores was wederom onbelangrijk. Voor het eerst na enkele jaren werden weer paarden van Roti naar Java verhandeld. In verslagjaar bleek, dat een belangrijke handel in huiden tusschen Portugeesch-Timor en Nederlandsch-Indië bestaat. Maatregelen zijn getroffen om dien handel te wettigen.

Op Java en Madoera stegen de vee prijzen, die tengevolge van den voedselnood in 1925 gedaald waren, geleidelijk tot het niveau van voor 1914. De veehandel was zeer levendig. Het aantal stuks verhandeld vee was bijna even hoog als in 1925. De uitvoer van runderen van Madoera, evenals die van Rembang, nam aanzienlijk toe. De invoer van slachtrunderen van uit Australië, vermeerderde niet onbelangrijk. De invoer van paarden van de Kleine Soenda-eilanden bleef stationnair, die van karbouwen was aanzienlijk lager. Melkvee uit Australië werd bijna niet ingevoerd, omdat dit vee tegen eenigszins loonende prijzen niet verkoopbaar bleek te zijn. De huidenprijzen zijn in verslagjaar met enkele schommelingen op dezelfde hoogte als in 1925 gebleven.

Op Sumatra waren de vee prijzen, vooral in Zuid-Sumatra, zeer hoog, zoodat het loonend werd slachtvee van Bali, Lombok en Madoera in te voeren. De paardenprijzen ter Sumatra's Westkust bleven stationnair; op Sumatra's Oostkust daalden zij beduidend.

De uitvoer van slacht- en trekvee uit het gewest Atjeh en Onderhoorigheden nam zeer toe.

Ambtskringsgewijze is nog het volgende mede te deelen.

Koepang. De handel in paarden op het eiland Timor was vrijwel uitsluitend ruilhandel. Door een particulier te Koepang werd met steun van het landschap een proefzending van 32 buffels naar Batavia verscheept om daar verkocht te worden. De dieren, alle van goede kwaliteit, hadden op Timor gemiddeld f 27.50 gekost. Er is ongeveer f 10.— winst per buffel gemaakt. Op ongeregelde tijden werd vee van Nederlandsch gebied naar Portugeesch-Timor verkocht. Vooral na den koffieoogst werden hiervoor goede prijzen ontvangen; zoo voor een paard van f 60.— tot f 70.—, voor een buffel hetzelfde bedrag en voor een geit van f 15.— tot f 25.—. Mogelijk dat deze handel oorzaak is, dat steeds in de onderafdeeling Beloe de hoogste vee prijzen worden genoteerd. Huiden vormden een belangrijk uitvoerproduct. Zoo werden van Koepang 110

paarden, 90 runder- en 17.432 buffelhuiden, zoomede 1046 geiten- en 9785 hertenvellen geëxporteerd. Een ander artikel, dat geregeld werd uitgevoerd, is gedroogd buffelvleesch en wel met bestemming Soerabaja en Pekalongan. Hoeveel gedroogd vleesch werd verzonden, kan niet worden opgegeven, aangezien het bij de douane onder „eetwaren” te boek loopt. Er bestaan plannen om te Atamboea een veepasar op te richten.

Roeteng. De handel in vee op het eiland Flores is voornamelijk nog ruilhandel. Ook de voor export gekochte paarden en buffels worden dikwijls nog gedeeltelijk met goederen betaald. De hooge aan den vee-uitvoer verbonden kosten waren wederom een der oorzaken, dat de uitvoerhandel zoo weinig beteekende.

Waingapoe. Overgang van vee tusschen de Soembaneezen onderling komt niet zoo veelvuldig voor, dat er op Soemba plaats voor een veemarkt zou zijn. Van grooter beteekenis is de handel tusschen de inheemsche bevolking en de exporteurs van vee (Arabieren en Chineezzen), waarbij makelaars onbekend zijn. De grootste exporteur is de firma Aldjoeffrie & Co. Deze is niet alleen kapitaalkrachtiger dan de andere, maar heeft bovendien een eigen paardenfokkerij. Daarnaast koopt zij jonge paarden op, die tegen eene gering vergoeding aan Soembaneezen ter verpleging worden gegeven. Er bestaat eenige handel in buffels van West- naar Midden-Oost-Soemba, vooral in den planttijd. Zooals bekend, wordt het Ongolevee van Gouvernementswege van de bevolking aangekocht. Doch ook Vreemde Oosterlingen koopen hier en daar dit vee op. De slechte economische toestand van de bevolking op Soemba, welke in den belangrijken achterstand in de betaling der belastingen tot uiting komt, wordt door tot oordeelen bevoegden voornamelijk toegeschreven aan de waardevermindering van het paard. Uiteraard doet deze factor zich ook op de andere eilanden, echter in mindere mate dan op Soemba, gevoelen. Een groot geluk is het daarom, dat de bevolking op laatstgenoemd eiland meer en meer de vruchten van de Ongolefokkerij begint te plukken.

Raba. De veehandel is vrijwel geheel in handen van tusschenpersonen, die er hun bedrijf van maken om vee (paarden en buffels) in de desa op te koopen om het aan de vee-exporteurs te leveren. De koop en verkoop in de desa geschieden steeds ten overstaan van het kampong-hoofd, dat daarvoor een bewijs afgeeft. De vee-exporteurs klaagden tegen het einde van verslagjaar over verlies, hetgeen verklaarbaar is, wanneer men bedenkt, dat een paard, hetwelk op Bima f 50.— kost, op Batavia minstens f 100.— moet opbrengen, zal geen verlies worden geleden.

Soembawabesar. In de wijze en den aard van den veehandel kwam in verslagjaar geene verandering; hij bleef op Java gericht. De verminderde handel in Soembawabuffels zal vermoedelijk verband houden met de aanwezigheid van voldoende slachtvee op Java zelf.

Singaradja. Sommige veepasars zijn geen markten in den eigenlijken zin des woords, maar niets anders dan plaatsen, waar de in de desa gesloten koop en verkoop geregistreerd worden. Veepasars, waar nog niet verhandeld vee wordt aangevoerd, vindt men te Denpasar, Kediri en Penebel. Te Kediri, den grootsten veepasar, werd een flinke open loods met opgehoogde aarden vloer gebouwd. Te Denpasar is de markt behoorlijk ingericht; te Penebel bestaat niets anders dan een afgezette ruimte. Te Loloan bevindt zich op den pasar een kleine loods. Hier worden de runderen voor Oost-Java verhandeld, die van Tjoepel per prauw verscheept worden. Het meeste vee wordt aangebracht op den veepasar te Boecleng. Handel heeft hier echter zoo goed als niet plaats; vrijwel alle dieren worden alleen geregistreerd. Het veeverkeer is voornamelijk gericht op Boecleng. Hierbij kan men twee richtingen onderscheiden, nl. van het Zuiden via Batoeriti en van het Oosten via Tjoelik. Te Boecleng wonen de vertegenwoordigers van de groote firma's op Java. Deze agenten leveren bovendien slachtvee naar de buitengewesten, zooals naar Sumatra, Borneo, Celebes en Ambon. In het beheer der veepasars kwam geen wijziging. Alleen te Boecleng werd een aparte beheerder aangesteld, die ook het financieele beheer van de uitvoerstallen en de slachtplaatsen voert.

De varkenshandel is geheel in handen van Chineezzen, die bij of op de uitvoerplaatsen wonen. Ze koopen de varkens door middel van opkoopters in de desa. Het vervoer heeft plaats in stevige manden, die per grobak of vrachtauto vervoerd worden. In deze van bamboe gevlochten manden blijven de dieren tot ze op de plaats van bestemming zijn aangekomen. In verslagjaar deed zich opnieuw het verschijnsel voor, dat de uitvoer van varkens van Bali tijdelijk vrijwel geheel werd gestaakt. Hiervoor werden verschillende oorzaken opgegeven, waarvan de voornaamste wel zal zijn gelegen in de pogingen der belanghebbende Chineesche handelaren om de prijzen te drukken. Door de K.P.M. werden maatregelen getroffen om het transport van varkens naar Singapore zonder overscheep te Soerabaja te doen plaats hebben.

Mataram. In het aantal en het beheer der veepasars kwam geen wijziging. Van de zich op de markten bevindende loodsen werd weer zoo goed als geen gebruik gemaakt. Meestal staan de verkoopers met

hun dieren op het middenterrein in de volle zon, hetgeen des te meer opvalt, daar de pasars laat beginnen (omstreeks 11 uur) en laat eindigen (omstreeks 4 uur). De omzet op de drie in de middenvlakte van Lombok gelegen markten was belangrijk. Niet alleen, dat de exporteurs hier hun ossen koopen, doch ook door de inheemsche bevolking wordt hier onderling een intensieve handel gedreven. Veel vee wordt gekocht om op een anderen pasar met kleine winst weer van de hand te worden gedaan. De veebeweging heeft in Westelijke richting plaats. Deze veeverplaatsing heeft altijd aldus bestaan, maar was in vroegere tijden verdeeld over talrijke kleine veemarkten, hetgeen den handel en de contrôle (besmettelijke veeziekten en veediefstallen) niet ten goede kwam. Beide zijn door de centralisatie op enkele groote pasars gebaad. Te Mataram wordt tweemaal per week markt gehouden, te Masbagik, Tandjoeng en Praja eenmaal. Op eerstgenoemden pasar bevindt zich een weegbrug, waarvan een druk gebruik gemaakt werd door de exporteurs. Voor den pasar te Masbagik werd in Europa een weegbrug besteld, waarvan het materiaal op ultimo van verslagjaar reeds aangekomen was.

Makassar. Ook in verslagjaar werd zoo goed als geen vee naar streken buiten Selebes verhandeld. De handel binnen het ressort heeft in de kampongs plaats; veepasars bestaan niet.

Watampone. Veemarkten worden niet aangetroffen. Wel worden zoo nu en dan op den gewonen pasar te Rantepao (Loewoe) buffels, varkens en honden te koop aangeboden, maar deze handel is onbeduidend.

Van tijd tot tijd komen Toradja's in de Boegineesche landen om buffels te koopen. De paardenhandel heeft vanuit Bone en Bonthain naar Malili en Kolaka plaats, terwijl zoo nu en dan paarden naar het eiland Boeton worden verhandeld. Geiten worden nogal eens van de afdeeling Bonthain naar de afdeeling Bone verkocht.

Manado. De handel binnen het gewest is van weinig beteekenis. Hiermee in verband is ook de veebeweging gering. Er wordt wat trekvee van Manado naar de Sangir- en Talaudeilanden verhandeld en omgekeerd leveren deze eilanden een klein aantal geiten voor de slacht van de Mohamedanen. Slachtvee ten behoeve van de stad Manado wordt in de Minahasa aangekocht. Trekvee is voornamelijk afkomstig uit het district Tonsea en van de groote Europeesche klapperondernemingen. Gorontalo betreft zijn slachtvee voornamelijk uit het achterland. Er heeft uitvoer van trekvee van Gorontalo en Parigi naar

Oena-Oena plaats. Paloe begint zich meer en meer als een centrum van veehandel te ontwikkelen, waar het naar Oost-Borneo uit te voeren vee wordt aangekocht.

Kandangan. De handel in slachtvee, zoowel van het ingevoerde als van het Borneovee zelf, was gedurende verslagjaar levendig. Dit houdt verband met het vermeerderde vleeschverbruik. Arabieren en Madoereezen kwamen tot diep in het binnenland (Amoentai, Kandangan, Barabai), om slachtvee te verkoopen. Veepasars zijn nog steeds niet aanwezig. Wel kwamen weer elken Maandag veehandelaars op een vaste plaats te Pleihari bijeen om zaken te doen. In de Dajakstreken worden zoo nu en dan varkens aangekocht door Chineezen van Bandjermasin.

Jogjakarta. Er bestaat plannen om de veepasar te Jogja, die in de kom van de stad ligt, te verplaatsen naar den rand van de kota, terwijl voorstellen ingediend zijn om verschillende veepasars te verbeteren.

De afdeeling Goenoeng-Kidoel voert veel Javaansche slachtrunderen uit, terwijl in de afdeeling Koelongprogo vanuit de Zuid-Kedoe veel gekruist Bengaalsch vee ingevoerd wordt.

Vanuit Djokja werden per spoor als slachtvee voor West-Java uitgevoerd 1895 runderen en 650 buffels, tegen 2170 runderen en 123 buffels in 1925.

Keboemen. De handel is in verslagjaar aanmerkelijk vooruit gegaan. Werden in 1925 verkocht 7318 runderen, 5136 buffels, 1102 geiten en 11589 schapen, zoo waren deze getallen voor verslagjaar respectievelijk 9712 — 6021 — 15206 — 16519.

De verkoop van vrouwelijk vee naar West-Java was wederom zeer groot. Jonge gekruiste stierkalveren worden veel verkocht naar Djokja, waar zij tot grobakstieren worden opgefokt. Jonge gekruiste koekalveren gaan veel naar Kediri en Madioen.

Poerwokerto. De veeuitvoer per spoor naar West-Java bedroeg gemiddeld 500 runderen en 50 buffels per maand.

Tegal. Veepasars bestaan in dezen ambtskring niet. Men zal een proef nemen met de oprichting van een veepasar op bescheiden schaal te Djatibarang.

Teloekbetoeng. Op de veemarkt te Gadingredjo, op het koloniatierrein Gedong Tataan, werden verhandeld 12 stieren, 100 koeien, 606 ossen ter waarde van f 55.261,50 of gemiddels per stuk

f 76.— Buffels, ingevoerd van Bantam, worden langs den weg van Teloekbetoeng naar Wai Lima en Boven Kroë verhandeld.

Benkoelen. Handelaren uit de Palembangsche Bovenlanden (Ampat Lawang) koopen geregeld in Benkoelen trekossen en buffelstieren op. De prijzen zijn hoog n.l. voor goede karbouwen *f* 300.— Slachtvee wordt ingevoerd van Bali en wel ruim 100 stuks per maand. Over land wordt vee ingevoerd van Painan. Jonge trekossen, afkomstig van Manna en Bintoehan, worden van de hand gezet in Kroë.

Padang. Een nieuwe veemarkt is van gemeentewege te Padang opgericht.

Fort de Kock. De voornaamste veemarkten vindt men te Fort de Kock, Matoer, Pajakoemboeh, Limbanang, Fort van der Capellen, Kota Toedjoeh en Siloengkang. Daarnaast kent men onderhandsche verkoop, vooral van betere kwaliteit paarden en runderen, Pajakoemboeh is de markt voor buffels, afkomstig van Pangkalan, Kota-Baroe en Bangkinang, Fort van der Capellen en Koemanis voor buffels uit de Batang Haridistricten en Sidjoengdjoeng. Slachtvee wordt uitgevoerd naar Padang en Padangpandjang. De uitvoer van slachtvee naar Boven Djambi en Kwantandistricten is in den loop van het jaar verminderd.

Balige. Hengstveulens worden voornamelijk verkocht naar Sipirok. Op de markt te Siborong-borong worden weinig dieren verhandeld; de handel is in handen van tusschenpersonen, de „belantik” van Java.

Buffels worden vooral verhandeld naar Sumatra's Oostkust; de prijzen waren stijgende. Ongeveer 2200 dieren werden uitgevoerd.

Uit Padang Lawas werden $\pm$ 1000 slachtbuffels ingevoerd. Eveneens worden vandaar slachtrunderen ingevoerd. Overigens heeft de handel in rundvee een meer plaatselijk karakter en kan men geen duidelijke richting in de veebeweging waarnemen.

Samosir voerde 523 runderen uit naar Dairi- en Karolanden.

Belangrijk was de uitvoer van halfwassen en slachtrijepe varkens naar Sumatra's Oostkust. Schapen, geiten en kippen vinden een afzet in Zuid-Tapanoei. De kippenprijzen daalden en kwamen op normaal peil. Eenden en eendeneieren worden uitgevoerd naar Sumatra's Oostkust.

Koetaradja. Uitgevoerd naar Sumatra's Oostkust werden per Atjehtram 6225 runderen, 2835 buffels en 16 paarden. Langs den weg werden uitgevoerd 3005 runderen (851 stieren en 2154 koeien) en 338

buffels (259 stieren en 79 koeien). De totale runderuitvoer bedroeg dus 9230 stuks.

Medan. Van Java werden ingevoerd 570 trekossen van Rembang en 121 Ongole-stieren van Pengarasan. Van Atjeh werden $\pm$ 10.000 runderen ingevoerd, veelal slachtvee.

Paardenmarkten vindt men te Kabandjahe en Seriboedolok; buffels worden verhandeld te Tiga Boemboen (Sarinembah). Overigens wordt op groothere markten ook wel vee verhandeld.

Pagaralam. Slachtvee wordt ingevoerd van Bali en Madoera en wel maandelijks ongeveer 400 stuks.

Buitenzorg, 30 Augustus 1927.

Het Hoofd van den Burgerlijken
Veeartsenijkundigen Dienst,

J. L. VAN ECK.

STERKTE VAN DEN VEESTAPEL OP JAVA EN
MADOERA ULTIMO 1926.

BIJLAGE I.

Sterkte van den Veestapel op Java

Ambtskringen.	Gewesten.	Paarden.		Runderen.		1925
		1925	1926	1925	1926	
Pamekasan	Madoera	12 214	11 524	665 198	628 522	19
Bondowoso	Besoeki	19 378	19 439	421 021	417 555	19
Paseroean	Paseroean	16 515	16 764	299 029	326 573	8
Malang		10 657	9 784	240 762	223 197	8
Soerabaja	Soerabaja	(¹) 5 751	7110	62 935	65 820	19
Modjokerto		9 118	9 147	188 807	190 205	84
Rembang	Rembang	7 292	68 48	329 811	303 152	16
Kediri	Kediri	11 674	11 701	227 060	232 500	11
Madioen	Madioen	9 810	9 704	242 048	250 089	13
Soerakarta	Soerakarta	22 028	22 450	245 303	259 222	19
Koedoes	Semarang	9 524	9 078	42 118	47 185	20
Semarang		9 355	8 685	68 016	69 997	4
Jogjakarta	Jogjakarta	8 131	5 784	158 913	160 024	5
Keboemen	Kedoe	7 211	70 69	47 529	48 051	8
Magelang		9 950	9 259	81 049	79 851	6
Poerwokerto	Banjoemas	7 039	6 496	86 777	86 326	7
Pekalongan	Pekalongan	7 574	72 97	16 960	17 715	10
Tegal		4 998	4 615	11 518	13 945	8
Cheribon	Cheribon	6 875	7 030	1 459	1 654	13
Bandoeng	Preanger-Regentschap- pen	25 988	25 946	21 184	18 494	16
Soekaboemi		9 545	9 054	(²) 2 560	2 423	(²) 6
Buitenzorg	Batavia	13 924	13 090	18 350	21 907	20
Weltevreden		14 683	14 283	13 363	13 025	9
Sérang	Bantam	7 466	72 71	917	872	13
	Totaal	266 700	259 378	3 492 687	3 478 399	222

P Java en Madoera ultimo 1926.

Buffels.		Schapen.		Geiten.		Varkens.		Opmerkingen.
1925	1926	1922	1926	1922	1926	1922	1926	
19 620	16 437	13 302	9 217	67 830	101 970	—	—	(¹) Opgave 1925
19 699	19 511	29 895	35 839	51 302	71 579	3 244	3 182	waarschijnlijk
4 117	2 834	42 970	35 801	48 218	56 758	1 646	1 936	foutief.
8 820	6 199	11 534	9 896	31 795	33 186	1 402	1 432	(²) Verbeterde
19 606	19 921	3 570	6 085	22 783	24 217	368	390	opgave.
80 438	82 483	11 882	31 525	58 137	84 282	2 636	2 468	
161 281	145 284	20 733	26 730	44 268	63 871	7 087	4 457	
112 759	112 632	22 747	40 551	58 219	88 610	4 857	7 413	
139 567	138 410	21 825	34 167	72 993	119 433	2 839	800	
196 053	190 005	26 721	53 978	114 952	286 805	4 591	5 366	
208 286	205 091	10 184	7 975	59 309	70 440	4 807	2 856	
49 953	48 962	22 570	44 224	55 080	49 289	1 688	2 184	
50 463	50 331	21 745	33 168	43 755	110 613	1 511	868	
34 181	34 366	18 533	28 460	21 901	55 929	2 125	1 570	
64 150	61 303	55 108	84 550	77 277	89 156	1 698	645	
77 208	74 537	44 151	84 524	58 614	61 156	4 127	3 809	
103 794	95 461	7 741	19 310	43 595	40 195	764	454	
87 112	88 646	21 706	30 353	59 036	62 677	3 668	3 433	
132 943	144 386	86 461	111 710	106 085	115 032	5 518	3 768	
162 054	163 355	285 999	279 960	213 325	269 511	5 140	3 476	
63 603	64 201	70 799	84 886	78 452	86 371	261	568	
208 266	198 803	58 720	120 741	135 652	116 689	10 984	9 184	
93 264	109 408	18 059	25 760	60 856	83 266	35 364	35 733	
131 479	135 853	61 398	52 327	67 275	59 889	1 012	1 219	
2228 716	2 201 419	988 353	1 291 677	1 650 709	2 200 924	107 397	98 211	

BIJLAGE II.

Sterkte van den Veestapel in de

Ambtskringen.	Gewesten.	Paarden.		Runderen.	
		1925	1926	1925	1926
Koepang	Timor en Ond. . . .	77 200	80 513	3 260	4 192
Roeteng		26 068	27 335	1 094	2 325
Waingapoe		29 854	30 433	4 978	5 688
Raba		44 964	36 449	164	177
Soembawabesar		53 419	44 715	816	839
Mataram	Bali en Lombok . . .	24 151	25 180	113 783	113 395
Singaradja		9 287	9 093	236 276	230 317
Makassar		43 890	50 031	2 279	2 788
Watampone	Celebes en Onderh. . .	73 819	79 598	1 279	1 332
Manado		27 298	27 412	68 180	71 721
Kandangan	Z. en O. afd. v. B. . .	1 004 ⁽¹⁾	1 004	15 383 ⁽¹⁾	15 383
Teloekbetoeng	Lamp. Distr.	610	1 040	8 466	9 768
Benkoelen	Benkoelen	1 021	1 328	16 589	17 053
Padang	Sum. Westk.	6 694	5 940	53 903	52 134
Fort de Kock		11 396	8 309	45 202	42 518
Sibolga	Tapanoeli	4 794	4 526	30 761	31 617
Balige		14 247	15 195	18 374	20 306
Koetaradja	Atjeh en Onderh. . .	2 257	2 243	146 741	138 875
Medan	Sum. Oostk.	10 424	9 188	27 139	26 967
Riouw en Ond.	Riouw en Ond.	185	125	5 227	2 657
Pagaralam	Palembang	664	723	46 206	42 732
	Bangka en Ond.				
Djambi	Billiton	—	40	—	226
	Djambi				
Totaal.		463 246	460 370	846 100	833 007

N. O. = niet opgegeven.

de Buitengewesten ultimo 1926

Buffels.		Schapen.		Geiten.		Varkens.		Opmerkingen.
1925	1926	1922	1926	1922	1926	1922	1926	
99 146	98 966	28 362	33 656	72 182	58 023	102 340	107 139	(¹) Opgave 1925.
24 610	24 226	N. O.	2 810	N. O.	32 067	—	50 257	(²) Opgave 1922.
21 702	21 654	N. O.	N. O.	3 636	3 614	4 816	6 199	
64 437	59 104	1 459	674	16 504	19 547	N. O.	N. O.	
67 628	82 295	N. O.	2 167	N. O.	13 290	N. O.	N. O.	
53 351	51 333	1 752	N. O.	18 924	N. O.	6 479	N. O.	
18 974	17 936	296	330	3 783	4 354	257 870	214 707	
190 603	198 540	535	741	36 922	67 768	10 429	8 936	
162 973	176 046	2 227	1 254	31 963	38 844	56 194	31 555	
22 085	23 638	23 919	19 019	52 621	75 761	112 620	127 023	
20 279	(¹) 20 279	2 058	(²) 2 058	13 380	(²) 13 380	28 687	(²) 28 687	
9 910	11 554	1 559	3 550	6 748	2 062	105	937	
17 444	17 482	2 397	6 400	14 093	12 506	999	324	
31 481	27 493	1 643	1 443	26 368	10 987	4 055	1 390	
64 046	66 105	1 266	728	27 434	14 488	171	997	
41 891	40 156	5 464	4 689	13 609	12 766	52 084	66 016	
29 234	29 253	9 065	5 485	10 566	9 731	73 682	67 137	
80 614	81 500	22 258	18 228	82 005	63 380	8 873	5 700	
34 834	31 571	1 726	4 513	23 572	25 567	61 385	65 152	
5 356	2 858	—	—	—	—	—	—	
33 376	32 752	9 690	6 265	36 300	20 856	26 240	474	
—	4 388	—	817	—	1 005	—	64	
1 093 974	1 119 128	115 026	114 827	490 640	500 896	807 029	832 694	

Bijlage III.

Besmettelijke Veeziekten gedurende 1926 (Stbl. 1912 no. 435, 1913 no. 1)

Ambtskringen.	Pestis bovina.					Anthrax.			
	a.					b.			
	1925 (a).	1926				1925 (a).	1926		
		R.	B.	G/S.	V.		R.	B.	G/S.
Pamekasan	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bondowoso	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pasoeroean	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malang	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Modjokerto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembang	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kediri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Madioen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerakarta	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koedoes	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Semarang	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jogjakarta	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Keboemen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magelang	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poerwokerto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pekalongan	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cheribon	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bandoeng	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soekaboemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buitenzorg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Weltevreden	—	—	—	—	—	10	8	36	—
Serang	—	—	—	—	—	2	—	—	—
						5	—	8	—
	—	—	—	—	—	17	8	44	—

(a) Totaal.

R = Rundefen, B = Buffels, G/S = Geiten en Schapen, V = Varkens,
P = Paarden.

— = Nihil.

no. 120, 1915 no. 302, 1917 no. 45 en 1924 no. 384) op Java en Madoera.

			Septichæmia epizoötica.					Aphthæ epizoötica.				
			c.					d.				
1926			1925	1926				1925	1926			
G/S.	V.	G.	(a)	R.	B.	G/S.	V.	(a).	R.	B.	G/S.	V.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	8 809	297	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2 601	1 314	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	485	1 140	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	67	121	11	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	897	2 958	84	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2 492	666	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	538	665	99	—	—
—	—	—	10	—	N.O.	—	—	1 024	471	63	—	—
—	—	—	3	—	N.O.	—	—	429	131	30	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3 380	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	418	441	32	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	202	944	55	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	63	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	7	211	61	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	46	34	30	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	229	—	281	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	64	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1 157	—	—	—	—
—	—	—	72	—	—	—	—	242	145	1 998	—	—
—	—	—	195	—	—	—	—	32	41	—	—	—
—	—	1	53	—	31	—	10	1 112	83	47	1	—
—	—	—	2	—	12	—	5	48	27	—	—	6
—	—	1	819	—	222	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	1 155	—	265	—	15	24 248	9 750	2 855	1	6

Bijlage III.

Ambtskringen.	Malleus.		Saccharomy- cose.		Scabies.			
	e.		f.		g.			
	1925	1926	1925	1926	1925	1926		
	P.		P.		(a).	R.	B.	G/S.
Pamekasan	2	1	—	—	6	25	—	—
Bondowoso	117	70	—	—	—	—	—	—
Pasoeroean	74	50	—	—	—	—	—	—
Malang	24	51	—	—	—	—	—	—
Soerabaja	244	287	119	170	—	—	—	—
Modjokerto	80	43	14	17	3	—	—	—
Rembang	5	1	—	—	—	—	—	—
Kediri	69	42	—	—	1	—	—	—
Madioen	31	28	—	—	—	—	—	—
Soerakarta	110	74	3	—	—	—	—	—
Koedoes	9	3	3	2	—	—	—	—
Semarang	12	8	190	185	—	—	—	—
Jogjakarta	58	30	—	4	—	—	—	—
Keboemen	16	6	61	32	17	—	—	—
Magelang	11	3	—	—	—	—	—	—
Poerwokerto	16	21	10	16	407	—	113	—
Pekalongan	149	76	38	52	13	—	6	—
Tegal	32	28	8	8	—	—	—	—
Cheribon	48	125	23	28	—	—	—	—
Bandoeng	123	77	—	—	—	—	—	—
Soekaboemi	58	27	1	—	1	—	—	—
Buitenzorg	81	69	18	1	288	—	49	—
Weltevreden	50	63	47	23	—	—	16	—
Serang	20	8	—	—	93	—	6	—
	1 429	1 191	535	538	829	25	190	—

(a) Totaal.

R = Runderen, B = Buffels, G/S = Geiten en Schapen, V = Varkens,

P = Paarden.

— = Nihil.

		Surra.						Dourine.		Piroplasmose.			
		<i>h.</i>						<i>i.</i>		<i>j.</i>			
		1925	1926					1925	1926	1925	1926		
V.	P.	(a).	R.	B.	G/S.	V.	P.	P.		(a).	R.	B.	G/S.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	14	1	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
-	2	48	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	34	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	327	174	13	-	-	69	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	51	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	32	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	809	4	19	-	-	19	-	-	-	-	-	-
-	-	33	20	20	-	-	25	-	-	10	1	8	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	52	8	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	8	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
-	-	50	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-
-	-	12	-	-	-	-	1	-	-	17	3	-	-
-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	1	65	3	17	-	-	8	-	-	1	-	-	-
-	-	41	-	-	-	-	67	-	-	18	17	-	-
-	-	108	-	13	-	-	18	-	-	-	-	-	-
-	55	1 625	256	101	-	-	245	-	-	49	21	8	-

Bijlage III.

Ambtskringen.	Tuberculose.				Rabiës.							Lym inf	
	k.				l.								
	1925	1926			1925	1926						1925	
		(a).	R.	B.		V.	(a).	Hon- den	R.	B.	G/S.		V.
Pamekasan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bondowoso	—	3	—	—	13	15	1 kalf	—	—	—	—	—	—
Pasoeroean	1	8	—	—	6	13	—	—	—	—	—	—	—
Malang	47	52	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja	43	121	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Modjokerto	10	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembang	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kediri	42	33	—	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—
Madioen	8	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerakarta	4	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koedoes	21	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Semarang	131	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jogjakarta	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Keboemen	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magelang	33	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poerwokerto	—	13	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—
Pekalongan	11	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegal	5	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cheribon	2	15	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—
Bandoeng	28	6	—	—	66	49	—	—	—	—	—	—	—
Soekaboemi	3	28	—	—	34	11	—	—	—	—	—	—	—
Buitenzorg	67	87 (1)	—	—	20	13	1	1	—	—	—	1	—
Weltevreden	28	18	—	—	10	4	—	—	—	—	—	—	—
Serang	—	—	—	—	7	3	—	—	—	—	—	—	—
	489	687 (1)	—	—	169 en 1 kat	120	2	1	—	—	—	2	—

(a) Totaal.

R = Runderen, B = Buffels, G/S = Gelten en Schapen, V = Varkens.

P = Paarden.

— = Nihil.

(1) 1 paard.

Bijlage IV.

Besmettelijke veeziekten gedurende 1926 (Stbl. 1912 no. 435, 1913 no. 120)

Ambtskringen.	Pestis bovina.					Anthrax			
	a.					b.			
	1925 (a).	1926				1925 (a).	1926		
		R.	B.	G/S.	V.		R.	B.	G/S.
Koepang.	—	—	—	—	—	16	—	3	7
Roeteng	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Waingapoe	—	—	—	—	—	11	—	—	—
Raba	—	—	—	—	—	49	—	180	—
Soembawabesar.	—	—	—	—	—	27	—	1	—
Singaradja	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mataram.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Makassar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Watampone.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Manado	—	—	—	—	—	—	2	3	4
Kandangan	—	—	—	—	—	3	—	—	—
Teloekbetoeng	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Benkoelen	—	—	—	—	—	48	—	—	—
Padang	—	—	—	—	—	164	2	2	—
Fort de Kock	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Sibolga	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Balige.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koetaradja	—	—	—	—	—	6	—	—	—
Medan.	—	—	—	—	—	6	—	—	—
Pageralam	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.	—	—	—	—	—	332	5	189	11

(a) Alle vee.

R = Runderen, B = Buffels, G/S = Geiten en Schapen, V = Varkens, P = Paarden.

1913, 1914, 1915 no. 302, 1917 no. 45 en 1924 no. 384) in de Buitengewesten.

a.				Septicæmia epizootica.					Aphthæ epizootica.				
b.				c.					d.				
1926				1925	1926				1925	1926			
G/S.	V.	P.	(a)	R.	B.	G/S.	V.	(a).	R.	B.	G/S.	V.	
7	—	1	1011	8.	112	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	aantal niet opgegeven				—	—	—	—	—	
—	—	—	81	11	494	—	85	—	—	—	—	—	
—	—	—	132	1	135	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	5	—	15	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	3	—	—	—	—	209	—	—	—	—	
—	—	—	113	34	393	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	770	—	684	—	—	—	—	—	—	—	
4	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	6	404	690	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	92	6	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	563	12	—	—	
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	9	—	18	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	1004	10	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	aantal niet opgegeven	879	325	1	—	—	
11	—	16	2129	54	1851	—	85	1311	1862	1027	1	—	

— = Nihil opgave.

N.O. = Aantal niet opgegeven.

Bijlage IV.

Ambtskringen.	Malleus.		Saccharo- mycose.		Scabies.					1925 (a).
	e.		f.		g.					
	1925	1926	1925	1926	1925	1926				
	P.		P.		(a).	R.	B.	G/S.	P.	
Koepang.	—	—	—	—	—	enkele gevallen bij al diersoorten				204
Roeteng	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Waingapoe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Raba	46	16	—	—	—	—	—	—	—	92
Soembawabesar.	9	1	—	—	—	—	—	—	—	46
Singaradja	—	—	—	—	16	6	2	—	—	—
Mataram.	7	3	—	—	—	5	—	—	—	2
Makassar.	88	94	26	14	4	7	—	35	—	35
Watampone.	103	72	22	30	—	—	—	—	—	14
Manado	86	63	—	—	—	—	—	—	—	—
Kandangan	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Teloekbetoeng	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Benkoelen	2	3	—	—	—	—	—	—	—	10
Padang	59	42	—	—	—	—	—	—	—	5
Fort de Kock	25	38	—	—	—	—	—	—	—	70
Sibolga	3	—	—	—	—	—	—	—	—	66
Balige	—	—	—	—	—	—	—	—	—	295
Koetaradja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	186
Medan	—	5	—	—	—	—	—	—	—	25
Pagaralam	—	—	5	—	—	—	—	16	—	4
Totaal.	429	339	53	44	20	18	2	51	1	105

(a) Alle vee.

R = Runderen,

B = Buffels,

G/S = Geiten en Schapen,

V = Varkens,

P. = Paarden.

P.	Surra.						Dourine.		Piroplasmose.			
	h.						i.		j.			
	1925 (a).	1926					1925	1926	1925	1926		
		R.	B.	G/S.	V.	P.	P.		(a).	R.	B.	G/S.
alle	204	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	92	—	47	—	—	159	—	—	—	—	—	—
—	46	3	12	—	—	117	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	33	—	4	—	—	28	—	—	—	3	—	—
—	14	—	—	—	—	78	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	63	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	N.O.	—	—	—	—	—	—
—	10	—	—	—	—	13	—	—	—	1	—	—
—	5	23	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	70	69	59	—	—	28	—	—	—	—	—	—
—	66	8	15	—	—	121	—	—	—	—	—	—
—	295	9	43	—	—	14	—	—	—	1	—	—
—	186	—	25	—	—	87	—	—	—	1 (*)	—	—
—	22	8	20	—	—	5	—	—	16	—	—	—
—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
	1051	120	228	—	—	720	—	—	16	8	—	—

— = Nihil opgave.

N.O. = Aantal niet opgegeven.

(*) 1 kalf en 1 hond.

Bijlage IV.

Ambtskringen.	Tuberculose.				Rabies.							Lym inf.	
	k.				l.								
	1925	1926			1925	1926							1926
	(a).	R.	B.	V.	(a).	Hon- den	R.	B.	G/S.	V.	P.		
Koepang.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Roeteng.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Waingapoe.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Raba.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Soembawabesar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Singaradja.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mataram.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Makassar.	3	1	—	—	(*) 4	6	—	—	—	—	—	—	
Watampono.	—	—	—	—	8	4	—	—	—	—	—	—	
Manado.	—	—	—	—	13	5	—	—	—	—	—	—	
Kandangan.	1	1	—	—	5	6	—	—	1	—	—	—	
Teloekbetoeng.	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Benkoelen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Padang.	—	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	
Fort de Kock.	—	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	
Sibolga.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Balige.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Koetaradja.	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	
Medan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pagaralam.	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Totaal.	5	12	—	—	35	35	—	—	1	—	—	—	

(a) Alle vee.

R = Runderen, B = Buffels, G/S = Geiten en schapen, V. = Varkens.

P = Paarden.

BIJLAGE V.

Opgave van het aantal door de Gouvernementsveeartsen verrichte malleinaties en het bedrag der uitbetaalde schadeloosstellingen (§ 5 van Stbl. 1912 No. 435 sub II F.).

Ressort.	Aantal gemal- leerde paar- den.	Reactie (*).			Aantal geconsta- teerde malleus- gevallen.	Aantal malleuspaar- den, waarvoor scha- deloosstelling is uitbetaald.	Uitbetaalde scha- deloosstelling.
		N.	D.	P.			
Koepang	—	—	—	—	—	—	—
Roeteng	—	—	—	—	—	—	—
Waingapoe	—	—	—	—	—	—	—
Raba	2 542	2 518	16	8	16	13	207,50
Soembawabesar	2 227	2 153	70	4	1	1	20,—
Mataram	632	627	2	3	3	3	90,—
Singaradja	264	264	—	—	—	—	—
Makassar	504	388	10	106	94	30	382,50
Watampone	647	617	—	30	72	67	680,—
Manado	367	333	5	29	63	60	1 144,50
Kandangan	106	102	2	2	2	2	47,50
Pamekasan	159	158	2	1	1	1	25,—
Bondowoso	464	398	11	55	70	32	905,—
Paseroean	638	567	37	29	50	44	1 500,—
Malang	187	147	20	20	51	20	545,—
Soerabaja	1 949	1 681	42	226	287	275	8 225,—
Modjokerto	326	317	2	7	43	N.O.	240,—
Rembang	1	1	—	—	1	—	—
Kediri	246	160	8	78	42	33	760,—
Madioen	266	226	12	28	28	26	595,—
Soerakarta	2 663	2 330	171	162	74	52	812,50
Koedoes	1	1	—	—	3	2	45,—
Semarang	152	149	—	3	8	2	45,—
Jogjakarta	801	750	18	38	30	29	980,—
Kaboemen	27	21	—	6	6	4	120,—
Magelang	3	—	—	3	3	3	75,—
Poerwokerto	144	92	19	33	21	15	410,—
Pekalongan	1 114	1 024	10	80	76	31	655,—
Tegal	103	91	1	11	28	12	470,—
Cheribon	204	152	10	42	125	97	1 880,—
Transporteeren	16 732	15 265	463	1 004	1 198	—	20 859,50

(*) N. = negatief; D. = dubieus; P. = positief.
N. O. = Niet opgegeven.

BIJLAGE V.

Ressort.	Aantal gemal- leideerde paar- den.	Reactie (*).			Aantal geconsta- teerde malleus- gevallen.	Aantal malleuse paarden, waarvoor schadevergoeding is uitbetaald.	Uitbetaalde schaa- deloosstelling.
		N.	D.	P.			
Per transport . . .	16 732	15 265	463	1 004	1 198	—	/ 20 859,50
Bandoeng	109	77	2	30	77	43	980,—
Soekaboemi	256	221	15	20	27	11	330,—
Buitenzorg	370	257	64	49	69	41	1 062,50
Weltevreden	659	467	40	152	63	26	552,50
Serang	278	272	1	5	8	4	62,50
Benkoelen	—	—	—	—	3	3	(¹) 575,—
Padang	179	157	6	16	42	N. O.	737,50
Fort de Kock	762	708	—	54	38	21	750,—
Koetaradja	—	—	—	—	—	—	—
Medan	384	320	34	10	5	5	(¹) 410,—
Teloekbetoeng	—	—	—	—	—	—	—
Sibolga	—	—	—	—	—	—	—
Baligé	—	—	—	—	—	—	—
Pagaralam	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	19 709	17 744	625	1 340	1 530	—	/ 26 320,—

(*) N. = negatief; D. = dubieus; P. = positief.

(¹) De afgemaakte dieren zijn tegen de volle waarde onteigend.

N. O. = Niet opgegeven.

BIJLAGE VI.

Opgave van het aantal door de Gouvernements- en Gemeentevceartsen verrichte ophthalmotuberculinaties en het bedrag der uitbetaalde schadeloosstelling (§ 4 van Stbl. 1912 No. 435 sub II, zooals deze § gewijzigd en aangevuld is bij Stbl. 1916 No. 715 en Stbl. 1921 No. 197).

Ambtskringen.	Aantal verrichte tuberculinaties.	Reactie (%).			Aantal geconstateerde gevallen van tuberculose.	Aantal door het Gouvernement overgenomen ziekte en verdachte runderen.	Uitbetaalde schade-loosstelling.	Opbrengrst verkochte deelen.
		N.	D.	P.				
Koepang	34	34	—	—	—	—	—	—
Roeteng	11	11	—	—	—	—	—	—
Makassar	92	92	—	—	1	1	600.—	130.—
Manado	14	14	—	—	—	—	—	—
Kandangan	—	—	—	—	1	—	—	—
Pamekasan	—	—	—	—	—	—	—	—
Bondowoso	268	250	9	9	3	3	425.—	160.—
Pasoeroean	526	504	17	5	8	8	1.145.—	210.—
Malang	1 292	1 031	99	162	52	32	4.185.—	1 059.90 ⁵
Soerabaja	2 451	1 882	251	318	121	90	13.715.—	2 695.—
Modjokerto	296	225	23	48	33	14	3.050.—	552.50
Rembang	173	144	12	17	2	—	—	—
Kediri	688	435	73	180	33	20	2.960.—	612.50
Madison	426	378	20	28	11	6	1.225.—	150.50
Soerakarta	958	867	49	42	60	36	5.720.—	1 453.50
Koedoes	494	417	25	52	28	—	—	—
Semarang	2 309	2 147	103	59	66	18	2.375.—	875.—
Jogjakarta	374	345	14	15	12	12	1.525.—	533.50
Kebomen	271	259	7	5	5	5	755.—	290.—
Magelang	547	469	21	57	22	21	1.740.—	922.—
Poerwokerto	427	386	26	15	13	10	1.712.50	623.75
Pekalongan	685	470	78	137	23	5	445.—	186.—
Tegal	326	275	8	43	41	25	2.590.—	1 626.—
Cheribon	224	204	4	16	15	8	1.425.—	750.90
Bandoeng	1 021	874	71	76	6	6	1.325.—	532.80
Soekaboemi	804	696	52	56	28	32	7.365.—	2 824.84
Buitenzorg	604	392	107	105	87	87	19.615.—	4 770.20
Weltevreden	1 528	1 395	80	53	18	24	5.660.—	1 757.14
Serang	261	261	—	—	—	—	—	—
Teloekbetoeng	129	122	5	2	7	—	—	—
Benkoelen	N. O.	geene reactie			—	—	—	—
Padang	369	369	—	—	—	—	—	—
Fort de Kock	372	372	—	—	—	—	—	—
Medan	—	—	—	—	—	—	—	—
Pagaralam	233	229	2	2	3	3	800.—	68.61
Totaal	18 207	15 549	1 156	1 502	699	466	f 80.257.50	f 22.784.64 ⁵

N. O. = niet opgegeven.

(%) N. = negatief; D. = dubieus; P. = positief.

BIJLAGE VII.

**Extract uit het schrijven van het Hoofd van den Burgerlijken
Veeartsenijkundigen Dienst van 7 Juli 1926 No. 1019.**

In den vervolge kunnen door de Inspecteurs bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst aan mij voorstellen worden ingediend, om in bedrijven met weinig reactors, m.a.w. in zulke, welke alle kans bieden om geheel van tuberculose te worden vrijgemaakt en waar bovendien de eigenaar alle mogelijke hulp bij de bestrijding der ziekte verleent, alle verdachte dieren te onteigenen tegen de helft der geschatte waarde, doch niet meer dan tegen hoogstens f 300.—.

Op deze voorstellen zal, zoo de fondsen het toelaten, gunstig worden beschikt, indien zij vergezeld gaan van een schrijven van den eigenaar, waarin hij:

- 1e. verklaart genoeg te nemen met de schadevergoeding, hoe ook de uitslag van de sectie moge zijn;
- 2e. zich bereid verklaart:
 - a. nieuwe reactors nadien zelf dadelijk op te zullen ruimen zonder eenige schadevergoeding of, zoo zij nog in volle lactatie zijn, deze volkomen af te zonderen in een afzonderlijken stal en op te ruimen, zoodra zij nog maar een geringe hoeveelheid melk geven, een en ander ter beoordeeling van den betrokken Gouvernements veearts;
 - b. nieuwe dieren slechts aan te koopen uit bedrijven, waarin tuberculose niet of weinig voorkomt en deze dieren, zoolang zij door den Gouvernements- of Gemeentevaearts niet vrij van tuberculose zijn verklaard, volkomen afgezonderd te houden;
- 3e. zich verbindt:
 - a. alle bij de runderen in zijne melkerij waargenomen verdachte ziekteverschijnselen oogenblikkelijk te zullen rapporteeren aan den Gouvernementsveearts;
 - b. minstens een maal per jaar zijn melkveestapel zoowel clinisch als door middel van tuberculine door dien ambtenaar te laten onderzoeken.

BIJLAGE VIII.

Invoer van vee over zee over het jaar 1926.

Gewesten, Vee- artsenijkundige Ambtskringen of Eilanden.	Paarden.			Buffels.	Runderen.			Schapen.	Geiten.	Varkens.	Honden.	Andere dieren o.a. herten.
	H.	M.	C.		St.	K.	O.					
Bantam	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Batavia	2 886	156	226	3 402	74	7	13 000	86	40	1 530	100	—
Cheribon	326	—	—	53	—	—	—	—	—	—	—	—
Pekalongan	239	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegal	439	—	—	22	479	121	—	—	—	—	—	—
Semarang	451	—	—	67	22	1	3	—	—	303	18	—
Rembang	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja	2 174	3	11	1 893	85 119	1 332	3 959	2 062	6 117	17 009	89	9
Madoera	357	28	1	75	49	425	3	17	274	—	—	3
Pasoeroean	1 012	—	—	121	6 930	5 036	69	9	1	—	—	—
Besoeki	1 165	8	—	824	9 321	3 275	1 696	113	2 317	3 571	—	—
Atjeh en Ond... ..	3	—	5	47	20	19	—	15	37	52	5	—
Tapanoeli	12	—	—	146	40	—	—	1	262	1 195	—	—
Sum. Westk.	2	—	3	452	38	15	—	55	—	435	4	—
Benkoelen	31	—	1	24	1	—	962	5	232	125	—	—
Lamp. Distr.	296	—	5	3 431	316	120	153	872	3 437	223	—	—
Palembang	21	3	2	246	350	10	2 815	261	5 446	—	—	—
Riouw en Ond... ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—
Oostk. v. Sum... ..	—	11	52	308	493	—	—	—	—	3	42	—
Bangka en Ond... ..	—	—	—	—	99	—	1 392	2	171	—	—	—
Billiton	—	—	—	—	510	11	25	10	124	—	—	—
Westerafd v. B... ..	2	1	—	31	5 225	743	2 259	257	2 504	92	—	—
Z.-en O. afd. v. B... ..	15	2	3	786	4 812	1 114	1 493	2 256	3 121	7 532	—	3
Celebes en Ond. (¹) ..	73	5	9	118	135	616	1 059	28	106	7 659	18	21
Manado. (¹)	31	—	2	2	81	16	1	16	156	150	2	5
Amboina	14	1	—	17	—	200	625	93	530	797	5	3
Raba	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—
Soembawa besar... ..	1	—	—	—	—	—	—	—	24	93	—	—
Lombok	1	—	1	—	1	51	535	—	—	6	—	—
Bali	1	—	—	—	—	—	—	15	2	—	—	—
Eil. Timor	—	—	—	—	(²) 3	—	—	—	—	7	—	—
„ Savoe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Roti	4	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Soemba	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Flores	—	—	—	55	73	7	3	1	13	—	—	—

(¹) Van binnen het gewest inbegrepen.

(²) Afkomstig van Atapoepoe.

BIJLAGE IX.

Uitvoer van vee over zee over het jaar 1926.

Gewesten, Veeartsenijk. Ambtskringen of Eilanden.	Paarden.			Buffels.	Runderen.			Schapen.	Geiten.	Varkens.	Honden.	Andere dieren o. a. herten.
	H.	M.	C.		St.	K.	O.					
Bantam . . .	259	2	—	2.751	78	24	46	744	3.624	109	—	—
Batavia . . .	246	16	7	2.248	454	122	7.251	287	5.463	222	—	—
Cheribon . . .	2	—	—	108	11	11	3	73	1.327	—	—	—
Pekalongan . . .	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegal . . .	—	—	—	9	158	25	—	—	211	—	—	—
Semarang . . .	2	—	—	22	4	—	—	—	3	—	1	—
Rembang . . .	—	—	—	—	2.612	1.472	1.391	301	790	—	—	—
Soerabaja . . .	125	1	—	198	824	184	34	981	1.084	72	24	64
Madoera . . .	169	20	—	2.290	63.583	11.297	178	3.929	14.273	31	—	10
Pasoeroean . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Besoeki . . .	13	—	—	7	183	—	—	500	130	—	—	—
Atjeh en Ond. . .	9	6	3	923	419	692	6	32	125	343	12	—
Tapanoeli . . .	6	5	—	10	7	—	—	—	134	1.581	2	—
Sumatra's Westk. . .	36	8	1	11	14	—	1	10	174	186	5	—
Benkoelen . . .	1	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—
Lamp. Distr. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	Vele
Palembang . . .	—	1	1	—	8	6	32	—	5	697	2	—
Rionw en Ond. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.416	—	—
Oostk. van Sum. . .	—	8	29	—	21	10	—	—	8	1.264	—	171
Bangka en Ond. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Billiton . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westerafd. van B. . .	—	—	—	—	584	54	210	41	83	—	3	—
Z. en O. afd. van B. . .	—	—	—	—	29	—	—	10	—	33	—	18
Celebes en Ond. (¹) . .	190	4	8	144	132	322	459	25	347	497	—	62
Manado (¹) . . .	54	6	2	168	173	41	55	854	802	123	2	11
Amboina . . .	4	—	—	—	89	36	—	24	91	17	—	6
Raba . . .	2.368	—	2	910	—	—	—	—	—	—	—	—
Soembawabesar . . .	2.078	—	—	2.018	60	—	1	—	3	—	—	3
Lombok . . .	243	1	—	405	2	4	6.245	169	12	9.425	—	—
Bali . . .	533	—	—	147	31	406	16.295	—	—	141.749	—	—
Eiland Timor . . .	1	9	—	33	9	5	29	—	10	3	—	1
Eiland Savoe . . .	375	—	—	41	—	—	—	—	—	—	—	—
Eiland Roti . . .	108	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Eiland Soemba . . .	2.611	—	—	59	520	140	—	—	8	4	—	1
Eiland Flores . . .	331	—	—	268	—	—	—	—	2	316	—	—

(¹) Naar binnen het gewest inbegrepen.

De uitvoer van het gewest Amboina betreft in hoofdzaak uitvoer van de hoofdplaats Amboina van van buiten het gewest ingevoerd vee naar de andere eilanden van het gewest.

De uitvoer van het gewest: Westerafd. v. Borneo betreft in hoofdzaak uitvoer van de hoofdplaats Pontianak van van buiten het gewest ingevoerd vee naar andere plaatsen in het gewest.

BIJLAGE X.

Opgave geslacht vee, gewone slacht en noodslacht van Java en Madoera, 1925 en 1926.
De opgaven van Runderen, Buffels, Paarden en Varkens zijn verstrekt door het Departement van Financiën,
die omtrent Schapen en Geiten door de Gouvernements-veeartsen.

Gewesten.	Residentie W.-Java.	Gewone slacht 1925.						Nood- slacht 1925.		Gewone slacht 1926.						Nood- slacht 1926.		Toelichtingen.
		R.	B.	P.	V.	S.	G.	R.en B.	P. V.	R.	B.	P.	V.	S.	G.	R.en B.	P. V.	
Bantam	Bantam ..	174	14 675	—	750	258	1 903	746	—	79	13 227	—	741	426	1 962	235	—	10
	Batavia...	14 019	15 722	1	40 823	—	—	1	—	15 527	13 086	—	37 498	3 620	43 570	1	1	—
Batavia	Buitenzorg	2 464	9 111	13	2 412	8 026	58 860	33	—	3 156	7 829	6	2 168	7 869	17 017	52	—	1
	Krawang ..	1 548	6 299	58	1 308	—	—	46	—	1 898	5 689	74	1 127	—	—	—	—	—
	West-Pr...	1 903	15 491	77	2 392	—	—	84	—	2 166	16 040	96	2 176	8 398	9 178	25	7	—
Preangër Reg.	Midden-Pr.	16 779	13 065	453	8 785	11 830	14 602	113	2	25 110	4 493	460	8 407	7 445	8 150	92	2	—
	Oost-Pr...	4 735	10 865	314	1 364	—	—	36	3	1 421	13 758	246	1 383	—	—	21	1	—
	Cheribon ..	1 712	8 326	199	3 492	12 968	11 678	22	8	1 451	5 806	113	2 642	19 878	21 778	11	4	—
	Indramajoe ..	—	—	—	—	—	—	—	—	104	1 783	47	643	—	—	—	—	—
Pekalongan ..	—	3 033	19 183	126	2 245	8 244	29 153	22	3	3 164	19 332	104	2 135	11 311	36 353	22	—	5
Semarang ...	—	26 560	37 782	283	6 625	17 373	36 311	25	1	25 386	36 789	203	5 866	14 798	52 482	42	1	—
Rembang ...	—	16 663	2 639	17	1 283	1 921	9 412	10	—	14 519	2 280	19	1 807	3 118	14 432	1	—	—
Soerabaja ...	—	72 113	6 242	8	18 086	3 660	43 102	9	1	80 174	6 505	4	16 095	6 991	49 544	116	—	—
Pasoeroean ..	—	71 781	568	68	4 884	6 459	19 419	2	—	77 011	648	66	4 399	7 515	24 528	3	—	—
	R. & B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Besoeki	—	55 727	—	26	2 269	8 824	17 252	19	23	60 029	2 761	11	1 997	10 764	22 129	5	1	—
Banjoemas ..	—	12 310	9 255	108	1 323	3 221	2 006	10	—	13 657	8 242	109	1 367	6 075	7 211	6	1	1
Kedoe	—	27 281	14 431	439	2 599	10 923	11 625	8	—	27 843	14 027	347	2 363	12 537	17 915	—	—	—
Jogjakarta ..	—	15 464	9 339	56	1 667	—	—	8	—	13 789	7 480	38	1 224	—	—	5	—	—
Soerakarta ...	—	25 174	22 834	511	3 062	—	—	4	—	24 590	18 846	400	3 082	—	—	1	1	—
Madjoen	—	19 722	6 728	65	1 468	356	6 290	50	1	19 333	7 949	55	1 532	726	14 468	17	2	—
Kediri	—	22 802	12 291	89	3 454	1 459	14 169	23	—	23 784	11 430	74	3 204	3 661	30 727	30	—	—
Madoera	—	30 271	208	2	203	—	—	66	—	31 896	154	3	201	—	—	35	—	—
Totaal ..	—	442 235	235 684	2 913	110 494	95 522	275 782	1 337	49	2 466 087	218 244	2 475	102 057	125 132	371 444	803	21	17

BIJLAGE XI.

Opgave geslacht vee, gewone slacht en noodslacht van de Buitengewesten 1925 en 1926.

De opgaven van Runderen, Buffels, Paarden en Varkens zijn verstrekt door het Departement van Financiën, die omtrent Schapen en Geiten door de Gouvernements-veeartsen.

Gewesten.	Gewone slacht 1925.						Noodslacht 1925.			Gewone slacht 1926.						Noodslacht 1926.			Toelichtingen.
	R.	B.	P.	V.	S.	G.	R. en B.	P.	V.	R.	B.	P.	V.	S.	G.	R. en B.	P.	V.	
Sumatra's Westkust	28 332	14 888	1 253	4 284	104	2 060	266	5	2	25 470	15 841	937	3 628	145	2 994	304	4	—	
Tapanoeli	6 447	5 393	1 138	38 588	—	—	388	112	71	6 944	1 054	1 317	47 894	—	—	254	73	167	
Benkoelen	1 653	1 340	—	480	90	710	192	—	—	2 320	1 024	—	590	85	508	191	1	—	
Lampoengsche Distr.	1 172	1 203	—	1 132	8	869	182	—	3	945	1 770	—	1 393	14	1 400	217	—	—	
Palembang	4 112	2 273	—	6 107	399	5 111	—	—	—	5 801	2 272	—	6 448	450	6 400	350	—	—	
Djarabi	654	3 794	—	2 582	—	—	191	—	4	1 093	3 648	—	2 791	—	—	93	—	—	
Oostkust van Sumatra	9 987	13 993	30	87 694	937	7 946	639	—	295	14 146	10 344	—	84 422	457	8 120	616	—	297	
Atjeh en Onderh.	12 925	799	—	8 054	1 092	3 804	85	—	4	11 604	983	—	7 392	739	5 022	110	—	4	
Rioew en "	405	359	—	6 679	—	—	1	—	1	224	388	—	7 468	—	—	—	—	—	
Bangka en "	1 508	10	—	12 876	—	—	—	—	—	2 236	26	—	13 088	—	—	—	—	—	
Billiton	515	—	—	2 909	—	—	—	—	—	509	—	—	2 577	—	—	—	—	—	
Westerafd. van Borneo	2 200	—	—	20 286	—	—	—	—	—	3 535	—	—	22 912	—	—	—	—	2	
Z en O. afd. v. Borneo	8 816	4 366	—	8 853	668	825	35	—	—	8 110	4 910	—	3 410	2 000	2 746	4	—	—	
Manado	3 167	67	137	23 873	3 664	8 710	52	8	1	2 964	37	185	22 465	2 869	12 276	40	6	9	
Celebes en Onderh.	749	13 269	217	6 237	24	1 995	2	—	—	718	12 517	240	6 726	13	1 391	13	—	—	
Amboina	736	—	—	1 897	—	—	12	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Molukken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	461	—	—	1 709	—	—	14	—	4	
Timor en Onderh.	93	862	—	1 864	1 429	4 858	—	—	—	100	758	—	2 019	2 041	4 375	—	—	—	
Bali en Lombok	18 715	11 500	35	64 405	3	1 388	—	—	—	19 286	6 030	24	62 033	26	2 187	—	—	—	
Totaal	101 674	74 116	2 811	208 800	8 418	38 276	2 045	125	387	106 492	61 002	2 703	298 965	8 839	47 419	2 206	84	483	

BIJLAGE XII.

Uitvoer van runder- en buffelhuiden van Java en Madoera over het jaar 1926 en van de Buitengewesten over het jaar 1925.

Bestemmingen.	Aantal stuks.	Gewicht kilo.	Waarde gulden.
Buffelhuiden.			
<i>Buitengewesten 1925.</i>			
Nederland	26 825	359 475	312 643
id. V. O.	11 176	145 243	126 361
Groot-Brittannië	9 466	124 713	108 500
id. V. O.	93	1 270	1 105
Duitschland	145	1 951	1 697
Frankrijk	16 423	208 098	181 045
id. V. O.	1 460	17 970	15 634
Italië	702	9 041	7 866
V. S. N. Amerika	1 840	23 950	20 837
Egypte	7 466	90 922	79 102
Penang	568	9 550	8 309
Singapore	1 248	15 440	13 423
Japan	264	2 208	1 921
Onbekend	351	2 329	2 026
Totaal	78 032	1 012 160	880 579
Buffelhuiden.			
<i>Java en Madoera 1926.</i>			
Nederland	154 406	1 633 468	1 493 226
id. V. O.	21 154	206 211	188 759
Groot-Brittannië	4 750	63 441	48 858
Duitschland	7 975	62 005	56 764
Frankrijk	26 225	261 061	238 941
Italië	17 318	127 483	116 569
Spanje	5 400	68 708	62 849
Balkanstaten	16 955	126 867	116 067
Port-Saïd V. O.	6 850	56 963	51 996
Elders	1 900	17 902	16 340
Totaal	262 933	2 614 109	2 390 369
Runderhuiden.			
<i>Buitengewesten 1925.</i>			
Nederland	17 238	82 503	117 979
id. V. O.	621	2 743	3 922
Frankrijk	290	1 349	1 929
Penang	391	2 347	3 356
Singapore	19 729	160 848	230 013
Naar elders	153	746	1 067
Onbekend	275	1 422	2 033
Totaal	38 697	251 958	360 299

BIJLAGE XIII.

Castratie van Runderen, Buffels en Paarden op Java en
Madoera van 1924 t/m 1926.

Ambtskringen.	Runderen.			Buffels.			Paarden.			Toelichtingen castratie bij andere dier- soorten.
	1924	1925	1926	1924	1925	1926	1924	1925	1926	
Pamekasan . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bondowoso . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Paseroean . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Malang . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Soerabaja . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Modjokerto . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rembang . . .	19 882	15 581	11 864	100	—	22	—	—	—	
Kediri . . .	5 337	4 646	3 739	37	3	—	—	—	—	17 rammen en 58 bokken.
Madioen . . .	4 346	5 309	7 202	—	—	—	—	—	—	
Soerakarta . . .	125	158	290	—	—	—	—	—	—	
Koedoes . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Semarang . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jogjakarta . . .	—	—	84	—	—	—	—	—	—	
Keboemen . . .	372	814	756	—	—	1	—	—	—	
Magelang . . .	75	—	—	—	—	—	—	—	—	
Poerwokerto . . .	10	99	—	—	—	—	—	—	—	
Pekalongan . . .	—	—	7	—	—	—	—	—	—	
Tegal . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cheribon . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bandoeng . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Soekaboemi . . .	4	—	—	—	—	—	—	—	—	
Buitenzorg . . .	—	6	11	—	—	5	—	—	—	
Weltevreden . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Serang . . .	—	—	—	—	24	—	—	—	—	
Totaal . . .	30 251	26 603	23 953	137	27	28	—	—	—	17 rammen en 58 bokken.

BIJLAGE XIV.

Castratie van Runderen, Buffels en Paarden in de Buitengewesten van
1924 t/m 1926.

Ambtskringen.	Runderen.			Buffels.			Paarden.		
	1924	1925	1926	1924	1925	1926	1924	1925	1926
Koepang	41	104	189	7	—	—	—	5	159
Roeteng	—	63	106	—	—	—	—	—	5
Waingapoe	3	4	2	14	—	—	—	—	—
Raba	5	9	—	2 544	836	—	—	—	2
Soembawabesar.	1	2	—	—	—	—	2	—	—
Mataram	6 057	783	2120	—	—	—	—	—	—
Singaradja	20 030	14 718	18225	99	26	71	1	—	—
Makassar.	—	—	41	—	—	—	—	—	—
Watampone	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Manado	269	451	414	—	9	14	—	3	1
Kandangan	133	13	2	1	—	—	—	—	—
Teloekbetoeng.	515	544	670	—	—	—	—	—	—
Benkoelen	—	—	55	—	—	—	—	—	—
Padang	1 964	1 121	135	—	—	—	—	—	—
Fort de Kock	343	784	231	—	—	—	—	—	—
Sibolga	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Balige	67	7	98	—	—	—	—	—	—
Koetaradja	521	—	76	9	—	—	4	—	20
Medan	9	—	—	—	—	—	4	—	—
Pagaralam	2 695	2 811	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	32 653	21 414	22 364	2 674	871	85	11	8	187

BIJLAGE XV.

Opgave van het aantal runderen op 31 December 1926 gehouden in melkerijen op Java en Madoera.

Ambts- kringen.	Koeien.			Vaarzen.			Totaal aantal koeien.	Stieren.			Totaal aantal stie- ren.	Stierkalveren.			Koekalveren.			Totaal aantal kal- veren.
	Volbloed of waardevol gekruist.		Ander gekruist (Beng., Inl., enz.)	Volbloed of waardevol gekruist.		Ander gekruist (Beng., Inl., enz.)		Volbloed of waardevol gekruist.		Ander gekruist (Beng., Inl., enz.)		Volbloed of waardevol gekruist.		Ander gekruist (Beng., Inl., enz.)	Volbloed of waardevol gekruist.		Ander gekruist (Beng., Inl., enz.)	
	Hol- landsch.	Austra- lisch.		Hol- landsch.	Austra- lisch.			Hol- landsch.	Austra- lisch.			Hol- landsch.	Austra- lisch.		Hol- landsch.	Austra- lisch.		
Pamekasan...	1	37	147	—	—	13	198	—	3	9	12	—	12	44	—	12	45	113
Bondowoso...	84	22	5	3	4	3	121	4	1	2	7	23	13	3	39	9	8	95
Paseroean...	261	63	5	38	4	—	371	15	1	—	16	61	1	1	89	5	2	159
Malang	515	263	59	82	43	4	966	52	7	9	68	112	25	13	147	68	14	380
Soerabaja ...	20	660	17	6	75	—	778	9	32	1	42	—	61	—	—	132	1	194
Modjokerto...	2	357	25	—	96	7	487	10	14	2	26	—	40	6	—	96	9	152
Rembang....	—	184	114	—	50	19	367	1	17	6	24	—	45	51	—	84	55	235
Kediri.....	161	297	42	33	88	8	622	21	23	7	51	46	55	21	89	122	20	353
Madoera.....	69	54	51	15	22	34	245	8	4	3	15	10	18	21	36	25	23	133
Soerakarta...	151	252	140	34	75	82	734	17	9	31	57	45	69	33	47	63	63	320
Koedoes....	37	96	107	22	29	56	347	9	12	6	27	23	23	38	28	38	45	195
Semarang...	404	525	215	106	46	40	1386	46	14	8	68	68	76	64	180	175	99	660
Jogjakarta...	76	197	67	6	—	1	317	11	2	2	15	31	12	19	43	14	10	129
Keboemen...	108	15	88	24	—	2	237	8	2	56	16	18	—	41	44	—	32	135
Magelang ...	209	—	35	13	—	1	348	27	—	—	27	91	—	14	113	—	22	240
Poerwokerto.	105	1	79	38	—	9	232	7	—	2	9	10	—	46	62	—	48	166
Pekalongan...	27	67	186	22	18	75	396	5	6	29	40	1	4	55	10	26	68	164
Tegal.....	99	18	7	34	4	1	160	11	—	—	11	15	1	1	19	3	3	42
Cheribon....	106	55	54	24	20	21	280	10	7	5	22	21	20	22	25	41	34	163
Bandoeng...	1339	110	32	528	168	4	2181	100	1	5	106	133	—	48	452	12	16	661
Soekaboemi..	28	31	25	16	7	4	111	7	—	—	7	—	—	2	9	3	3	17
Buitenzorg...	207	40	84	53	3	13	400	17	2	6	25	17	5	18	69	17	10	136
Weltevreden.	221	39	908	19	5	76	1268	17	1	12	30	10	5	98	30	—	138	281
Serang.....	—	1	98	—	—	14	113	—	—	3	3	—	—	16	—	—	24	40
Totaal ...	4 320	3 384	2 590	1 116	754	487	12 651	412	158	154	724	733	486	675	1 532	945	792	5 163

Staat van het op de Veepassars verhandelde vee in 1926.

Ambtskringen.	Paarden.				Runderen				Buffels.				Varkens.	Geiten.	Schapen.
	M.	V.	C.	Tot.	M.	V.	C.	Tot.	M.	V.	C.	Tot.			
Mataram	2 674	1 852	4	4 530	773	14 280	21 505	36 558	1 701	1 571	1 023	4 895	—	—	—
Singaradja	774	223	—	997	2 009	9 237	30 856	42 102	658	780	635	2 073	—	—	—
Pamekasan	—	—	—	—	250 741	213 702	15	464 458	743	1 054	7	1 804	—	90 701	8 445
Bondowoso	317	95	—	412	78 541	94 197	5 148	177 836	2 653	2 976	1 146	6 775	—	22 179	16 843
Paseroean	448	166	1	615	68 221	47 366	5 209	120 796	137	172	—	309	—	3 810	3 057
Malang	440	212	—	652	41 172	31 064	4 399	76 635	462	322	14	798	214	10 798	3 806
Soerabaja	—	—	—	—	23 706	3 217	14	26 937	372	66	25	463	—	5 367	—
Modjokerto	—	—	—	—	28 708	25 284	3 143	57 137	3 486	3 420	200	7 106	—	14 336	3 333
Rembang	51	45	—	96	25 222	29 055	7 246	61 523	6 378	6 135	859	13 862	—	29 008	6 380
Kediri	88	67	—	155	33 668	30 238	8 322	72 228	9 748	12 064	948	22 760	—	38 410	16 847
Madjoen	785	760	8	1 553	13 911	23 269	1 685	38 865	8 167	9 984	279	18 430	3	42 825	27 617
Soerakarta	850	912	6	1 768	49 356	42 480	317	92 153	11 630	15 043	65	26 738	332	73 172	21 003
Koedoes	216	72	—	288	12 225	11 594	365	24 284	10 678	25 840	8 325	44 843	—	35 633	7 583
Semarang	—	—	—	—	12 594	10 489	435	23 518	3 896	6 736	1	10 623	—	18 293	12 173
Jogjakarta	2	18	—	20	17 792	32 468	—	50 260	2 281	13 988	—	16 269	—	34 680	12 903
Keboemen	39	47	—	86	4 771	4 789	152	9 712	3 168	2 849	4	6 021	—	15 206	16 470
Magelang	—	—	—	745	—	—	—	22 957	—	—	—	7 809	—	41 790	—
Poerwokerto	—	2	—	2	26 620	25 888	685	53 202	8 963	10 563	664	20 190	—	30 584	33 293
Pekalongan	72	272	—	344	85	533	—	618	708	883	—	1 591	—	5 751	18 955
Buitenzorg	100	18	—	118	541	1 171	364	2 076	6 462	5 117	2 044	13 623	328	14 141	5 674
Bandoeng	9	9	—	18	9	14	—	23	2 000	1 637	424	4 061	—	17 733	19 417
Weltevreden	—	—	—	—	521	626	349	1 496	2 217	1 629	863	4 709	25 953	21 955	1 863
Padang	427	171	—	598	4 154	2 396	77	6 627	1 143	1 064	—	2 207	—	609	8
Fort de Kock	1 721	3 348	—	5 069	14 557	14 737	—	29 294	9 611	11 428	—	21 039	—	8 693	361
Padangsidimpoean	1 740	—	—	1 740	96	—	—	96	204	—	—	204	—	1 110	232
Koetaradja	209	11	2	222	8 788	6 190	27	15 005	2 223	937	—	3 160	—	808	68

PRIJZEN VAN VEE, VLEESCH EN HUIDEN OP
JAVA EN MADOERA IN 1926.

BIJLAGE XVIII.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen.			
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.
Bondowoso.....	draagpaard	g. f 50.—	trekossen	g. f 80.—	kati	f 0.75
	rijpaard	g. „ 250.—	trekstieren	h. „ 150.—		
	hengsten	h. „ 300.—		g. „ 80.—		
		g. „ 150.—		h. „ 50.—		
		l. „ 100.—	koeien	h. „ 70.—		
	merries	h. „ 100.—		g. „ 40.—		
		g. „ 65.—		l. „ 30.—		
		l. „ 25.—	stierkalf	g. „ 25.—		
			koekalf	g. „ 20.—		
Pasoeroean	draagpaard	g. „ 50.—	trekossen	g. „ 80.—	Pasoeroean:	
	rijpaard	g. „ 250.—	koeien	g. „ 65.—	kati	f 0.80
	hengsten	h. „ 350.—	stierkalf	g. „ 30.—	Probolinggo:	
		g. „ 275.—		g. „ 20.—	kati	f 0.50
		l. „ 60.—			Kraksnaän:	
	merries	h. „ 100.—			kati	f 0.65
		g. „ 80.—			Loemadjang:	
		l. „ 60.—			kati	f 0.50
Malang	dogcarpaard	h. „ 200.—	melkrund	f 20.— à	kati	
		g. „ 120.—	per flesch	f 25.—	I	„ 0.55
		l. „ 80.—	slachtrund	h. f 125.—	II	„ 0.35
	rijpaard	h. „ 200.—		g. „ 75.—		
		g. „ 160.—		l. „ 50.—		
		l. „ 130.—	trekrund	h. „ 100.—		
	draagpaard	h. „ 50.—		g. „ 80.—		
		g. „ 40.—		l. „ 75.—		
		l. „ 40.—	stierkalf	g. „ 30.—		
			koekalf	g. „ 20.—		
Soerabaja	Bima paard	h. „ 125.—	span trek-			
		g. „ 90.—	ossen, incl.	g. „ 150.—	kati	h. „ 1.25
		l. „ 60.—	gekruiet			g. „ 0.45
	Sandelhout	h. „ 250.—	idem,	g. „ 250.—		l. „ 0.30
		g. „ 110.—	Bengaalsch	h. „ 90.—		
		l. „ 60.—		g. „ 60.—		
	Soembawa	h. „ 200.—	Madoera vee	l. „ 40.—		
		g. „ 110.—				
		l. „ 65.—	bali vee	h. f 140.—		
				g. „ 100.—		
				l. „ 80.—		

h. = hoogste prijs.
g. = gemiddelde prijs.
l. = laagste prijs.

I 1e qualiteit.
II 2e qualiteit.

Prijzen van Vee, Vleesch en Huiden op Java en Madoera in 1926.

			Buffels.						
Huiden.			Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.		
Toestand.	Eenheid.	Prijs.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.
nat droog I droog II	pic. pic. pic.	f 25.— " 80.— " 70.—	stieren koeien	g. f 60.— g. " 50.—	—	—	—	—	—
nat droog I droog II	pic. pic. pic.	g. " 30.— g. " 100.— g. " 85.—	stieren koeien	g. " 75.— g. " 55.—	Paseroean: — Probolinggo: — Kraksaän: — Loemadjang: kati f 0.40	—	nat droog	kati kati	f 0.35 " 0.50
nat droog	kati kati	" 0.30 —	stieren koeien	h. " 75.— g. " 50.— l. " 35.— h. " 50.— g. " 40.— l. " 40.—	—	—	g. g. h. l. h. l.	—	—
nat I II III droog tot 7 kati	pic. pic. pic. pic. pic.	f 32.— " 30.— " 27.—	stieren koeien	h. " 90.— g. " 70.— l. " 40.— h. " 60.— g. " 45.— l. " 35.—	kati I II III kilo I II III	f 0.35 " 0.30 " 0.25 " 0.55 " 0.48 " 0.40	g. g. g. droog 16,5 kati en zwaarder	pic. pic.	I " 55.— II " 50.— I " 60.— II " 55.—
I II III droog van 7 tot 11 kati	pic. pic. pic. pic. pic.	" 125.— " 110.— " 95.— I " 105.— II " 90.— III " 80.—							

A. = gewicht van 60 — 100 kati.
B. = per picol levend gewicht.

Varkens.			Geiten.				Schapen.			
	Dier.	Vleesch.	Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.
Prijs.	Prijs.	Prijs per kati.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
—	gewicht van 60 — 100 kati: l. f 30.— h. „ 45.—	f 0.80	Etawah bokken: f 25.— Inl. slacht geit: h. f 7.50 g. „ 5.— l. „ 2.50	kati	f 0.80	per stuk nat: f 0.50 tot f 1.50	Inlandsch: h. f 7.50 g. „ 5.— l. „ 2.— vetstaart f 30.—	kati	f 0.75	per stuk nat f 0.50 tot f 1.50
f 0.35 „ 0.50	gewicht van 60 — 100 kati: l. f 60.— h. „ 80.— per pic. levend: l. f 40.— h. „ 50.— per picol levend: h. f 60.— g. „ 45.— l. „ 40.—	Pasoer.: f 0.80 Probol.: f 0.70 Kraks.: f 0.80 Loemad.: f 0.90 „ 0.90	slacht-geiten: h. f 9.— g. „ 7.— l. „ 5.—	Pasoeroean: kati f 0.60 Probolinggo: — Kraksaän: kati f 0.60 Loemadjang: kati f 0.50	l. „ 1.— h. „ 1.50	h. „ 8.— g. „ 6.— l. „ 5.—	Pasoeroean: kati f 0.60 Probolinggo: — Kraksaän: kati f 0.60 Loemadjang: kati f 0.50	g. „ 0.50		
—	per picol levend: h. f 60.— g. „ 45.— l. „ 40.—	„ 0.90	slacht-geiten: h. f 8.— g. „ 4.50 l. „ 3.—	kati	„ 0.70	nat: f 0.70	slacht-schaap: h. f 15.— g. „ 8.— l. „ 5.—	kati	„ 0.70	nat f 0.70
55.— 50.— 60.— 55.—	gewicht van 60 — 100 kati: h. f — g. „ — l. „ — per pic. levend: f 46.—	h. „ 1.60 g. „ 0.90 l. „ 0.80	Etawah bokken: h. f 25.— tot „ 600.— g. „ 120.— tot „ 140.— l. „ 80.— geiten: g. f 6.—	kati	h. „ 0.50 g. „ 0.45 l. „ 0.40	per vel droog: I f 1.80 II „ 1.15 III „ 0.40	h. „ 15.— g. „ 9.— l. „ 5.50	kati	h. „ 1.25 g. „ 0.55 l. „ 0.45	per vel droog: I f 0.95 II „ 0.40 III „ 0.20

BIJLAGE XVIII.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen.					
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.
Soerabaja (vervolg)							droog van 11 kati en zwaarder	pic.
Modjokerto	paardenhandel te Soerabaja		trekossen koeien stierkalf koekalf	g. / 80.— g. " 35.— g. " 15.— g. " 12.50	kati pond	/ 0.45 " 0.36	nat nat droog	pic. stuk pic.
Rembang	gekruiet Javaansch trekpaard	h. / 44.— g. " 37.— l. " 16.50	trekossen koeien stierkalf koekalf	g. " 100.— g. " 42.50 g. " 15.— g. " 12.50	kati pond	" 0.60 " 0.50	nat droog nat	pic. pic. stuk
Kediri	Sandel hengst Bima Soembawa Java merrie	g. " 225.— g. " 200.— g. " 175.— g. " 120.— g. " 60.—	trekossen koeien stierkalf koekalf	h. " 70.— l. " 40.— h. " 40.— l. " 30.— h. " 17.— l. " 13.— h. " 15.— l. " 10.—	kati	" 0.45	nat droog nat	pic. pic. stuk kati
Madioen	Jav. rijpaard trekpaard draagpaard hengsten merries	" 90.— " 70.— h. " 60.— g. " 50.— l. " 40.— h. " 40.— g. " 35.— l. " 20.—	gekr. Ongole. stieren koeien stierkalf koekalf Javaansch stieren koeien stierkalf koekalf ossen	— g. " 130.— g. " 90.— g. " 45.— g. " 30.— g. " 60.— g. " 45.— g. " 20.— g. " 15.— g. " 40.—	kati •	" 0.45 •	nat droog	kati pic.

h. = hoogte prijs.
g. = gemiddelde prijs.
l. = laagste prijs.

I 1e qualiteit.
II 2e qualiteit.

A. = gewicht van 60 — 100 kati.
B. = per picol levend gewicht.

Prijs.	Nadere aanduiding.	Buffels.						Varkens.		Prijs.
		Dier.	Vleesch.		Huiden.			Dier.	Vleesch.	
		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs per kati.	
95.— 80.— 75.—										
20.— 6.— 50.— 42.50	stieren koeien	f 60.— " 37.50	kati pond	f 0.40 " 0.32 ³	nat droog	kati kati	f 0.15 " 0.20	gewicht van 60 — 100 kati: h. f 15.— l. " 10.— per pic. levend: h. f 32.50 l. " 30.—	f 0.75	sla geit h. f g. " l. "
22.50 110.— 100.— 87.50 3.90	stieren koeien	" 40.— " 35.—	kati kilo	" 0.60 " 0.90	nat droog nat	pic. pic. stuk	g. " 12.50 I " 60.— II " 50.— III " 45.— g. " 4.50	per pic. levend: h. f 44.— l. " 39.—	h. " 0.85 l. " 0.75	Gekr Beng. g. f slac geit h. f g. " l. "
110.— 90.— 4.— 0.31 0.26 0.21 0.15	stiere koeier	M: " 65.— " 45.— " 50.— " 35.—	kati	" 0.50	nat nat, meer dan 20 kati	kati kati	I " 0.18 " 0.20 II " 0.18	per pic. levend: f 44.—	" 0.90	Etaw bokk g. f 4 slac geite h. f g. " l. "
40.38 0.23 0.21 40.— 90.— 80.—	stieren koeien stierkalf koekalf	Sc " 75.— " 60.— " 30.— g. " 35.—	kati	" 0.40	nat droog	kati pic.	I " 0.19 II " 0.16 I " 50.— II " 40.—	h. " 60.— g. " 50.— l. " 40.—	f 0.70	slac geite h. f g. " l. "

Geiten.				Schapen.			
Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.
Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
slacht-geiten: h. f 7.50 g. " 5.— l. " 2.—	—	—	per vel: h. f 1.25 l. " 0.50	h. f 7.50 g. " 5.— l. " 2.—	—	—	per vel: h. f 1.25 l. " 0.50
Gekruist Beng. bok: g. f 40.— slacht-geiten: h. f 7.50 g. " 5.— l. " 2.50	kati	f 0.35	h. " 1.50 l. " 1.—	h. " 6.— g. " 4.— l. " 2.—	kati	f 0.35	h. " 1.— l. " 0.50
Etawah bokken: g. f 45.— slacht-geiten: h. f 7.— g. " 4.50 l. " 3.—	kati	" 0.60	h. " 1.30 l. " 1.—	g. " 4.50	kati	" 0.60	h. " 1.10 l. " 0.80
slacht-geiten: h. f 6.— g. " 4.50 l. " 3.—	kati	" 0.30	I " 1.70 II " 1.60 III " 1.50 IV " 1.—	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.50	kati	" 0.30	—

BIJLAGE XVIII.

Ambskring.	Paarden.		Runderen.			
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.
Soerakarta	tuig- en trekpaard	h. f 150.—	trekvee	h. f 150.—	kati	h. f 0.80
		g. „ 70.—		g. „ 80.—		l. „ 0.40
		l. „ 50.—		l. „ 50.—		
	draagpaard	h. „ 80.—	slachtvee	h. „ 70.—		
		g. „ 55.—		g. „ 45.—		
Koedoes.....	Soembawa	l. „ 25.—	trekstier	l. „ 30.—	kati	„ 0.80
		h. „ 175.—		h. „ 150.—		
		g. „ 150.—		g. „ 125.—		
	Sandelhout	l. „ 120.—	koeien	l. „ 100.—		
		h. „ 350.—		h. „ 100.—		
		g. „ 250.—		g. „ 75.—		
	Jav. merries	l. „ 200.—	stierkalf	l. „ 50.—		
		h. „ 115.—		g. „ 35.—		
		g. „ 75.—		g. „ 25.—		
		l. „ 50.—				
Semarang	Savoepaard	h. „ 200.—	trekossen	g. „ 120.—	kati	h. „ 0.85
		g. „ 170.—		g. „ 40.—		l. „ 0.50
		l. „ 140.—		g. „ 60.—		h. „ 0.70
	draagpaard rijpaard Inl. hengst Inl. merrie	g. „ 80.—	koekalf	g. „ 25.—	pond	l. „ 0.35
		g. „ 200.—				
		g. „ 75.—				
		g. „ 55.—				
Djakakarta	Savoepaard	h. „ 250.—	trekossen	g. „ 140.—	kati	„ 0.50
		g. „ 175.—		g. „ 60.—		„ 0.40
		l. „ 125.—		g. „ 25.—		
	draagpaard rijpaard hengsten	g. „ 40.—	koekalf	g. „ 25.—		
		g. „ 70.—				
		h. „ 75.—				
	merries	g. „ 60.—				
		l. „ 30.—				
		h. „ 65.—				
		g. „ 45.—				
		l. „ 30.—				
Keboemen.....	dogcarpaard grobakpaard draagpaard rijpaard hengsten merries	g. „ 70.—	trekossen	—	kati	h. „ 0.70
		g. „ 50.—		g. f 75.—		g. „ 0.55
		g. „ 50.—		g. „ 30.—		l. „ 0.40
		g. „ 125.—		g. „ 45.—		
		g. „ 100.—				
		g. „ 75.—				

h. = hoogste prijs.

g. = gemiddelde prijs.

l. = laagste prijs.

I 1e qualiteit.

II 2e qualiteit.

			Buffels.							
Huiden.			Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.			
Toestand.	Eenheid.	Prijs.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.	
droog	pic.	I f 36.— II „ 26.— III „ 19.— 1/3 van droog	—	h. f 80.— g. „ 50.— l. „ 30.—	kati	f 0.40	droog	pic.	I f 23.— II „ 19.— 1/3 van droog	
nat	pic.						nat	pic.		
nat	kati	h. f 0.25 l. „ 0.20	stieren koeien	h. „ 150.— g. „ 60.— l. „ 35.— h. „ 110.— g. „ 50.— l. „ 25.—	kati	„ 0.60	nat	kati	h. f 0.2 l. „ 0.1	
nat	pic.	„ 35.—	stieren	g. „ 80.—	kati	„ 0.40	nat	kati	„ 0.2	
droog	stuk pic.	I f 140.— II „ 120.—	koeien	g. „ 55.—	kilo	„ 0.65	droog	kati	„ 0.7	
nat	pic.	g. „ 30.—	stieren	g. „ 60.—	kati	„ 0.40	nat	kati	„ 0.1	
nat	stuk	g. „ 6.—	koeien	g. „ 43.—	pond	„ 0.30				
droog	pic. pic.	I — II —								
nat	kati	I h. „ 0.34 l. „ 0.32 II h. „ 0.24 l. „ 0.22 III h. „ 0.20 l. „ 0.17	stieren koeien stierkalf koekalf	g. „ 75.— g. „ 70.— g. „ 35.— g. „ 30.—	kati	h. „ 0.60 g. „ 0.50 l. „ 0.30	nat	kati	I „ 0.23 II „ 0.20	
droog	pic.	I f 130.— II „ 94.— III „ 84.—					droog	pic.	I „ 75.— II „ 53.50 III „ 42.50	

A. = gewicht van 60 — 100 kati.

B. = per picol levend gewicht.

			Varkens.		Geiten.				Schapen.		
Huiden.			Dier.	Vleesch.	Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.	
Eenheid.	Prijs.		Prijs.	Prijs per kati.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.
pic.	I f 23.—		per	f 0.70	h. f 6.—	bout	f 1.—	h. f 1.90	h. f 5.—	bout	h. f 1.—
pic.	II " 19.—		pic.		g. " 4.50			l. " 1.10	l. " 2.—		l. " 1.—
	¹ / ₂ van droog		levend:		l. " 3.—						
			h. f 40.—		rasdieren						
			l. " 37.—		f 60—3 f 70—						
kati	h. f 0.20		per	" 0.90	Beng. bok	kati	" 0.30	h. " 1.60	h. " 10.—	kati	"
	l. " 0.18		pic.		h. f 50.—			g. " 0.90	g. " 5.—		
			levend:		l. " 25.—			l. " 0.50	l. " 3.—		
			h. f 45.—		slacht-						
			l. " 40.—		geiten:						
					h. f 12.50						
					g. " 7.50						
					l. " 5.—						
kati	" 0.22		per pic.	g. " 2.—	slacht-	kati	" 0.50	h. " 2.20	Salatiga	kati	"
kati	" 0.70		levend:	l. " 0.90	geiten:			l. " 1.80	h. f 5.—		
			h. f 80.—		Salatiga				g. " 3.—		
			l. " 55.—		h. f 6.50				l. " 2.—		
					g. " 3.50						
					l. " 2.50						
kati	" 0.15		A:	" 0.80	slacht-	kati	" 0.42 ³	I 100 cm ²	h. f 8.—	kati	"
			h. f 40.—		geiten:	pond	" 0.35	f 2.10	g. " 5.—	pond	"
			l. " 24.—		h. f 7.—			II 100 cm ²	l. " 2.—		
			B:		g. " 4.—						
			h. f 50.—		l. " 2.50			f 1.10			
			l. " 40.—								
kati	I " 0.23		B:	h. " 1.20	gekr.	—	—	h. " 2.—	ram:	—	—
	II " 0.20		h. f 70.—	g. " 1.—	Etawah			l. " 1.10	h. f 10.—		
pic.	I " 75.—		g. " 45.—	l. " 0.80	bokken				g. " 6.50		
	II " 53.50		l. " 35.—		± 6 mnd:				l. " 3.50		
	III " 42.50				g. f 12.—				ool:		
					slacht-				h. f 7.50		
					geiten:				g. " 5.50		
					g. f 6.—				l. " 4.—		

Huiden.			Varkens.		Geiten.			Schapen.		
Eenheid.	Prijs.		Dier.	Vleesch.	Dier.	Vleesch.	Vellen.	Dier.	Vleesch.	
			Prijs.	Prijs per kati.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.
pic.	I f 23.—	per		f 0.70	h. f 6.—	bout	f 1.—	h. f 1.90	h. f 5.—	bout
pic.	II " 19.—	pic.			g. " 4.50			l. " 1.10	l. " 2.—	l. " 0.—
	1/2 van droog	levend:			l. " 3.—					
		h. f 40.—			rasdieren					
		l. " 37.—			f 60—A/70—					
kati	h. f 0.20	per		" 0.90	Beng. bok	kati	" 0.30	h. " 1.60	h. " 10.—	kati
l. " 0.18		pic.			h. f 50.—			g. " 0.90	g. " 5.—	
		levend:			l. " 25.—			l. " 0.50	l. " 3.—	
		h. f 45.—			slacht-					
		l. " 40.—			geiten:					
					h. f 12.50					
					g. " 7.50					
					l. " 5.—					
kati	" 0.22	per pic.	g. " 2.—		slacht-	kati	" 0.50	h. " 2.20	Salatiga	kati
kati	" 0.70	levend:	l. " 0.80		geiten:			l. " 1.80	h. f 5.—	
		h. f 80.—			Salatiga				g. " 3.—	
		l. " 55.—			h. f 6.50				l. " 2.—	
					g. " 3.50					
					l. " 2.50					
kati	" 0.15	A:	" 0.80		slacht-	kati	" 0.42 ^s	I 100 cm ²	h. f 8.—	kati
		h. f 40.—			geiten:	pond	" 0.35	f 2.10	g. " 5.—	pond
		l. " 24.—			h. f 7.—			II 100 cm ²	l. " 2.—	
		B:			g. " 4.—			f 1.10		
		h. f 50.—			l. " 2.50					
		l. " 40.—								
kati	I " 0.23	B:	h. " 1.20		gekr.	—	—	h. " 2.—	ram:	—
pic.	II " 0.20	h. f 70.—	g. " 1.—		Etawah			l. " 1.10	h. f 10.—	
	I " 75.—	g. " 45.—	l. " 0.80		bokken,				g. " 6.50	
	II " 53.50	l. " 35.—			± 6 mnd:				l. " 3.50	
	III " 42.50				g. f 12.—				ool:	
					slacht-				h. f 7.50	
					geiten:				g. " 5.50	
					g. f 6.—				l. " 4.—	

			Varkens.		Geiten.				Schapen.		
Huiden.			Dier.	Vleesch.	Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.	
d.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs per kati.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.
	pic.	I f 23.—	per	f 0.70	h. f 6.—	bout	f 1.—	h. f 1.90	h. f 5.—	bout	h. f 1.—
	pic.	II " 19.—	pic.		g. " 4.50			l. " 1.10	l. " 2.—		l. " 0.—
		1/2 van droog	levend:		l. " 3.—						
			h. f 40.—		rasdieren						
			l. " 37.—		f 60.— à f 70.—						
	kati	h. f 0.20	per	" 0.90	Beng. bok	kati	" 0.30	h. " 1.60	h. " 10.—	kati	" 0.—
		l. " 0.18	pic.		h. f 50.—			g. " 0.90	g. " 5.—		
			levend:		l. " 25.—			l. " 0.50	l. " 3.—		
			h. f 45.—		slacht-						
			l. " 40.—		geiten:						
					h. f 12.50						
					g. " 7.50						
					l. " 5.—						
	kati	" 0.22	per pic.	g. " 2.—	slacht-	kati	" 0.50	h. " 2.20	Salatiga	kati	" 0.—
	kati	" 0.70	levend:	l. " 0.80	geiten:			l. " 1.80	h. f 5.—		
			h. f 80.—		Salatiga				g. " 3.—		
			l. " 55.—		h. f 6.50				l. " 2.—		
					g. " 3.50						
					l. " 2.50						
	kati	" 0.15	A:	" 0.80	slacht-	kati	" 0.42 ³	I 100 cm ²	h. f 8.—	kati	" 0.—
			h. f 40.—		geiten:	pond	" 0.35	f 2.10	g. " 5.—	pond	" 0.—
			l. " 24.—		h. f 7.—			II 100 cm ²	l. " 2.—		
			B:		g. " 4.—			/ 1.10			
			h. f 50.—		l. " 2.50						
			l. " 40.—								
	kati	I " 0.23	B:	h. " 1.20	gekr.	—	—	h. " 2.—	ram:	—	—
		II " 0.20	h. f 70.—	g. " 1.—	Etawah			l. " 1.10	h. f 10.—		
	pic.	I " 75.—	g. " 45.—	l. " 0.80	bokken				g. " 6.50		
		II " 53.50	l. " 35.—		± 6 mnd:				l. " 3.50		
		III " 42.50			g. f 12.—				ooi:		
					slacht-				h. f 7.50		
					geiten:				g. " 5.50		
					g. f 6.—				l. " 4.—		

BIJLAGE XVIII.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen.					
	Nadere aanduiding.	Prijs	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.
Magelang.....	trekpaard	h. / 150.—	trekstier	g. / 125.—	kati	/ 0.50	nat	picol
	hengst	l. " 50.—	koeien	g. " 35.—			droog	picol
	draagpaard	h. " 75.—	gekr. Beng.	g. " 75.—				
	merrie	l. " 30.—	koeien	h. " 50.—				
			slachtstier	l. " 25.—				
Poerwokerto....	dogcarpaard	g. " 120.—	trekstieren	g. " 115.—	kati	h. " 0.50	nat	kati
	hengst	g. " 90.—	slacht vee	h. " 60.—	pond	l. " 1.10	droog	picol
	merrie	h. " 250.—	gekr. Beng.	l. " 30.—				
	rijpaard	g. " 200.—	Jav. koeien	h. " 40.—				
		l. " 150.—	Jav. koekalf	l. " 20.—				
	grobakpaard	g. " 60.—		h. " 25.—				
				l. " 15.—				
Pekalongan.....	Savoe paard	h. " 265.—	trekossen	g. " 90.—	kati	" 0.80	nat	kati
		l. " 150.—	koeien	g. " 65.—	pond	" 0.60		
	Soembawa "	h. " 140.—	stierkalf	g. " 40.—				
		l. " 90.—	koekalf	g. " 35.—				
	Sandel paard	h. " 240.—						
		l. " 100.—						
	hengsten	g. " 65.—						
	merries	g. " 50.—						
Tegal.....	Savoe paard	h. " 300.—	trekossen	g. " 100.—	kati	" 1.—	nat	kati
		l. " 180.—	koeien	g. " 70.—	pond	" 0.85	droog	stuk
	Soembawa "	h. " 180.—	stierkalf	g. " 20.—				picol
		l. " 110.—	koekalf	g. " 25.—				
	draagpaard	g. " 50.—						
Cheribon.....	Sandel paard	h. " 300.—	trekossen	g. " 100.—	pond	h. " 0.80	droog	—
		l. " 160.—	koeien	g. " 70.—		l. " 0.70	nat:	
	draagpaard	g. " 40.—	stierkalf	g. " 30.—			1 t/m 20 k	kati
	rijpaard	g. " 100.—	koekalf	g. " 20.—			21 t/m 30 k	kati
	hengsten	g. " 70.—					boven 30 k	kati
	merries	g. " 60.—						
Bandoeng....	Sandel-Preang							
	in:							
	Bandoeng	g. " 150.—	Javaansch	g. " 40.—	kati	g. " 0.60	nat	kati
	Garoet	g. " 120.—	Ong-Jav.	g. " 60.—			droog	picol
	Tjiamis	g. " 80.—						
	Austr. Kruis.	h. " 350.—						
		l. " 200.—						

h = hoogste prijs

g = gemiddeld "

l = laagste "

I = 1e qualiteit

II = 2e qualiteit

A = gewicht van 80 — 100 kati

B — per picol levend gewicht

Runderen.				Buffels.					
Vleesch.	Huiden.			Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.	
Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.
f 0.50	nat droog	pic. pic	/ 34.— I " 130.— II " 105.—	stieren koeien	g. / 80.— " 75.—	kati	f 0.30	nat droog	pic. stuk pic.
h. " 0.50 l. " 1.10 " 0.60	nat droog	kati pic.	h. " 0.30 l. " 0.20 h. " 100.— g. " 96.25 l. " 92.50	stieren koeien	h. " 80.— g. " 55.— l. " 30.— h. " 75.— g. " 50.— l. " 25.—	kati	" 0.45	nat droog	kati pic.
" 0.50 " 0.60	nat	kati	g. " 0.30	stieren koeien	g. " 80.— " 70.—	kati	" 0.50	nat droog	kati —
" 1.— " 0.85	nat droog	kati stuk pic.	g. " 0.36 g. " 10.— I " 40.— II " 24.—	stieren koeien	g. " 75.— g. " 60.—	kati kilo	" 0.50 " 0.90	nat droog	kati kati
h. " 0.80 l. " 0.70	droog nat: 1 t/m 20 k 21 t/m 30 k boven 30 k	— kati kati kati	— " 0.32 " 0.27 " 0.22	stieren koeien	" 75.— " 60.—	kati	" 0.50	droog nat:	— kati
g. " 0.60	nat droog	kati pic. pic.	" 0.40 g. " 20.— I. " 110.— II " 90.— III " 70.—	trekstieren " koe slachtbuffel	h. " 125.— g. " 85.— l. " 40.— g. " 75.— g. " 60.—	kati	g. " 0.45	nat droog	pic. pic.

icht van 80 — 100 kati
niet levend gewicht

Prijs per kati.	Geiten.				Schapen.			
	Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.
	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
f 0.85	h. f 10.— l. " 5.—	kati	f 0.15	f 1.20	h. f 10.— l. " 5.—	kati	f 0.15	f 0.90
1.10 " 1.— " 0.90	Gekr. Beng. geiten: h. f 12.— l. " 4.— Java geit: h. f 6.— l. " 3.50	kati	" 0.35	droog h. f 2.— g. " 1.90 l. " 1.80	h. " 7.— g. " 5.50 l. " 4.—	kati	" 0.35	droog h. f 0.97 ^a g. " 0.82 ^b l. " 0.67 ^a
" 1.—	Etawah- bokken: g. f 35.— achtgeiten:	kati	" 0.45	h. " 2.— g. " 1.60 l. " 1.25	h. " 10.— g. " 7.— l. " 4.—	kati	" 0.45	h. " 0.70 g. " 0.45 l. " 0.20
" 1.—	h. f 12.50 " " 5.— " " 8.75	kati	" 0.50	h. " 2.— l. " 1.10	h. " 13.— g. " 7.— l. " 6.—	kati	" 0.50	h. " 0.90 l. " 0.50
h. " 0.80 l. " 0.46	Etawah- bokken: slacht: f 8.— " 12.50 " 7.—	kati	" 0.50	I " 1.30 II " 0.90 III " 0.40	h. " 10.— l. " 5.—	kati	" 0.50	I " 0.70 II " 0.50 III " 0.20
" 1.—	" 13.— " 7.50 " 4.—	kati	h. " 0.80 l. " 0.60	per M ² nat: f 1.60 droog f 1.75	slacht- schapen: h. " 15.— g. " 9.— vecht ram: h. f 60.—	kati	" 0.45	per stuk nat: g. f 0.40 droog g. f 0.50

BIJLAGE XVIII.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen.			
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.
Soekaboemi.....	—	—	slachtvee per K.G. levend:	h. f 0.33 l. " 0.27	pond	h. f 1.— l. " 0.75
Buitenzorg.....	Soembapaard	h. f 400.— l. " 100.—	trekossen	h. " 120.— l. " 70.—	kati	" 0.80
	hengsten	h. " 150.— l. " 60.—	slachtstier	h. " 120.— l. " 80.—	Poerwakarta: kati	f 0.65
	merries	h. " 100.— l. " 70.—	slachtkoe	h. " 80.— l. " 50.—	Krawang: kati	f 0.60
			stierkalf	g. " 25.—		
			koekalf	g. " 20.—		
Weltevreden.....	Sandel	h. " 180.— l. " 90.—	Balineesche os per K.G.	h. " 0.35 l. " 0.30	kilo	h. " 0.65 l. " 0.60
	Aimere	h. " 120.— l. " 65.—	levend		met been	
	Savoe	h. " 150.— l. " 70.—	Inl. vee per K.G. levend	h. " 0.30 l. " 0.25	kati	h. " 0.70 l. " 0.60
	Soembawa	h. " 135.— l. " 65.—	Inl. vee per stuk	h. " 120.— l. " 35.—	zonder been	
	Bima	h. " 120.— l. " 70.—	Australische	g. " 150.—		
	Preanger hengst	g. " 45.—				
	merrie	g. " 30.—				
Serang.....	Dogear paard	h. " 150.— l. " 120.—	—	—	kati	" 0.80
	draag-en trek- paard	g. " 60.—				

h = hoogste prijs
g = gemiddeld "
l = laagste "

I = 1e qualiteit *
II = 2e qualiteit

eren.

75

80

65

60

35

30

70

30

30

		Geiten.			Schapen.				
Huiden		Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.	
Toestand.	Eenh.	Eenh.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenh.	Prijs.	Prijs.	
nat	kil	kati	h. f 1.— l. " 0.75	h. f 2.— l. " 0.80	h. f 12.— l. " 4.—	kati	h. f 1.— l. " 0.75	h. " 1.— l. " 0.50	
nat	pic	kati	" 0.80	nat, per stuk I f 1.80 II " 1.— III " 0.40	h. " 10.— g. " 6.— l. " 4.50	kati	" 0.80	nat: per stuk I " 0.75 II " 0.30 III " 0.20	
droog	pic								
nat	pic	kati	f 0.60	I f 2.— II " 1.25 III " 0.75	slacht- schaap h. f 10.— g. " 6.— l. " 4.—	kati	f 0.60	I f 0.95 II " 0.45	
droog I	pic								
droog II	pic								
—	—	kati	" 0.50	h. " 2.25 g. " 1.50 l. " 0.50	h. " 9.— g. " 6.— l. " 3.—	kati	" 0.45	h. " 1.30 g. " 0.90 l. " 0.60	

A = gewicht van
B = per picol I

Varkens.			Geiten.				Schapen.			
Dier.		Prijs.	Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Ve
Prijs.	Vleesch.	Prijs per kati.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Pr
h. f 0 20 l. " 0.15	h. f 50.— l. " 35.—	f 1.—	h. f 15.— l. " 5.—	* kati	h. f 1.— l. " 0.75	h. f 2.— l. " 0.80	h. f 12.— l. " 4.—	kati	h. f 1.— l. " 0.75	h. " n l. " n n per I " n II " n III " n
I " 20.— II " 17.— III " 10.— I " 45.— II " 35.—	A B: h. f 50.— l. " 32.50 g. " 40.—	" 0.95	h. " 12.— g. " 6.50 l. " 4.—	kati	" 0.80	nat, per stuk I f 1.80 II " 1.— III " 0.40	h. " 10.— g. " 6.— l. " 4.00	kati	" 0.80	
h. " 21.— l. " 9.— h. " 75.— g. " 60.— l. " 45.— h. " 65.— g. " 50.— l. " 35.—	B: h. " 50.— g. " 45.— l. " 40.—	h. f 0.90 g. " 0.85 l. " 0.80	Slachtgeit: h. f 13.— l. " 6.— Exportgeit: h. f 20.— g. " 15.— l. " 7.50	kati	f 0.60	I f 2.— II " 1.25 III " 0.75	slacht- schaap h. f 10.— g. " 6.— l. " 4.—	kati	f 0.60	I f II "
I " 9.— II " 5.— III " 2.50 h. " 0.25 l. " 0.15	B: g. " 40.—	" 0.90	h. " 10.— g. " 7.— l. " 4.— vette castraten: g. f 15.—	kati	" 0.50	h. " 2.25 g. " 1.50 l. " 0.50	h. " 9.— g. " 6.— l. " 3.—	kati	" 0.45	h. " n g. " n l. " n

PRIJZEN VAN VEE, VLEESCH EN HUIDEN IN DE
BUITENGEWESTEN IN 1926.

BIJLAGE XIX.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen			
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.
Seba (Savoe)....	hengst	h. f 175.— g. " 75.— l. " 30.—	—	—	—	—
Bai (Rotti).....	hengst	h. " 75.— g. " 45.— l. " 28.—	stier of os	h. " 50.— g. " 35.— l. " 30.—	—	—
		h. " 40.— g. " 25.— l. " 20.—		h. " 35.— g. " 25.— l. " 20.—		
	merrie	h. " 50.— g. " 25.— l. " 15.—	koe	h. " 30.— g. " 27.50 l. " 25.—	kati	f 0.35
		h. " 40.— g. " 15.— l. " 8.—		h. " 30.— g. " 27.50 l. " 25.—		
	hengst	h. " 125.— g. " 35.— l. " 20.—	os of stier	g. " 45.—	kati	" 0.35
		h. " 150.— g. " 60.— l. " 25.—		h. " 80.— g. " 60.— l. " 20.—		
Waingapoe	export hengst	h. " 150.— g. " 60.— l. " 25.—	ongole tier	h. " 80.— g. " 60.— l. " 20.—	kati	g. " 0.50
		h. " 30.— g. " 20.— l. " 15.—		h. " 60.— g. " 47.— l. " 20.—		
	merrie	h. " 125.— g. " 75.— l. " 25.—	os	g. " 80.— g. " 50.— g. " 25.—	kati	" 0.00
		h. " 40.— g. " 75.—		g. " 15.—		
	draagpaard rijpaard	g. " 15.— g. " 50.— g. " 50.—	stierkalf	h. " 7.50 h. " 10.—	kati	h. " 0.50 l. " 0.35
		g. " 15.—				
Raba	Bima	h. " 125.— g. " 75.— l. " 25.—	os	g. " 80.— g. " 50.— g. " 25.—	kati	" 0.00
		h. " 40.— g. " 75.—		g. " 15.—		
	draagpaard rijpaard	g. " 15.— g. " 50.— g. " 50.—	stierkalf	h. " 7.50 h. " 10.—	kati	h. " 0.50 l. " 0.35
		g. " 15.—				
	draagpaard rijpaard	g. " 15.— g. " 50.— g. " 50.—	os	g. " 80.— g. " 50.— g. " 25.—	kati	" 0.00
		h. " 40.— g. " 75.—		g. " 15.—		
Mataram	draagpaard rijpaard	g. " 15.— g. " 50.— g. " 50.—	stierkalf	h. " 7.50 h. " 10.—	kati	h. " 0.50 l. " 0.35
		g. " 15.—				
	hengst	h. " 125.— g. " 75.— l. " 25.—	os	g. " 80.— g. " 50.— g. " 25.—	kati	" 0.00
		h. " 40.— g. " 75.—		g. " 15.—		
	merrie	h. " 125.— g. " 75.— l. " 25.—	os	g. " 80.— g. " 50.— g. " 25.—	kati	" 0.00
		h. " 40.— g. " 75.—		g. " 15.—		

h. = hoogste prijs
g. = gemiddelde "
l. = laagste "

I = 1e qualiteit
II = 2e qualiteit

A = gewicht van 60—100 kati
B = per picol leven gewicht

		Geiten.				Schapen.				
Huiden.		Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.		
Toestand.	Eenheid.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.		
—	—	—	—	—	h. f 5.— g. " 3.— l. " 2.50	—	—	—		
nat droog	— kati	— kati	f 0.25	—	h. " 7.50 g. " 4.— l. " 2.—	kati	f 0.25	—		
nat droog I " II	kati " "	— " "	— — —	— — —	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.—	— — —	— — —	— — —		
droog I " II " III	picol	—	—	per kati ± f 0.10	—	—	—	—		
nat droog I " II	picol " "	kati " "	" 0.35	droog g. f 0.80 nat g. f 0.25	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.50	kati " "	" 0.35	droog g. f 0.80 nat g. f 0.25		
nat nat	stuk picol	kati "	" 0.25	nat f 0.80 droog f 0.90	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.50	kati " "	" 0.25	—		
nat droog	picol "	kati "	" 0.35	f 0.50	h. " 22.50 g. " 17.50 l. " 5.—	kati " "	" 0.40	f 0.50		

Prijzen van Vee, Vleesch en Huiden in de Buitengewesten in 1926.

			Buffels.						
Huiden.			Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.		
Toestand.	Eenheid.	Prijs.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.
—	—	—	stier	g. f 40.—	kati	f 0.25	—	—	—
			koe	g. " 40.—					
nat	—	—	stier	h. " 60.—	kati	" 0.20	nat	kati	f 0.12 h.
droog	kati	f 0.15		g. " 40.—			droog	"	" 0.22 g.
			koe	l. " 30.—					l. " 1.—
				h. " 40.—					
				g. " 30.—					
				l. " 25.—					
nat	kati	g. " 0.17	stier	h. " 40.—	kati	" 0.20	nat	kati	g. " 0.15 h.
droog I	"	g. " 0.50		g. " 30.—			droog	"	g. " 0.20 g.
" II	"	g. " 0.35	koe	l. " 20.—					l. " 1.—
				h. " 40.—					
				g. " 30.—					
				l. " 20.—					
droog I	picol	" 30.—	stier	g. " 60.—	kati	" 0.30	droog I	picol	" 15.—
" II		" 25.—					" II		" 12.50
" III		" 20.—					" III		" 10.—
nat	picol	g. " 18.—	stier of	h. " 62.50	kati	g. " 0.25	nat	picol	g. " 10.— h.
droog I	"	g. " 50.—	koe	g. " 35.—			droog I	"	g. " 22.— g.
" II	"	g. " 40.—		l. " 20.—			" II	"	g. " 20.— l.
nat	stuk	—	stier	g. " 55.—	kati	" 0.25	nat	kati	" 0.18 h.
nat	picol	" 15.—	os	g. " 60.—			droog	"	" 0.20
			koe	g. " 40.—					
nat	picol	" 27.50	stier	g. " 50.—	kati	h. " 0.50	nat	picol	" 11.25
droog	"	" 65.—	os	g. " 50.—		l. " 0.35	droog	"	" 45.— h.
			koe	g. " 30.—					l. " 1.—

		Varkens.		Geiten.				Schapen.			
		Dier.	Vleesch.	Dier.	Vleesch.		Veilen.	Dier.	Vleesch.		V
d.	Prijs.	Prijs.	Prijs per kati.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	P
	—	—	f 0.50	h. f 7.50 g. " 5.— l. " 2.50	—	—	—	h. f 5.— g. " 3.— l. " 2.50	—	—	
	f 0.12 " 0.22	h. f 50.— g. " 25.— l. " 5.—	" 0.30	h. " 10.— g. " 8.— l. " 2.—	kati	f 0.25	—	h. " 7.50 g. " 4.— l. " 2.—	kati	f 0.25	
g.	" 0.15 " 0.20	h. " 15.— g. " 10.— l. " —	" 0.45	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.—	—	—	—	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.—	—	—	
"	15.— 12.50 10.—	B ± f 20.—	" 0.30	g. " 5.—	—	—	per kati ± f 0.10	—	—	—	
g.	" 10.— g. " 22.— g. " 20.—	h. " 50.— g. " 25.— l. " 16.—	" 0.50	h. " 15.— g. " 6.— l. " 3.—	kati	" 0.35	droog g. f 0.80 nat g. f 0.25	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.50	kati	" 0.35	g. g.
"	0.18 " 0.20	h. " 40.—	" 1.25	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.50	kati	" 0.25	nat f 0.60 droog f 0.90	h. " 5.— g. " 4.— l. " 2.50	kati	" 0.25	
"	11.25 " 45.—	B; h. f 27.50 l. " 20.—	h. " 0.75 l. " 0.50	h. " 10.— g. " 7.50 l. " 5.—	kati	" 0.35	f 0.50	h. " 22.50 g. " 17.50 l. " 5.—	kati	" 0.40	f

BIJLAGE XIX.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen.					
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.	
				Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.
Singaradja.....	Rijpaard (hengst)	h. f 150.— g. " 75.— l. " 50.—	Koeien ossen per Kg. levend.	g. f 30.—	kati	I f 0.50 II " 0.40 III " 0.25	nat nat droog	pico stuk pico stuk
	draagpaard trekpaard	g. " 35.— h. " 80.— g. " 50.— l. " 20.—	300—350 Kg. 350—400 Kg. boven 400 Kg.	g. " 0.20 g. " 0.21 g. " 0.24				
Makassar.....	hengsten merries	g. " 70.— g. " 60.—	per Kg levend.	tot " 0.27 ³ 0.30	kilo	I " 2.— II " 1.60	gepre- pareerd	pico
Watampone.....	hengst	h. " 200.— g. " 60.— l. " 35.—	—	—	kati	I " 0.60 II " 0.60	nat droog	pico pico
	merrie	g. " 40.—						
Manado.....	dogearpaard rijpaard merrie	g. " 100.— g. " 150.— g. " 60.—	trekvee koe slacht. 70 Kg.	g. " 150.— g. " 30.— 40.—	kilo	I " 1.25 II " 1.— III " 0.80	nat	kat
Gorontalo.....	dogearpaard rijpaard merrie	g. " 50.— g. " 100.— g. " 50.—	trekvee koe slacht	g. " 60.— g. " 30.— 30.—	kilo	" 1.25	nat	kat
Poso.....	picolpaard rijpaard merrie	g. " 75.— g. " 60.— g. " 60.—	trekvee koe jonge stier vaars	g. " 80.— g. " 75.— g. " 35.— 40.—	kati	" 0.50	droog	kat
Donggala.....	picolpaard rijpaard merrie	g. " 65.— g. " 75.— g. " 75.—	trekvee koe kalf	g. " 150.— g. " 100.— 30.—	kati	I " 1.— II " 0.80 III " 0.50	droog	pico
Teloekbetoeng...	sadopaard draagpaard rijpaard	g. " 200.— g. " 200.— g. " 250.—	trek os koe Balineesche slacht os	g. " 250.— g. " 80.— 140.—	kati	" 0.80	nat nat droog	pico stuk pico

h = hoogste prijs I = 1e qualiteit A = gewicht van 60—100 kati
g = gemiddelde " II = 2e qualiteit B = per picol levend gewicht
l = laagste " "

		Buffels.							Varkens.	
		Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.			Dier.	Vleesch.
heid.	Prijs.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs per kati.
ol k ol k	f 15.— " 3.50 " 70.— " 7.—	stier (os) koe	g. / 50.— g. " 40.—	—	—	—	—	—	castraat B: h. / 34.— g. " 33.— l. " 30.—	I / 0.3 II " 0.3 III " 0.3
ol ol	" 65.— " 15.— " 40.—	buffel zwart wit stier zwart " wit koe zwart koe wit	g. " 50.— g. " 60.— g. " 45.— g. " 60.— g. " 40.— g. " 50.— g. " 30.—	kati kati	I / 0.50 II " 0.35 l. " 0.30 h. " 0.45	droog nat nat droog	picol picol stuk picol	I / 50.— II " 30.— l. " 5.— h. " 10.— " 3.— I " 30.— II " 22.50	B: " 41.— B: g. " 40.—	" 1.3 h. " 0.3 g. / g. /
l. l.	" 0.20 " 0.15	—	—	—	—	—	—	—	B: h. " 40.— l. " 35.—	I " 0.3 h. II " 0.3 l.
l.	" 0.15	stier koe	g. " 60.— g. " 55.—	—	—	nat	kati	" 0.15	B: h. " 35.— l. " 30.—	" 1.3 h. l. "
l.	" 0.35	stier koe	g. " 65.— g. " 60.—	kati	" 0.25	droog	kati	" 0.15	B: h. " 60.— l. " 40.—	" 0.3 h. g. " l. "
ol g. l.	" 24.— " 20.— " 16.—	stier koe	g. " 80.— g. " 65.—	kati	I " 0.60 II " 0.40 III " 0.30	droog	picol	h. " 22.— g. " 20.— l. " 17.—	B: h. " 40.— l. " 30.—	I " 1.3 h. II " 0.3 g. / g. /
l. k l.	" 18.— " 5.— " 75.— I " 50.— II "	stier	g. " 135.—	kati	" 0.80	nat droog	picol picol	g. " 17.— I " 60.— II " 50.— III " 35.— h. " 55.— l. " 50.—	A: " 55.— " 30.— B: " 55.— " 50.—	" 1.3 h. g. " l. "

Geiten.				Schapen.			
Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.
Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
—	—	—	—	—	—	—	—
h. f 7.— g. " 5.— l. " 4.—	kati	f 0.50	f 0.70	—	—	—	—
bok: g. f 7.50 geit: g. f 4.—	—	—	—	ram: g. f 10.— ooi: g. " 6.—	—	—	—
h. " 15.— l. " 10.—	kilo	" 1.—	—	—	—	—	—
h. " 6.— l. " 4.—	—	—	nat kati " 0.10	—	—	—	—
h. " 20.— g. " 15.— l. " 7.50	—	—	droog kati " 0.10	—	—	—	—
bok: g. f 12.50 geit: g. f 10.—	—	—	droog per stuk f 0.20	ram: g. " 17.50 ooi: g. " 10.—	—	—	droog per stuk f 0.25
h. " 15.— g. " 10.— l. " 7.50	kati	" 1.50	g. " 0.70	h. " 12.50 g. " 10.— l. " 7.50	—	f 1.50	—

BIJLAGE XIX.

Ambtskring.	Paarden.		Runderen.				
	Nadere aanduiding.	Prijs.	Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.
				Prijs.	Eenheid.	Bestand.	Eenheid.
Benkoelen.....	—	—	Inl. trekos Beng. " Inl. koe Beng. koe	/ 145.— " 200.— " 100.— " 130.—	kati	/ droog	picol
Padang.....	sado paard	h. / 200.— g. " 125.— l. " 80.—	inh. slacht runderen gekr. Beng.	g. " 60.— " 150.—	kilo	" nat " droog	picol
Fort de Kock...	hengst merrie	g. " 150.— g. " 125.—	stier koe	g. " 125.— g. " 100.—	kilo	I nat II droog III	P
Sibolga.....	Batak en Toba paard Westk. paard gekr. sandel	g. " 80.— h. " 150.— g. " 50.— g. " 100.—	trekstier slachtvee	h. " 300.— g. " 175.— h. " 70.— g. " 45.—	kilo	/ nat " droog	I
Balige.....	hengst merrie draagpaard	g. " 140.— g. " 35.— g. " 80.—	trekstier stier koe	g. " 120.— g. " 50.— g. " 45.—	kilo	" nat " droog	
Koetaradja	draagpaard rijpaard hengst merrie	g. " 35.— g. " 40.— g. " 35.— g. " 30.—	stieren koeien	h. " 125.— g. " 75.— h. " 60.— g. " 40.—	kilo	" nat " droog	
Medan.....	hengsten merries	h. " 220.— g. " 90.— h. " 140.— g. " 70.—	Beng. dekst. gekr. Beng. id. Atjeh dekst. Batakstier Batakkoe	" 220.— " 175.— " 135.— " 75.— " 60.—	kati	" nat	
Pagaralam.....	inheemsch Javaansch	h. " 300.— l. " 100.— —	trekos Bali slacht- vee	l. " 300.— l. " 100.— g. " 200.—	pond	I / 1 II " 1 III " 0	nat.

h. = hoogste prijs
g. = gemiddelde "
l. = laagste "

I = 1e qualiteit
II = 2e qualiteit

A = gewicht van 60—100 ka
B = per picol levend gewicht

nder		Geiten.			Schapen.				
Vlees		Huide	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.
stand.	Eenheid.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
/droog	pi	—	—	—	—	—	—	—	—
" nat droog	pi	kilo	f 1.—	h. f 1.25 g. " 0.60 l. " 0.40	—	—	—	—	—
II nat droog	pi	kati	I " 0.60 II " 0.50	" 0.50	h. f 15.— g. " 10.— l. " 5.—	kati	I f 0.60 II " 0.50	f 0.50	—
f nat droog	pi	kilo	" 1.50	—	h. " 15.— g. " 10.— l. " 7.50	—	—	—	—
" nat droog	st	—	—	—	h. " 12.— g. " 7.— l. " 4.—	—	—	—	—
" nat " droog	s P	kati	" 0.75	h. " 0.40 l. " 0.25	rammen h. f 10.— g. " 7.50 l. " 4.—	kati	" 0.60	h. " 0.35 g. " 0.30 l. " 0.25	—
" nat	o	kati	" 0.75	" 0.75	h. " 14.— g. " 7.50 l. " 5.—	kati	" 0.75	" 0.75	—
f nat " 1 " 0	"	kati	I " 1.50 II " 1.25	nat f 1.— droog f 1.50	h. " 25.— l. " 10.—	kati	I " 1.50 II " 1.25	—	—

			Buffels.							V
Huiden.			Nadere aanduiding.	Dier.	Vleesch.		Huiden.			Dier.
Toestand.	Eenheid.	Prijs.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Toestand.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
/droog	picol	f 50.—	stier koe	f 250.— " 175.—	kati	f 0.80	droog	picol	f 27.50	B: g. f 60.—
" nat droog	picol "	" 22.— " 75.—	stieren koeien	g. " 160.— g. " 90.—	kilo	g. " 0.75	nat droog	picol "	" 17.— " 55.—	h. " 80.— g. " 60.— l. " 40.—
" nat droog	picol "	I " 20.— II " 80.— " 70.—	stieren koeien	g. " 130.— g. " 100.—	kilo	I " 0.90 II " 0.65	nat droog	picol "	" 18.— I " 55.— II " 44.—	B: g. " 50.—
" nat droog	picol "	h. " 40.— l. " 25.— h. " 60.— l. " 40.—	slacht- stiertjes slachtkoe	h. " 120.— g. " 85.— h. " 150.— g. " 105.—	kilo	" 1.—	nat droog	picol "	h. " 30.— l. " 15.— h. " 40.— l. " 25.—	B. va Nias g. f 30.—
" nat droog	stuk picol	I " 4.— II " 3.— I " 70.— II " 55.—	stieren koeien	h. " 175.— g. " 150.— h. " 170.— g. " 150.—	kilo	" 0.90	nat droog	stuk picol	I " 6.— II " 5.— I " 50.— II " 40.—	h. " 40.— g. " 30.— l. " 20.—
" nat droog	stuk picol "	" 3.— " 20.— I " 70.—	stieren koeien	h. " 150.— g. " 90.— h. " 100.— g. " 80.—	kilo	" 0.75	nat droog	kati "	" 0.15 " 0.20	A: h. " 50.— l. " 30.— B: h. " 60.— l. " 30.—
" nat	kati	" 0.11	stier koe	" 130.— " 90.—	kati	" 0.65	nat	kati	" 0.10	B: h. " 30.— l. " 20.—
" nat	picol	" 20.—	stieren en koeien	h. " 250.— l. " 150.—	pond	I " 1.25 II " 1.— III " 0.40	nat	picol	" 15.—	h. " 30.— l. " 20.—

Varkens.			Geiten.				Schapen.			
Dier.	Vleesch.		Dier.	Vleesch.		Vellen.	Dier.	Vleesch.		Vellen.
Prijs.	Prijs per kati.		Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.	Prijs.	Eenheid.	Prijs.	Prijs.
B: g. f 60.—	f 1.10		Bok inh. g. f 30.— geit f 17.50	—	—	—	—	—	—	—
h. „ 80.— g. „ 60.— l. „ 40.—	„ 1.—		h. f 15.— g. „ 9.— l. „ 5.—	kilo	f 1.—	h. f 1.25 g. „ 0.60 l. „ 0.40	—	—	—	—
B: g. „ 50.—	I „ 1.— II „ 0.80		h. „ 20.— g. „ 12.50 l. „ 5.—	kati	I „ 0.60 II „ 0.50	„ 0.50	h. f 15.— g. „ 10.— l. „ 5.—	kati	I f 0.60 II „ 0.50	f 0.50
B. van Nias g. f 35.—	kilo f 1.50		h. „ 17.50 g. „ 12.50 l. „ 8.50	kilo	„ 1.50	—	h. „ 15.— g. „ 10.— l. „ 7.50	—	—	—
h. „ 45.— g. „ 30.— l. „ 25.—	kilo f 0.56		h. „ 12.— g. „ 7.— l. „ 4.—	—	—	—	h. „ 12.— g. „ 7.— l. „ 4.—	—	—	—
A: h. „ 50.— l. „ 30.—	„ 0.85		bokken. h. f 20.— l. „ 5.—	kati	„ 0.75	h. „ 0.40 l. „ 0.25	rammen h. f 10.— g. „ 7.50 l. „ 4.—	kati	„ 0.60	h. „ 0.35 g. „ 0.30 l. „ 0.25
B: h. „ 60.— l. „ 35.—	—		geiten h. f 7.50 l. „ 3.—	—	—	—	—	—	—	—
B: h. „ 45.— l. „ 37.50	—		h. „ 14.— g. „ 7.50 l. „ 5.—	kati	„ 0.75	„ 0.75	h. „ 14.— g. „ 7.50 l. „ 5.—	kati	„ 0.75	„ 0.75
h. „ 70.— l. „ 30.—	I f 1.80 II „ 1.20 III „ 0.90		h. „ 30.— l. „ 15.—	kati	I „ 1.50 II „ 1.25	nat f 1.— droog f 1.50	h. „ 25.— l. „ 10.—	kati	I „ 1.50 II „ 1.25	—